

Adscrit a:

Generalitat de Catalunya
**Departament de Territori, Habitatge
i Transició Ecològica**

ISSN 2938-0529

índex

01

introducció

P 04

02

catàlegs
de paisatge

P 10

03

planejament
territorial i urbanístic

P 14

04

col·laboració
sectorial

P 20

05

paisatge
i món local

P 28

06

formació
i educació

P 34

07

sensibilització
i comunicació

P 46

08

documentació

P 56

09

publicacions

P 60

10

recerca

P 70

11

col·laboració
en altres iniciatives
i projectes

P 74

12

annex 1:
indicadors

P 78

13

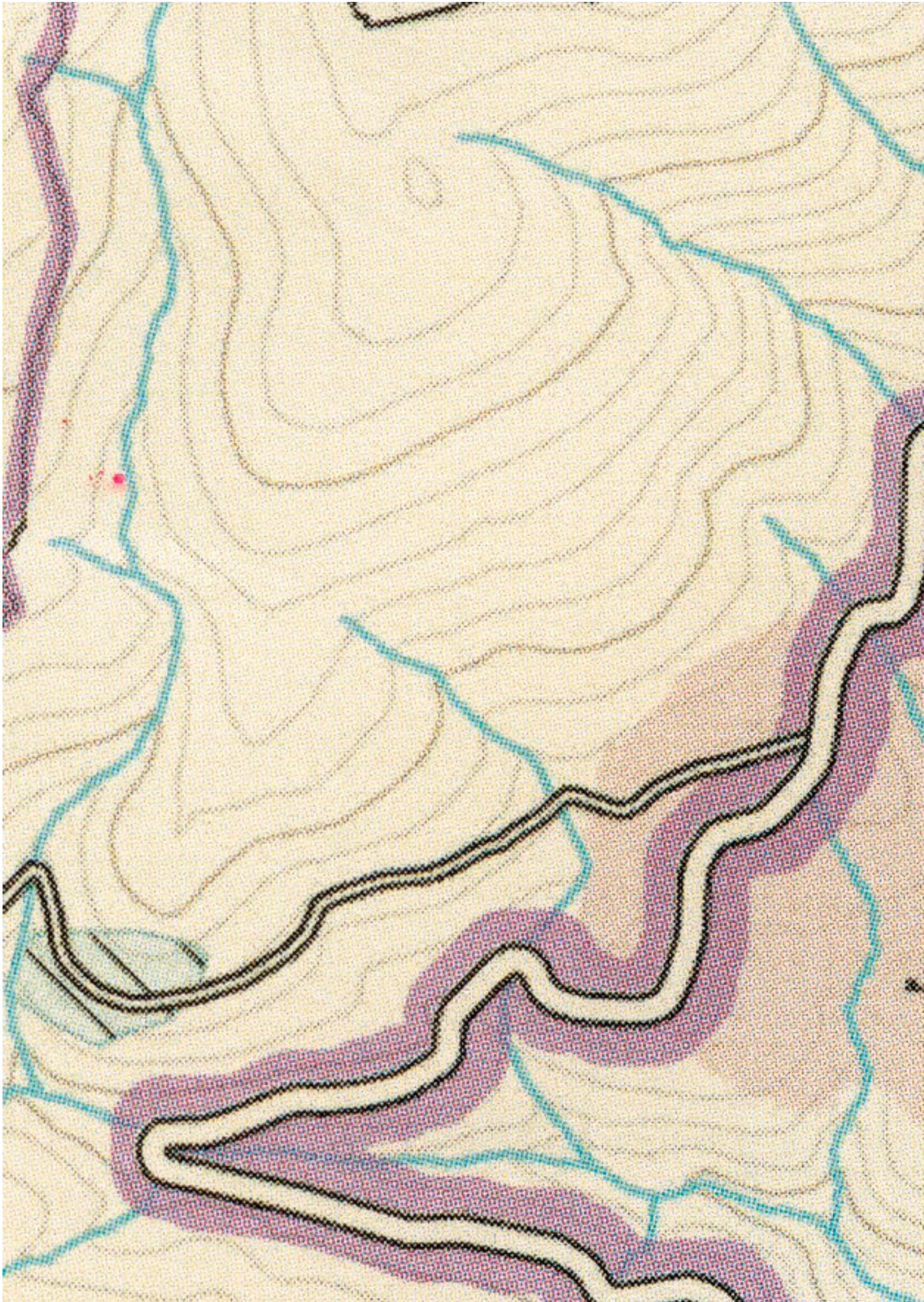
annex 2:
recull de premsa

P 84

01

introducció

Des de 2005, l'Observatori del Paisatge ha centrat la seva tasca a identificar i caracteritzar els paisatges de Catalunya, generar un ingent coneixement sobre paisatge (base per poder prendre decisions en paisatge, a totes les escales, des de la local a la catalana) i difondre'l a les institucions i la societat, definir els objectius de qualitat paisatgística, desplegar els instruments previstos en la Llei del paisatge, conscienciar a la societat catalana sobre els valors dels paisatges, així com contribuir a situar el país com un dels referents europeus en les polítiques relacionades amb aquesta matèria. Un cop consolidats aquests objectius, tot seguit es mostren les dotze línies de treball que són presents en cadascuna de les activitats realitzades durant l'any 2024:

01

Internacionalització des de la singularització

L'Observatori del Paisatge sempre ha tingut la internacionalització com un dels pilars de la seva tasca. Ara, es pretén aprofundir en aquesta línia com a via per a projectar Catalunya al món, tenint en compte que només reeixirà si s'emfatitza la singularització d'un país que, al seu torn, és un dels més diversos d'Europa pel que fa al paisatge. No es pot oblidar que, a la llarga, els paisatges que mantinguin, reforcin i desenvolupin la seva identitat i personalitat tenen més possibilitats de prosperar que els que les hagin perdudes, ja siguin urbans o rurals.

02

La introducció del paisatge en el planejament i en les polítiques sectorials

Tenim el repte de traspasar definitivament el paisatge a la planificació territorial, i de l'escala territorial a la local; i que el paisatge incideixi molt més en les altres polítiques sectorials (turisme, agricultura, infraestructures), on avui encara és poc present.

03

Memòria i futur del paisatge: activar el patrimoni

Ha arribat el moment de revisar la gestió del patrimoni en els paisatges contemporanis, indagar com els paisatges patrimoni poden combinar el seu valor productiu amb el cultural i el turístic, i superar la visió encara vigent avui del patrimoni –tant natural com cultural– com un mer inventari d'elements. Efectivament, avui és el propi paisatge el generador de patrimoni cultural, i això també pot tenir una aplicació com a valor de desenvolupament econòmic.

04

Viure i produir en un entorn de qualitat

La qualitat del paisatge és un símbol de la maduresa i del nivell cultural d'un país. En aquest sentit, els paisatges de qualitat contribueixen a la projecció del país al món i faciliten la competitivitat dels seus territoris, per exemple a l'hora d'atraure empreses innovadores i mà d'obra qualificada. D'altra banda, la producció local de qualitat està lligada a paisatges de qualitat.

05

Paisatge, creativitat i sectors estratègics

La qualitat i la singularització del paisatge tenen un impacte positiu en sectors com el cinema, la publicitat, la moda, la gastronomia, el disseny... però al mateix temps formen part de les estratègies de desenvolupament turístic i agrícola més reeixides. El turisme de qualitat fuig dels paisatges mediocres i malmesos.

06

Paisatge i món local

Hi ha un consens cada vegada més creixent que els paisatges —especialment aquells que tenen més personalitat— contribueixen al desenvolupament local no només des d'un punt de vista econòmic sinó també pel que fa a l'autoestima, la identitat i la qualitat de vida.

07

La creació de nous paisatges referencials

Catalunya és plena de paisatges de referència, de paisatges imbuiïts d'una potent càrrega simbòlica. Molts d'ells, però, varen esdevenir paisatges icònics ja fa dècades, fins i tot segles. Ens han arribat fins avui en més o menys bon estat i convé que en tinguem cura pel seu valor cultural i identitari. Ara bé, en un context de banalització creixent de molts paisatges quotidians, convé esforçar-se a crear nous paisatges de referència, sense oblidar els tradicionals. Amb l'ajut del disseny i del projecte, hem de ser capaços de convertir paisatges anodins —però quotidians— en paisatges de referència amb els quals la població circumdant se senti identificada i amb els quals pugui dialogar.

08

Paisatge, ciutadania i valors

El coneixement de la diversitat de paisatges, el respecte i la sensibilitat cap a les seves dimensions naturals i patrimonials o el gaudi en la contemplació són valors que enforteixen el cos social i dignifiquen la ciutadania.

09

Paisatge, ocupació i emprenedoria

El paisatge genera oportunitats econòmiques i esdevé un agent de creació d'ocupació en sectors vinculats al territori, l'agricultura, el medi ambient i l'educació, però també en els àmbits creatius emergents en la seva relació amb el paisatge com el cinema, la publicitat, la moda i la gastronomia, entre d'altres.

10

Canvi climàtic, energia i paisatge

El paisatge esdevé un indicador de primer ordre per captar l'efecte del canvi climàtic, imaginar escenaris de futur i dissenyar estratègies d'adaptació, molt especialment mitjançant l'ús generalitzat d'energies renovables. L'adaptació dels paisatges al canvi climàtic cal veure-la com una oportunitat per promoure uns paisatges de qualitat, segurs, justos, inclusivament, equitatius i saludables.

11

La recerca com a valor a l'alça

La recerca en paisatge és un valor a l'alça que atén de manera conjunta alguns dels nous reptes globals. A més, reforça el potencial per a l'emprenedoria i la creació d'ocupació en diversos sectors.

12

Paisatge, educació i comunicació

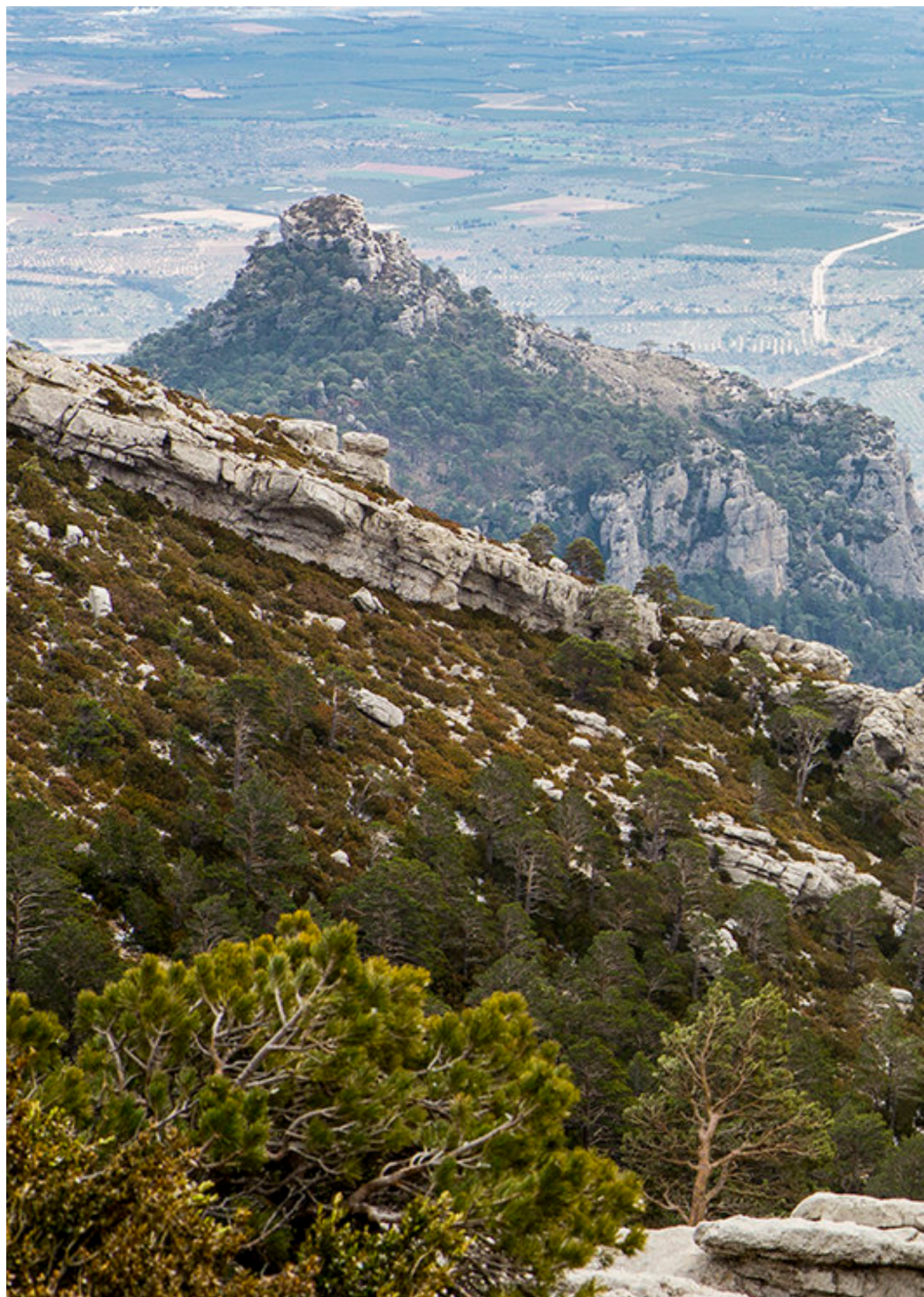
No n'hi ha prou amb educar en el paisatge: cal també saber comunicar el valor de l'educació en el paisatge. La comunicació és una peça clau de les societats contemporànies i, en aquest sentit, cal aprofitar l'enorme valor comunicatiu del paisatge, autèntic portador de missatges fàcilment desxifrables pel conjunt de la ciutadania.

Mantenint sempre i en tot moment l'expertesa, la reputació i la rigorositat adquirides al llarg dels seus vint anys de vida, l'Observatori del Paisatge continua reflectint, talment com un mirall, la bona o mala salut d'un paisatge, detectant les dinàmiques emergents i influint en les agendes del futur. Dit d'una altra manera, està al servei de les polítiques de paisatge, perquè aquestes siguin més transversals, interdepartamentals, participades, pragmàtiques i dirigides a l'acció, i orientades als nous reptes que té avui el país.

02

catàlegs de paisatge

2.1.

Suport a la tramitació del Catàleg de paisatge del Penedès per part del Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica

El 30 de juny de l'any 2022 l'Observatori va entregar el Catàleg de paisatge del Penedès al Departament de Territori per a la seva revisió i aprovació. El 20 de desembre de 2023 la Direcció General d'Ordenació del Territori, Urbanisme i Arquitectura (DGOTUA) en va donar compte a la Comissió de Territori de Catalunya, i el **6 de febrer de 2024 es va aprovar amb caràcter previ. A partir d'aquest moment, va estar en informació pública fins al 7 de juny de 2024.** Un cop analitzades la vintena d'aportacions rebudes i introduïdes les esmenes, es procedirà a la seva aprovació definitiva.

Seguint la línia de treball amb el Departament, l'**Observatori ha donat suport tècnic en totes les tasques necessàries derivades d'aquesta tramitació.**

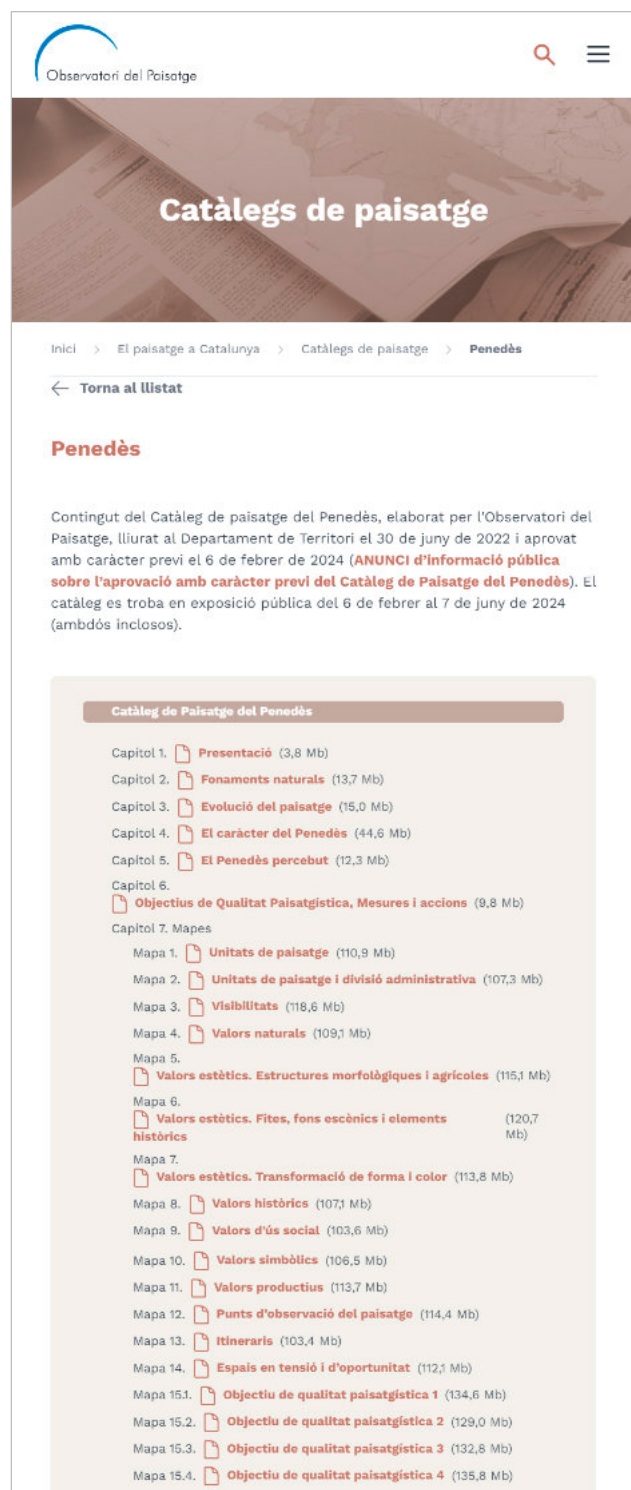
Les tasques relacionades amb el Catàleg de paisatge del Penedès durant el 2024 han estat:

- Elaboració d'un informe de valoració de les aportacions rebudes durant el període d'informació pública. El document va ser entregat a la DGOTUA per tal de facilitar la resposta de les al·legacions.

- Elaboració del document de proposta d'esmenes a introduir en la documentació del Catàleg de paisatge del Penedès per tal de que la DGOTUA avalui els canvis al document derivats de les al·legacions.

- Reorganització de la base de dades cartogràfica del Catàleg de paisatge, fent un canvi de format, de geodatabase a geopackage. Aquest canvi s'ha realitzat per facilitar-ne el seu ús i per agilitzar el procés d'introducció de les esmenes fruit de les aportacions rebudes durant el període d'informació pública.

- Celebració de reunions de coordinació amb el Departament en relació amb les al·legacions rebudes.

2.2.

Actualització i homogeneïtzació de la cartografia de paisatge

L'Observatori està elaborant **una cartografia comuna dels principals valors i dinàmiques del paisatge de Catalunya** per facilitar la feina d'integració del paisatge en les polítiques de paisatge, a partir dels vuit catàlegs de paisatge elaborats. La necessitat d'aquesta cartografia rau en el fet que la metodologia d'elaboració dels catàlegs de paisatge ha anat evolucionant i millorant al llarg de més de 10 anys, fet que ha provocat algun desajust entre la informació generada a cada catàleg i conseqüentment, en alguns casos, es fa difícil obtenir una cartografia homogènia per a tot el país. Aquesta línia de treball ja va ser iniciada l'any 2021 i des de llavors **ja s'ha generat una cartografia comuna de punts d'observació, itineraris, fons escènics emblemàtics i paisatges agraris singulars**.

Les tasques relacionades amb la cartografia dels principals valors i dinàmiques durant el 2024 han estat:

- Anàlisi de la informació cartogràfica relacionada amb les fites del paisatge que hi ha a cada catàleg de paisatge i unificar els criteris per elaborar una cartografia per a tot Catalunya.
 - Anàlisi de la informació relacionada amb les fites del paisatge que hi ha en tots els documents de text dels catàlegs de paisatge per tal de cartografiar noves fites.
 - Realització de diverses jornades de treball de camp per precisar el criteri de selecció de fites i per acabar de resoldre dubtes sobre la inclusió o no de fites concretes.
 - Elaboració d'una cartografia comuna de fites del paisatge.
-

03

planejament
territorial i
urbanístic

3.1.

Col·laboració en la definició de directrius de paisatge i en la integració del paisatge en diversos instruments de planificació

L'Observatori del Paisatge té la **funció d'emetre, quan se li sol·licita, opinió en forma d'informe consultiu sobre projectes estratègics de la Direcció General d'Ordenació del Territori, Urbanisme i Arquitectura (DGOTUA), del Departament de Territori, i de la Generalitat**, a petició de la DGOTUA o del Consell Rector. En la mateixa línia d'opinar en relació amb projectes rellevants, l'Observatori forma part, a través del seu director, de la Comissió de Territori de Catalunya. La **Comissió de Territori de Catalunya** és l'òrgan administratiu col·legiat de la Generalitat de Catalunya competent en matèria de política territorial

i urbanisme, té el caràcter d'òrgan consultiu superior en aquestes matèries i, pel que fa a la tramitació i aprovació dels plans urbanístics, d'òrgan resolutori superior.

Les tasques durant el 2024 han estat:

- Participació en les dues sessions de la Comissió de Territori de Catalunya celebrades durant l'any.

04

MODIFICACIÓ DEL PLA DIRECTOR URBANÍSTIC DE DELIMITACIÓ PER A LA IMPLANTACIÓ D'UNA TERMINAL INTERMODAL DE MERCADERIES AL CAMP DE TARRAGONA

REUS I LA CANONJA

BAIX CAMP I TARRAGONÈS

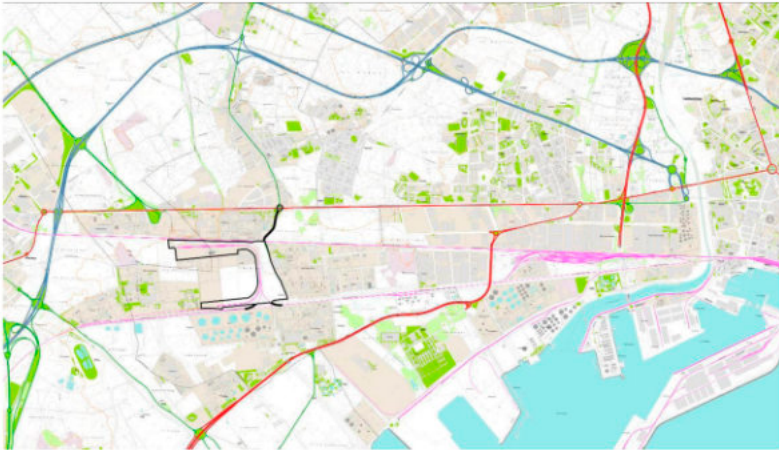
Objecte

Deixar sense efecte la previsió d'implantar una terminal intermodal ferroviària en l'àmbit del PDU, com a conseqüència de la previsió que es produeixi la seva implantació en terrenys situats en el Port de Tarragona i assegurant, per tant, el manteniment d'aquesta infraestructura estratègica en el territori.

Municipis afectats: Reus i La Canonja.
Àmbit de la modificació del PDU: 30,99 ha

Acord

Aprovar definitivament

CTC

30 / juliol / 2024 | Exp. 2019 / 070017 / T

3.2.

Actualització i ampliació del document “Energia eòlica i paisatge. Orientacions per a una adequada implantació de l’energia eòlica a Catalunya”

El 2014 l'Observatori va elaborar el document “**Energia eòlica i paisatge. Orientacions per a una adequada implantació a Catalunya**”, per encàrrec de la Direcció General de Polítiques Ambientals de la Secretaria de Medi Ambient i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya. L'objectiu del document era el d'esdevenir una **eina útil per al disseny, l'avaluació i la planificació eòlica**, que pogués ser utilitzada per tècnics, professionals i promotors a l'hora de decidir els llocs i les millors condicions per al desenvolupament de nous projectes eòlics a casa nostra. Al mateix temps, el document també estava **orientat a les comunitats i institucions locals, perquè disposessin de criteris i eines en el debat de la implantació de l'energia eòlica** i de la necessària integració en el paisatge.

El 2023 la Direcció General d'Ordenació del Territori, Urbanisme i Arquitectura (DGOTUA) del Departament de Territori va encarregar a l'Observatori l'**actualització del document i la incorporació de noves orientacions dirigides als parcs eòlics marins**, i l'Observatori va començar a elaborar-lo i l'ha finalitzat al juliol de 2024.

Les tasques durant el 2024 han estat:

- Redacció i ajust final de les simulacions relacionades amb els parcs eòlics terrestres i els marins.
- Finalització del document i maquetació.
- Celebració de catorze reunions internes de treball i de coordinació entre els integrants de l'equip redactor del document.
- Celebració de reunions de coordinació amb responsables de la DGOTUA.
- Presentació i lliurament del document a la DGOTUA (juliol de 2024).

3.3.

Participació a la Ponència d'Energies Renovables

Des de l'any 2020, l'**Observatori del Paisatge és membre de la Ponència d'Energies Renovables**, coordinada pel Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica. L'objectiu de la Ponència, recollit en el "Decret llei 24/2021, de 26 d'octubre, d'acceleració del desplegament de les energies renovables distribuïdes i participades", és el de dur a terme les actuacions relatives a l'avaluació d'impacte ambiental dels projectes de parcs eòlics i de plantes solars fotovoltaïques.

Les tasques dutes a terme en el marc de la Ponència d'Energies Renovables durant el 2024 han estat:

- Revisió i elaboració d'aportacions als informes proposats pels tècnics del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural. Generalment es tracta de propostes d'acord sobre declaracions d'impacte ambiental i sobre informes d'impacte ambiental.
 - Participació a la reunió mensual de la Ponència.
-

04

col·laboració sectorial

4.1.

Participació al “Quart informe sobre el canvi climàtic a Catalunya” del Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible (CADS)

L'Observatori del Paisatge està treballant en la redacció d'un capítol sobre paisatge i canvi climàtic per al Quart Informe sobre el Canvi Climàtic a Catalunya, per encàrrec del Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible de Catalunya (CADS). Està previst que el Quart Informe del CADS es presenti a finals del 2025.

El paisatge, pel seu caràcter holístic, integrador i catalitzador, és on se sintetitzen i reflecteixen millor les dinàmiques que estan provocant el canvi climàtic a Catalunya. En aquest sentit, es busca que aquest capítol aportï **una nova mirada** cap a la **dimensió territorial de les transformacions** que s'estan donant i es donaran com a conseqüència del canvi climàtic, així com **estratègies i accions de mitigació i adaptació** que contribueixin a construir uns paisatges més resilients.

Les tasques dutes a terme per l'Observatori l'any 2024 en el marc de la redacció d'aquest capítol han consistit en:

- Identificació de les vulnerabilitats i possibles impactes en els paisatges de Catalunya com a conseqüència del canvi climàtic.
 - Recull de mesures de mitigació i adaptació al canvi climàtic a través de l'estudi de bones pràctiques a escala internacional.
-

4.2.

Col·laboració amb el Departament de Cultura en la implantació a Catalunya de la figura de paisatge cultural

En els darrers anys, des del camp del patrimoni hi ha un **creixent interès per la identificació, la caracterització i la protecció i gestió dels paisatges anomenats culturals**, així com la seva traducció com a figura normativa. En aquest sentit, la Direcció General de Patrimoni Cultural del Departament de Cultura va demanar **assessorament a l'Observatori del Paisatge per a començar a definir a finals de 2024 el marc conceptual a l'hora d'integrar la figura de "paisatge cultural" en la nova Llei de patrimoni** que està redactant el Departament de Cultura. Aquesta és també una via per adaptar el Plan Nacional de Paisaje Cultural impulsat pel Ministeri de Cultura, en el qual l'Observatori forma part del grup de treball, a les polítiques patrimonials i de paisatge de Catalunya.

Les tasques dutes a terme per l'Observatori l'any 2024 en el marc d'aquest assessorament han consistit en:

- Anàlisi de la legislació existent a l'Estat i a les Comunitats autònomes que integra la figura de "paisatge cultural".
 - Exploració de la idea de paisatge cultural a escala internacional.
 - Definició d'unes primeres consideracions per anar emmarcant la qüestió i integrar el concepte de "Paisatge d'Especial Interès Cultural" a la normativa de patrimoni, amb el benentès que requereixen encara un major aprofundiment i concreció.
 - Reunions de coordinació amb la Direcció General de Patrimoni.
-

4.3.

Participació en el Grup de treball per a l'actualització del Plan Nacional de Paisaje Cultural

El Ministeri de Cultura està revisant el vigent Plan Nacional de Paisaje Cultural, aprovat el 4 d'octubre de 2012, i per això va crear el 2024 dos Grups de Treball en què va estar convidat a participar l'Observatori del Paisatge. La revisió va començar el mes de febrer de 2024 i els treballs continuen avui en desenvolupament. El Pla Nacional de Paisatge Cultural té com a objectiu general "la salvaguarda dels paisatges d'interès cultural, entenent per salvaguarda les mesures encaminades a garantir la viabilitat d'aquests paisatges, incloent les accions d'identificació i caracterització, documentació, investigació, protecció, millora, revitalització". També participa en la revisió del Pla Nacional de Paisatge Cultural la Direcció General de Patrimoni Cultural del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Les tasques dutes a terme el 2024 en el Plan Nacional de Paisaje Cultural han estat:

- Participació en les diverses reunions del Grupo de Trabajo del Plan.
- Elaboració dels continguts i documents acordats en el marc del Grupo de Trabajo, concretament sobre la metodologia d'identificació, avaluació, delimitació dels paisatges culturals.

GOBIERNO DE ESPAÑA MINISTERIO DE CULTURA

Contacte con Planes Nacionales Buscador

Inicio Qué son Textos Actuaciones Mediateca Bibliografía y documentación

Ud está aquí: Inicio Paisaje Cultural

Catedrales

Abadías, Monasterios y Conventos

Arquitectura Defensiva

Patrimonio Industrial

Arquitectura Tradicional

Arquitectura Contemporánea

Plan Nacional de Paisaje Cultural: Observatorio Español del Convenio del Paisaje del Consejo de Europa

Volver

Landscape Convention

PREMIO DEL PAISAJE DEL CONSEJO DE EUROPA

- CONVOCATORIA
- CONDICIONES Y ENVÍO
- HISTORIAL PARTICIPACIÓN DE ESPAÑA
- Catálogo de Paisajes de Galicia 2016-2017
- Mención de Honor en el Premio del Paisaje del Consejo de Europa
- Paisaje de olivos milenarios

4.4.

Col·laboració amb la Secretaria de Mobilitat i Infraestructures

L'Observatori col·labora amb la **Secretaria de Mobilitat i Infraestructures de la Generalitat de Catalunya** i amb l'**empresa Typsa**, adjudicatària de la redacció del **projecte constructiu de la nova carretera C-37 de Vic a Olot**, en la **integració paisatgística de la carretera i en la cerca de vies per reduir l'impacte de la infraestructura en una zona d'especial valor paisatgístic**.

Les tasques dutes a terme per l'Observatori del Paisatge l'any 2024 en el marc de l'assessorament al projecte constructiu de la variant són les següents:

- Treball de camp amb l'empresa adjudicatària per conèixer de primera mà la incidència paisatgística del projecte i els reptes en la integració de la infraestructura en el paisatge.
 - Reunions periòdiques de seguiment amb l'empresa adjudicatària per conèixer les problemàtiques i analitzar les possibles solucions per minimitzar l'impacte de la infraestructura sobre el paisatge.
-

4.5.

Participació a la Comissió Motora de l'Agenda Rural de Catalunya

L'Observatori del Paisatge forma part de la Comissió Motora de l'Agenda Rural de Catalunya, entitat formada per 38 entitats de Catalunya que difonen i participen activament en el procés de seguiment i compliment dels objectius del pla d'acció de l'Agenda Rural de Catalunya. L'Agenda Rural busca identificar les necessitats i reptes del territori rural per garantir-ne les condicions de vida i de desenvolupament, i és un element clau per planificar les polítiques d'equilibri i cohesió territorial del país.

L'Agenda Rural de Catalunya la coordina Comissió Interdepartamental de Governança Rural. **Des de 2023 l'Observatori del Paisatge forma part de la Comissió de treball de Comunicació**, amb la funció de millorar la coordinació i eficiència del desplegament de l'Agenda Rural en l'àmbit de la comunicació.

Les tasques que s'han dut a terme l'Observatori en el marc de la Comissió Motora i la Comissió de Comunicació durant el 2024 han estat:

- Participació en les diverses reunions de la Comissió Motora que s'han organitzat en diferents punts de Catalunya per debatre sobre els progressos en l'Agenda Rural.
 - Participació en les reunions de la Comissió de comunicació.
-

05

paisatge i món local

5.1.

Assessorament als ajuts de la Diputació de Tarragona per identificar i millorar paisatges en tensió i d'oportunitat

La Diputació de Tarragona, en el marc dels programes de concertació municipal i amb l'objectiu de millorar el paisatge de la província, **el 2024 va començar a posar les bases per a oferir als municipis durant el 2025 la realització d'estudis per identificar els elements que contribueixen a crear àrees amb una menor harmonia paisatgística a la província de Tarragona**. Aquests estudis han de servir per repensar aquests espais i dur a terme actuacions de millora en els municipis afectats.

Durant l'any 2024, l'**Observatori del Paisatge** va començar a assessorar la Diputació de Tarragona en el mètode i els continguts que havien de tenir els estudis, d'acord amb la metodologia d'anàlisi dels valors del paisatge i de les zones en tensió i d'oportunitat desenvolupades pel mateix l'Observatori.

Les tasques vinculades a l'assessorament a la Diputació de Tarragona per identificar i millorar paisatges en tensió i oportunitat han estat les següents:

- Reunió a la seu de l'Observatori del Paisatge amb la Diputada de Transició Ecològica de la Diputació de Tarragona i l'equip tècnic.
 - Altres reunions telemàtiques amb tècnics de la Diputació de Tarragona.
-

5.2.

Suport a les iniciatives impulsades per l'Ajuntament de Lleida i la Fundació del Paisatge de Lleida

L'Ajuntament de Lleida, a través de la Fundació del Paisatge de Lleida està començant a impulsar el **Pla de paisatge de Lleida**. També impulsa una **Beca de paisatge**, pionera a Catalunya, que s'atorgarà al millor projecte inèdit sobre paisatge en l'àmbit territorial de la província de Lleida. L'objectiu és fomentar la investigació i recerca en matèria de paisatge. L'Observatori del Paisatge ja va assessorar a l'ajuntament en l'ordenança de paisatge del 2018, i també és **membre de la Comissió assessora de la Fundació del Paisatge de Lleida**.

Les tasques desenvolupades durant el 2024 han estat:

- Assessorament al municipi en el procés de desenvolupament del Pla (metodologia, continguts, coherència amb els objectius de qualitat paisatgística del Catàleg de paisatge de les Terres de Lleida, etc.).
 - Revisió dels objectius del Pla de paisatge.
 - Difusió de la guia de l'Ordenança del Paisatge de Lleida elaborada per la Fundació.
 - Col·laboració en la redacció de les bases de la convocatòria de la Beca de paisatge.
-

5.3.

Impuls i coordinació de Territoris pel Paisatge

Territoris pel Paisatge és un espai d'intercanvi, debat i treball col·lectiu entre les diverses iniciatives de gestió i planificació local del paisatge que es desenvolupen a Catalunya. Es va crear l'any 2017 i els seus objectius són connectar les diverses iniciatives que treballen en paisatge a Catalunya, generar informació i intercanvi de coneixement entre elles, afavorir espais de trobada i generar recursos compartits (formació, metodologies...).

La principal activitat que realitza Territoris pel Paisatge és una reunió anual per posar en comú estratègies, metodologies, resultats i experiències en matèria de paisatge.

Les tasques dutes a terme per l'Observatori del Paisatge l'any 2024 en el marc de Territoris pel Paisatge han estat:

■ Organització de la VII Reunió de Treball de Territoris pel Paisatge, titulada "Paisatge i turisme", que va tenir lloc a Capmany (Alt Empordà) el 21 de novembre de 2024, amb la col·laboració del Consell Comarcal de l'Alt Empordà i l'Ajuntament de Capmany. L'objectiu de la trobada era analitzar com les cartes i plans de paisatge poden contribuir a un model turístic basat en els valors del paisatge. L'organització de la reunió va comportar:

- Triar la temàtica i l'estructura de la Reunió amb l'ajuda dels amfitrions i convidar als ponents.
- Difondre la Reunió de treball entre els tècnics i polítics d'iniciatives que treballen a favor del paisatge.
- Gestionar les inscripcions de la Reunió.
- Organitzar la logística del dia de la reunió (àpats, visita guiada...).
- Preparar el resum de la reunió de treball, fer-lo arribar als assistents i difondre-ho al web de l'Observatori.

■ Compartir i donar a conèixer les actuacions que desenvolupa cada iniciativa a través del butlletí trimestral Paisatg-e.

■ Fer de pont i generar sinergies entre les diferents iniciatives i el Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica de la Generalitat de Catalunya, com a institució responsable de les polítiques de paisatge a Catalunya, així com amb els altres departaments de la Generalitat de Catalunya

5.4.

Assessorament al món local en l'àmbit de la planificació i gestió del paisatge

L'Observatori del Paisatge de Catalunya **assessora a ajuntaments, consells comarcals i institucions de caràcter local que volen promoure accions i estratègies de millora i valoració del paisatge** del seu municipi o comarca, per tal de millorar la qualitat de vida de la població. L'Observatori s'encarrega, per exemple, de fer el seguiment de les cartes i plans de paisatge, instruments de concertació d'acords entre agents d'un territori per tal de promoure accions i estratègies de millora i valorització del paisatge.

Les tasques dutes a terme per l'Observatori del Paisatge l'any 2024 en el marc de l'assessorament al món local han estat les següents:

- Assessorament a la Fundació de Paisatge de Lleida a la futura redacció d'un pla de paisatge municipal que serveixi de full de ruta per l'Ajuntament (veure punt 5.2).

-

- Assessorament als Ajuntaments de la Vall de la Riera de Carme per l'elaboració d'una carta de paisatge.

- Assessorament a treballs inicials d'elaboració d'una carta de paisatge a la Terra Alta.

- Seguiment al Pla de paisatge d'Argençola.

- Participació a la Comissió del Paisatge i la Sostenibilitat del Pla de Gestió del Paisatge de l'àmbit Priorat-Montsant-Siurana, òrgan que busca una millor coordinació i control de les polítiques en matèria de territori, paisatge i sostenibilitat de la comarca del Priorat.

- Assessorament a la comarca de les Garrigues en diversos projectes de paisatge.

06

formació i educació

6.1.

Jornada “El paisatge i el color. Percepció, significats i intervenció”

L'Observatori del Paisatge va organitzar la **jornada “El paisatge i el color. Percepció, significats i intervenció”, que es va celebrar a l'Espai Cràter d'Olot el dia 5 d'abril de 2024**. La jornada tenia com a eix vertebrador el **color com a definidor i consolidador clau del caràcter d'un lloc** i la importància i els diversos significats que ha tingut el color en la construcció històrica dels paisatges tan urbans com rurals.

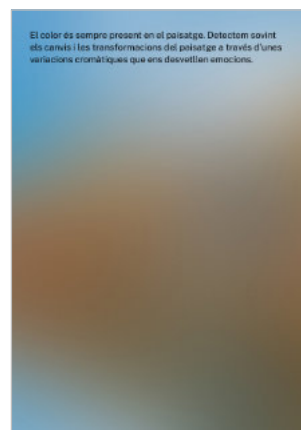
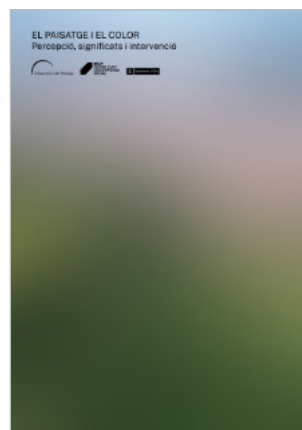
La jornada va explorar pautes, orientacions i bases de reflexió, sobre la importància del color en les intervencions paisatgístiques (dirigides a planificadors, dissenyadors, gestors urbanístics i del paisatge, etc.). Es poden veure totes les intervencions de la jornada a la web de l'Observatori.

Va comptar amb el suport del Bòlit, Centre d'Art Contemporani i l'Ajuntament d'Olot, i també hi col·laboraven la Direcció General d'Ordenació del Territori, Urbanisme i Arquitectura del Departament de Territori de la Generalitat de Catalunya, la Demarcació de Girona del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, la Fundació Fita i l'Escola d'Art d'Olot. Les **activitats complementàries** eren l'exposició de fotografies “Horitzó 256” dels alumnes de l'Escola d'Art d'Olot a l'Espai Cràter; l'exposició “Desenfocar l'anècdota”, de l'Espai Nyamnyam, a la Sala Oberta 2 del Museu de la Garrotxa i l'exposició “Apories sobre l'aire” al centre Bòlit de Girona.

Les tasques relacionades amb l'organització i celebració de la jornada van ser:

- Reunions entre els coorganitzadors i definició del programa, els blocs i les activitats complementàries a la jornada.
- Contacte amb els ponents i participants a la jornada.
- Contactar amb tots els proveïdors.
- Difusió de la jornada pels diversos canals de comunicació: newsletter, xarxes socials, pàgina web.
- Gestió de les inscripcions.
- Reserva de viatges i desplaçaments dels ponents.
- Enregistrament de la jornada, posterior edició dels vídeos i penjar-los a la web de l'Observatori.
- Enviament posterior de certificats d'assistència.

6.2.

Jornada “Com poden conviure les renovables i el paisatge?”

L'Observatori del Paisatge va col·laborar en l'organització i va participar en la **Jornada 'Com poden conviure les renovables i el paisatge?'**, celebrada el 2 d'octubre de 2024 a l'Ateneu Barcelonès, organitzada pel diari ARA i Endesa, i on també col·laborava el Clúster d'Eficiència Energètica de Catalunya. La jornada va reunir una setantena d'assistents i va incloure dues ponències d'experts internacionals, una taula rodona i un debat.

Hi van participar Jean-Pierre Thibault, president de l'Associació Paysages de l'après pétrole, i Bertrand Folléa, director de la Càtedra Paisatge i Energia de l'Escola Superior Nacional del Paisatge de Versalles, que van insistir en la idea que el paisatge no és quelcom estàtic, sinó que és dinàmic i evolutiu, que no tots els territoris són iguals, i que **per tal que la implantació dels sistemes d'energia renovable funcioni cal concertació i participació del territori i la seva població**. El director de l'Observatori del Paisatge va participar en la taula rodona posterior.

Els vídeos de l'acte són accessibles des de la pàgina de l'Observatori del Paisatge.

Les tasques relacionades amb l'organització i celebració de la jornada van ser:

- Reunions entre els coorganitzadors i definició del programa.
 - Difusió de la jornada pels diversos canals de comunicació: newsletter, xarxes socials, pàgina web.
 - Fer disponibles els vídeos de la jornada a la web de l'Observatori.
-

6.3.

Participació en congressos, jornades, seminaris i actes a escala nacional i internacional

L'Observatori **participa i presenta ponències i intervencions en jornades, seminaris i actes organitzats per organismes públics i privats de Catalunya, de la resta de l'Estat i d'altres països.** La tasca principal d'aquesta activitat suposa preparar la intervenció segons el tema del curs o jornada. Implica també preparar documentació addicional en format digital i, sovint, també la ponència escrita per a ser publicada o lliurada als assistents. D'uns anys cap aquí, cada vegada són més habituals les jornades en línia, o bé les híbrides, que combinen modalitat presencial i en línia. En aquestes activitats hi participa majoritàriament la direcció de l'Observatori, l'àrea tècnica i també l'àrea de comunicació.

Conferència a Sallent sobre els paisatges de la Sal

Sallent, 24 de gener de 2024

Conferència 'Traces d'un paisatge [miner] de la sal'

VI Seminari Paisatges Salvats – Paisatges per Salvar

Sala de Graus de la Facultat de Lletres i Turisme, Universitat de Girona

Girona, 26 de gener de 2024

3r congrés Masia – Territori

Institut d'Estudis Catalans

Barcelona, 14 de març de 2024

Conferència 'Els valors de la diversitat de paisatges agrícoles i agroforestals'

Jornada de Paisatge

El Far d'Empordà, 11 d'abril de 2024

Taula rodona

Conferència Universitat de Sheffield

16 d'abril de 2024

Conferència 'The Landscape Observatory. Some projects and challenges'

Policy Action Lab - European Comission

Brussel·les, 22 de maig de 2025

Conferència 'The landscape charter to mobilise rural stakeholders and plan action'

7º Congresso internacional de arquitetura da paisagem

Associação Brasileira de Arquitetos Paisajistas
Curitiba, 27-29 de maig de 2024

Conferència 'El Observatorio del Paisaje de Cataluña. Proyectos, retos y perspectivas'

Aula Magna del Cure. Sede Maldonado.
Uruguay, 31 de maig de 2024
Grupo de investigación CSIC. Observatori de Arte y Paisaje, Cure

Jornadas Técnicas sobre Paisaje (Ministerio de Cultura)

Ministerio de Cultura
Llanos de Aridane (La Palma), 23-27 de setembre de 2024

Com poden conviure les renovables i el paisatge?

Ateneu Barcelonès
2 d'octubre de 2024

12th Conference on the Council of Europe Landscape Convention

Consell d'Europa. Estrasburg
29-30 d'octubre de 2024
Conferència 'The Council of Europe Landscape Convention: A key instrument for an innovative approach to global challenges'

Paisatges de llengua a la universitat catalana: canvis, reptes i oportunitats

Auditori de Mercè Rodoreda del campus de la Ciutadella de la Universitat Pompeu Fabra
Barcelona, 8 de novembre de 2024
Conferència 'La idea del paisatge'

Jornada "Coneixent el patrimoni de la pedra seca de Tivenys"

Centre d'Estudis Territori Inhòspit
Tivenys, 23 de novembre de 2024
Conferència 'Descobrir els paisatges de pedra en sec amb la WIKIPEDRA'

III Fòrum Gallicant

El patrimoni històric i els paisatges resilient
Arbolí, 18 de desembre de 2024

6.4.

Participació i assessorament a la 12a Conferència del Consell d'Europa per a la implementació del Conveni europeu del paisatge

L'Observatori del Paisatge és des de fa anys **assessor del Consell d'Europa en matèria de paisatge**, vetlla per la implementació a Catalunya del Conveni europeu del paisatge, i estableix contactes amb institucions i entitats que treballen amb aquest mateix objectiu.

Els passats 29 i 30 d'octubre es va celebrar al Palais de l'Europe, seu del Consell d'Europa, a Estrasburg (França), la **12th Conference on the implementation of the Council of Europe Landscape Convention**. La trobada tenia l'objectiu de "rellançar" el Conveni europeu del paisatge en el marc del nou Procés de Reykjavík, és a dir, amb la intenció de reforçar la cooperació entre les parts signants del Conveni i convertint la qualitat del paisatge com un element clau per contribuir a la justícia social, els drets humans i el medi ambient. Durant la 12a Conferència, els estats signants van debatre sobre el programa d'activitats futures en els propers anys. La Secretaria de la 12a Conferència **va demanar al director de l'Observatori d'impartir la conferència marc inicial, amb el títol: The Council of Europe Landscape Convention: A key instrument for an innovative approach to global challenges.**

Les tasques relacionades amb la 12a Conferència del Consell d'Europa van ser:

- Reunions telefòniques periòdiques amb el Secretari de Paisatge del Consell d'Europa, Riccardo Priore, per a la preparació de la 12th Conference on the implementation of the Council of Europe Landscape Convention.
- Preparació de la conferència inicial.
- Desplaçament a Estrasburg i realització de la conferència.

6.5.

Assessorament i intercanvi amb diverses iniciatives llatinoamericanes

Durant la primavera l'Observatori va ser convidat a diversos congressos, conferències i actes a Brasil i Uruguai. En primer lloc, el director va participar al **"7º Congresso Internacional de Arquitetura Da Paisagem. A Função Social Da Paisagem"**, que es va celebrar dels dies 27 al 29 de maig a la seu de l'Institut d'Enginyeria de Paranà, a Curitiba. La trobada, organitzada per l'Associació Brasileira d'Arquitectes del Paisatge (ABAP), va reunir paisatgistes, acadèmics i responsables polítics i tècnics. Durant el Congrés es va presentar un **esbós de Llei del paisatge i d'una ambiciosa política de paisatge per a Brasil**, que a partir d'ara seguirà els passos oportuns per a la seva entrada al Parlament.

La següent parada del viatge fou al Centro Universitario Regional del Este (CURE) de la Universidad de la República de Uruguay, ubicat a la ciutat de Maldonado, on el director de l'Observatori va impartir el dia 31 de maig una **conferència sobre la integració del paisatge en les polítiques públiques i la relació entre paisatge i desenvolupament**. En paral·lel a les reunions de treball del Observatorio, diversos tallers organitzats amb professors i alumnes van servir per debatre sobre metodologies de valoració i avaluació del paisatge, a partir de la metodologia dels catàlegs de paisatge de Catalunya.

Les tasques relacionades amb els congressos de Brasil i Uruguai van ser:

- Preparació de les conferències
 - Desplaçament als dos països i realització de les conferències.
 - Reunions amb institucions, universitats i entitats brasileres per intercanviar iniciatives i mètodes, així com per debatre sobre l'esbós de Llei de paisatge i les polítiques de paisatge de Brasil.
 - Participació en diversos tallers organitzats amb professors i alumnes del CURE (Uruguai) per debatre sobre metodologies de valoració i avaluació del paisatge.
 - Sessió de treball al paisatge cultural dels "cerritos de indios".
-

6.6.

Desenvolupament del taller educatiu "Som agents del paisatge" (primària i secundària)

Durant l'any 2024 l'Observatori ha realitzat el **taller educatiu sobre paisatge per estudiants d'educació secundària** dissenyat durant l'any anterior. El taller "Som agents del paisatge" és una proposta didàctica adreçada als alumnes d'educació secundària obligatòria i batxillerat, que **permet que l'alumnat aprengui i descobreixi què és el paisatge i els seus valors**, tot prenent consciència d'algunes de les **dinàmiques que actualment afecten els paisatges** de Catalunya. L'objectiu final d'aquesta activitat és que els alumnes esdevinguin "agents del paisatge". Ho aconsegueixen superant un seguit de proves que els portarà a conèixer, identificar i resoldre reptes relacionats amb el paisatge d'una manera creativa i lúdica, com, per exemple, fent créixer un poble sense que suposi un impacte en el paisatge, la ubicació més adequada per a les infraestructures d'energia renovable, o fer front als incendis forestals amb el foment de paisatges agrícoles vius.

L'activitat, de dues hores de durada, es realitza a la seu tècnica de l'Observatori del Paisatge i durant l'any 2024 l'han realitzat **13 grups classe, 294 alumnes** en total.

Les tasques dutes a terme per l'Observatori del Paisatge l'any 2024 en el marc del taller educatiu han estat:

- Difusió del taller educatiu "Som agents del paisatge" als centres educatius de secundària de la Garrotxa a través de l'Àrea d'Educació de l'Ajuntament d'Olot.
 - Contacte amb els grups classe interessats a realitzar el taller.
 - Preparació de les sessions del taller educatiu i adaptació a les característiques de cada grup classe (nivell educatiu d'ESO, Batxillerat o cicles formatius, grups amb necessitats educatives especials, peticions per tractar alguna temàtica paisatgística concreta, etc).
 - Realització del taller de dues hores de durada.
-

6.7.

Nou apartat del web Materials educatius per educació primària i secundària d'arreu del món

L'Observatori del Paisatge ha creat un **apartat nou al web on es recullen activitats i materials educatius en el paisatge** per a educació primària i secundària en l'àmbit català, espanyol i també de la resta del món, especialment d'Europa i Amèrica del Sud. L'objectiu de l'apartat és posar a disposició de la comunitat educativa diversos **recursos didàctics per aconseguir millorar el coneixement sobre el patrimoni paisatgístic i promoure una major sensibilització entre les joves generacions** sobre la necessitat de protegir, gestionar i ordenar els paisatges.

Els projectes seleccionats es caracteritzen per la seva gran diversitat perquè s'inclouen iniciatives promogudes per un ampli ventall d'institucions públiques i privades, orientades a diferents nivells i àmbits educatius (educació formal primària i secundària, educació no formal, etc) i que aborden el paisatge des de perspectives també diverses.

Les tasques dutes a terme per l'Observatori del Paisatge l'any 2024 en el marc del nou apartat sobre materials educatius han estat:

- Recerca i anàlisi dels materials i activitats educatius sobre paisatge en l'àmbit català, espanyol i de la resta del món.
- Selecció dels materials educatius consultables online.
- Preparació dels textos descriptius en català, castellà i anglès.
- Creació d'un apartat sobre paisatge i educació dins el web catpaisatge.net.

6.8.

Col·laboració en graus, màsters, postgraus i altres cursos de formació

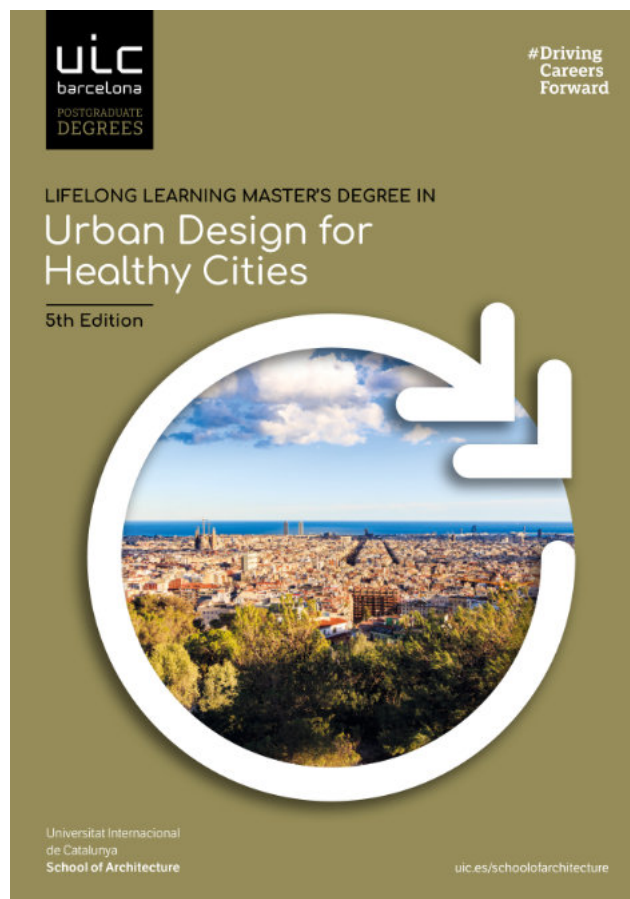
Una de les línies de treball de l'Observatori és la **formació en paisatge en les diverses etapes educatives, des de primària i secundària fins a tercer cicle**. L'Observatori del Paisatge sempre ha estat interessat a col·laborar amb les escoles, els instituts i les universitats pel que fa a formació, investigació i innovació tecnològica, i en el desenvolupament econòmic i empresarial que se'n deriva. Així mateix, l'Observatori del Paisatge facilita als **estudiants de les diverses universitats catalanes, espanyoles i europees la possibilitat de fer pràctiques o treballs de finalització de grau** a les seves instal·lacions, pràctiques que en qualsevol cas es formalitzen mitjançant convenis específics amb les universitats.

Les tasques dutes a terme per l'Observatori del Paisatge l'any 2024 en el marc de la col·laboració en graus, màsters i altres cursos de formació ha consistit en la participació en:

- **Master in Urban Design and Healthy Cities** (Universitat Internacional de Catalunya). Es tracta de tres sessions de tot un matí de durada on es presenten les metodologies d'anàlisi del paisatge que utilitza l'Observatori i es treballa conjuntament amb els alumnes un cas real de planificació del paisatge.
- **Postgrau en Planificació i gestió del territori, equipaments i espai públic**. Especialització de tècnics i arquitectes pel treball en l'Administració Pública i preparació per a les proves d'oposicions (Escola Sert)
- **Grau en paisatgisme** (Universitat Politècnica de Catalunya). Veure apartat 6.9.

Les tasques relacionades la participació en aquests graus, màsters i cursos d'especialització durant el 2024 han estat:

- Preparació de la/es classe/s.
 - Realització de la/es classe/s.
-

6.9.

Col·laboració amb el Grau en paisatgisme de la Universitat Politècnica de Catalunya

L'Observatori col·labora durant el segon semestre del tercer any del Grau en Paisatgisme de la UPC a l'assignatura Taller de Projectes de Paisatge IV, com una oportunitat per treballar conjuntament temes centrals del paisatgisme contemporani, com ara la interacció i l'encaix entre els sistemes naturals i urbans. Aquesta relació, sovint marcada per tensions i conflictes, genera espais que combinen elements de degradació, obsolescència o informalitat amb un alt potencial transformador. Aquests **espais de tensió i oportunitat representen una eina clau per a la reinterpretació i la intervenció des de la perspectiva paisatgística.**

Els alumnes treballen durant tot el curs i presenten finalment un projecte centrat en espais periurbans al voltant del Parc Natural de Collserola que actuen com a punts de transició entre la ciutat i els entorns naturals, amb una atenció especial als processos de degradació i les possibilitats de regeneració.

Les tasques desenvolupades per l'Observatori en el Grau de Paisatge són:

- Explicació el primer dia del curs del marc conceptual relacionat amb la idea d'espai en tensió i d'oportunitat.
- Participació a mitjans de curs en una classe de seguiment i valoració dels treballs de l'alumnat.
- Participació a la classe de presentació final del projecte per part de cada estudiant i valoració de cada projecte.

GRAU EN PAISATGISME

Aquest grau permet accedir al màster universitari en Paisatgisme (MBLandArch) de la UPC i a altres màsters nacionals o internacionals relacionats amb aquest àmbit.

  Espai + Temps, Projecta el futur!

Per a més informació:
esab.upc.edu
esab.info@upc.edu

Segueix-nos a:
 @ESABUPC
 @ESABUPC
 @soc_esab

Escola Superior d'Agricultura de Barcelona
Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona

 UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE CATALUNYA BARCELONATECH
Campus d'Excel·lència Internacional

UPC estudis

GRAU EN PAISATGISME

ESAB
Escola Superior d'Agricultura de Barcelona

ETSAB
Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona

 UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE CATALUNYA BARCELONATECH
Campus d'Excel·lència Internacional

07

sensibilització
i comunicació

7.1.

Col·laboració en les activitats complementàries de l'exposició “Dues Pedres. Paisatges Persistents” i en les seves itineràncies

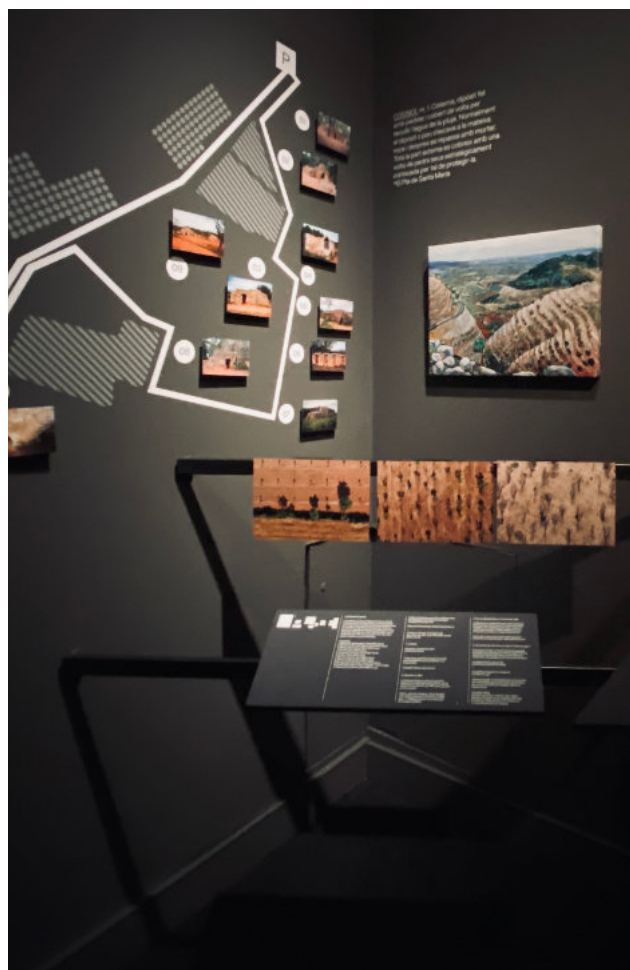
L'Observatori del Paisatge ha estat el comissari de l'exposició Dues Pedres. Paisatges Persistents, inaugurada el 19 de desembre de 2023 al Palau Robert de Barcelona, impulsada pel Departament de Presidència i Palau Robert. L'exposició es va poder visitar fins al 2 de juny de 2024. Posteriorment, entre el 19 de juliol de 2024 i el 31 de desembre del 2024, en la seva primera itinerància, es va poder visitar al Palau Oliver de Boteller de Tortosa. En el marc de l'exposició es van planificar diverses activitats paral·leles i també es va publicar un número específic de la revista Arrels.

Les tasques dutes a terme per l'Observatori del Paisatge l'any 2024 en el marc de l'exposició “Dues pedres. Paisatges persistents” han estat:

- Acompanyament en visites institucionals, acadèmiques i a periodistes a l'exposició del Palau Robert.
- Atenció als mitjans de comunicació per a la realització d'entrevistes específiques relacionades amb l'exposició.
- Revisió final del número específic de la revista Arrels, editat en motiu de l'exposició.
- Reunions de coordinació i seguiment amb la Direcció General de Difusió del Departament de Presidència, amb el museògraf, el dissenyador gràfic i els serveis territorials del Departament de Cultura a les Terres de l'Ebre per tal d'adaptar l'exposició al Palau Oliver de Boteller de Tortosa.
- Visita i revisió de la itinerància de l'exposició a Tortosa.
- Participació en la inauguració de l'exposició al Palau Oliver de Boteller de Tortosa (19 de juliol) i realització d'una visita guiada en el marc de la inauguració.
- Suport en el disseny de les activitats complementàries celebrades en el marc de la itinerància de l'exposició a Tortosa.

■ Organització de l'activitat complementària “Coneixent els paisatges de la pedra seca de Tivenys” (23 de novembre de 2024).

■ Reunions de coordinació i seguiment amb la Direcció General de Difusió del Departament de Presidència, amb el museògraf, el dissenyador gràfic i el Museu Terra per tal d'adaptar l'exposició al Museu Terra de l'Espluga de Francolí.

7.2.

Col·laboració amb l'exposició 'Desenfocar l'anècdota'

L'exposició '**Desenfocar l'anècdota**' dels artistes **Ariadna Rodríguez i Iñaki Alvarez (nyamnyam)**, que feia una relectura dels quadres paisatgístics de l'**Escola d'Olot**, va estar exposada a la Sala Oberta 2 de l'edifici Hospici d'Olot del 10 de febrer al 21 d'abril de 2024.

L'anècdota en la pintura del segle XIX es tracta de les figures humanes, bestiar o, fins i tot, el fum d'una xemeneia que apareix en un quadre. En l'obra dels pintors de l'Escola d'Olot el paisatge no era autònom, la presència i visió antropocèntrica era dominant. L'exposició pretenia desenfocar l'anècdota en aquests quadres on la instrumentalització del paisatge era i és rellevant. A partir de diverses converses fetes pels comissaris amb l'equip tècnic de l'Observatori del Paisatge, es proposava una relectura coral centrada en el quadre **L'estiu**, de Joaquim Vayreda. L'exposició recollia també publicacions com ara els Catàlegs de Paisatge o el Mapa dels paisatges de Catalunya. Entre les activitats complementàries de l'exposició es va portar a terme, el 23 de febrer, una **conversa oberta entre l'Observatori del Paisatge i nyamnyam a la seu de l'Observatori**.

Les tasques per a aquesta exposició han estat:

- Reunions amb els artistes.
 - Consulta de documentació i donatiu de material per a l'exposició.
 - Difusió de l'exposició: via nota al web, butlletins i xarxes socials.
 - Per a la conversa oberta: preparació de la sala i del material documental necessari; i difusió de l'activitat.
-

7.3.

Participació en el Jurat del Premi de Paisatge del Consell d'Europa

El Premi del Paisatge del Consell d'Europa és una distinció biennal que aquesta institució atorga a autoritats locals, regionals, estatals, així com a organitzacions no governamentals, que hagin dut a terme iniciatives i projectes com a part de les seves respectives polítiques de paisatge, d'acord amb els principis del Conveni europeu del paisatge, i que hagin demostrat una eficàcia i puguin servir d'exemple. Per a la vuitena edició del Premi, el Consell d'Europa va invitar **el director de l'Observatori del Paisatge a ser membre del jurat.**

Les tasques relacionades amb el Premi han estat:

- Revisió els mesos d'abril i maig dels projectes internacionals que es van presentar a la convocatòria.
- Preparació de l'informe valoratiu.
- Reunió de deliberació els dies 14 i 15 de maig a Estrasburg amb els altres membres del jurat.

The screenshot displays the official website of the Council of Europe Landscape Convention. The header includes the website address 'WWW.COE.INT', navigation links for 'HUMAN RIGHTS', 'DEMOCRACY', 'RULE OF LAW', and 'ABOUT US', along with language and connection options. The main navigation bar features links to 'Home', 'Newsroom', 'Convention', 'Meetings', 'Landscape Award', 'Information System', and 'Landscape Day'. The breadcrumb trail indicates the current location: 'You are here: Human Rights and Rule of Law > Council of Europe Landscape Convention > Landscape Award'.

The main content area is titled 'Council of Europe Landscape Convention' and 'Article 11 - Landscape award of the Council of Europe'. It contains four numbered paragraphs detailing the award's purpose, application process, criteria, and the goal of sustainable protection. To the left of the text are social media icons for Twitter, Facebook, LinkedIn, and YouTube. To the right, there is a 'Calendar 2024-2025' widget and two sections: 'DOCUMENTATION' with links to 'Reference texts', 'Publications', 'Convention Posters and Leaflets', and 'Futuropa / Naturopa magazine'; and 'USEFUL LINKS' with links to 'Reykjavik Declaration - United around our Values - Appendix 5 - The Council of Europe and the Environment', 'Steering Committee for Culture, Heritage and Landscape (CDCPP)', and 'Bern Convention'.

At the bottom, there is a section titled 'Rules of the Landscape Award of the Council of Europe in original and linguistic versions' which includes a small image of a landscape and a link to the resolution.

A 1560 m
POLJE

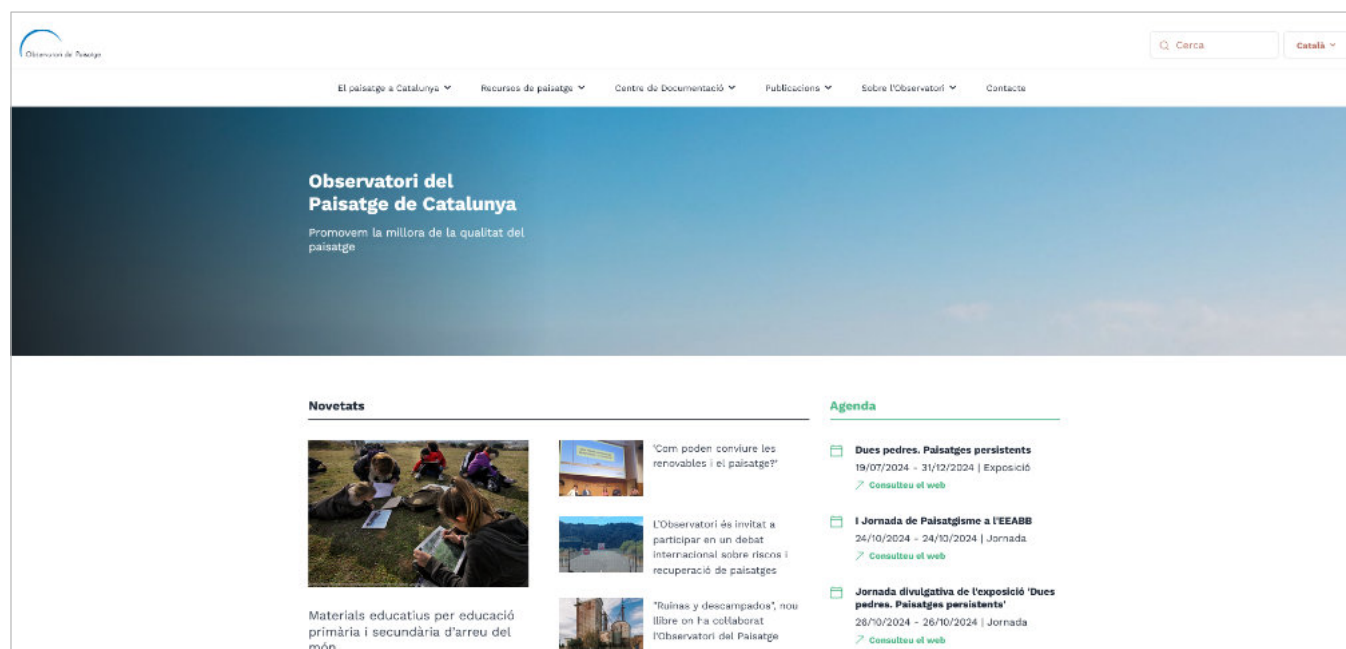
7.4.

Gestió i actualització del web de l'Observatori

El web és el principal espai de difusió de l'activitat que desenvolupa l'Observatori del Paisatge i de les polítiques de paisatge, i la principal eina de què disposa l'Observatori per informar i sensibilitzar la població. La pàgina es tradueix al castellà i a l'anglès, fet que permet rebre milers de visites d'arreu del món.

Les tasques dutes a terme en relació al web el 2024 han estat:

- Finalització de la implementació de la nova estructura de les dades per tal de facilitar als usuaris l'accés a la informació.
- Activació del nou web de l'Observatori amb l'objectiu de fer-lo més intuïtiu i adaptable a tota mena de dispositius.
- Tasques de seguiment i comprovació del bon funcionament del nou web.
- En paral·lel a les tasques de reestructuració i redisseny del web, s'ha fet la gestió diària del web:
 - Actualització diària de l'agenda de paisatge
 - Redacció de notícies de les activitats generades per l'Observatori, entitats afins o sobre temàtica paisatgística rellevant.
 - Incloure contingut d'interès (documents, enllaços...)

7.5.

Gestió de la Wikipedra

Wikipedra és un **web col·laboratiu que permet introduir, visualitzar i consultar informació de les construccions de pedra seca a Catalunya**. En aquest projecte, iniciat l'any 2011 per l'Observatori del Paisatge, hi participen les entitats que vetllen pel patrimoni de la pedra seca. Des de l'any 2017, fruit de la participació al projecte Col·labora x Paisatge coordinat per l'associació Adrinoc, el **web es complementa amb una aplicació mòbil per catalogar les construccions sobre el terreny**. El col·lectiu Drac Verd de Sitges, juntament amb altres col·laboradors, validen la informació que altres entitats i particulars entren a Wikipedra.

Les tasques dutes a terme durant l'any 2024 en el marc d'aquest projecte són:

- Seguiment i revisió de les tasques de renovació i millora del web. Es tracta de la remodelació de l'arquitectura de programari del web.

- Tasques de manteniment de la web, de la base de dades i del servidor.

- Registre de noves construccions. Aquest any s'han compatibilitzat 2013 noves construccions: 1318 barraques, 331 construccions per emmagatzemar aigua, 69 forns, 33 murs o conjunts de murs significatius i 262 altres construccions. A finals de l'any 2024 l'inventari en total inclou 38706 construccions: 30934 barraques, 3649 construccions per emmagatzemar aigua, 929 forns, 679 murs i conjunts de murs i 2515 altres construccions).

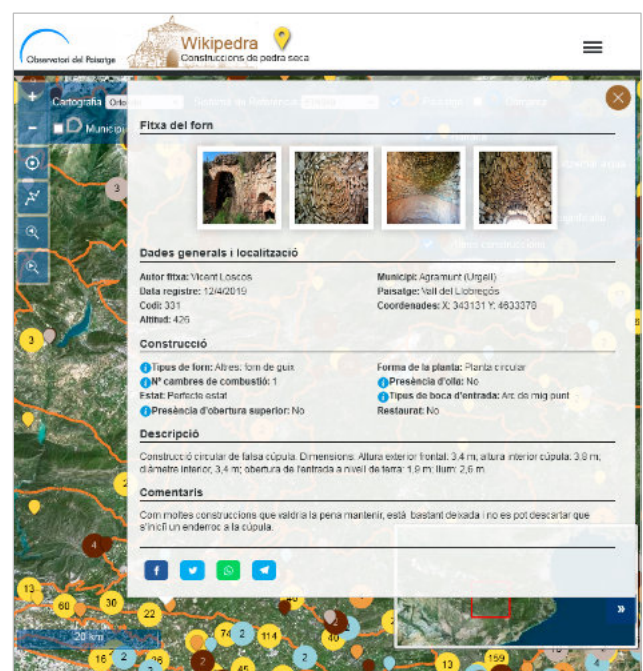
- Registre de nous col·laboradors. Se n'han comptabilitzat 29 de nous aquest any. En total hi ha 638 col·laboradors.

- Registre del servei de descàrregues d'informació cartogràfica de l'inventari a través del web, utilitzat per 21 ens i persones durant aquest any.

- Atenció als correus de consulta i gestió de les aportacions a construccions que ja formen part de l'inventari. En total s'han gestionat 71 consultes o aportacions.

- Coordinació dels cinc validadors de Wikipedra i celebració de la trobada anual dels validadors (Girona, 12 de desembre de 2024). Aquesta reunió té per objectiu fer un resum anual de l'evolució de l'eina i de debatre sobre els criteris utilitzats per validar la informació que introdueixen els usuaris. En aquesta ocasió també es van presentar les novetats de l'actualització de la pàgina web, de l'administrador de construccions i de l'aplicació mòbil (actualitzacions que s'han activat l'any 2025).

- Col·laboració en la preparació i realització de dues jornades d'explicació i difusió del projecte Wikipedra: el 23 de novembre de 2024 a Tivenys, en el marc de l'exposició Dues Pedres. Paisatges persistents (veure apartat 7.1) i el 18 de desembre de 2024, al Fòrum Gallicant, Arbolí.

7.6.

Anàlisi de l'evolució del paisatge a través de la fotografia

Durant l'any 2024 l'Observatori del Paisatge ha iniciat un projecte anual de **col.laboració amb l'Escola d'Art d'Olot que consisteix en un seguiment fotogràfic del paisatge de diferents punts de la comarca de la Garrotxa**. L'objectiu fou conèixer com evoluciona el paisatge en funció de diferents dinàmiques: construcció d'infraestructures, urbanització, pèrdua de sòl agrícola, transformació de la vegetació com a conseqüència del canvi climàtic... El projecte el van portar a terme alumnes del Cicle Formatiu de Grau Superior de Fotografia i Audiovisuals i va partir d'una selecció de fotografies antigues proporcionades pel Servei d'Imatges de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa per tal de buscar els mateixos punts i enquadrament. La tria de les fotografies es va fer en funció de les dinàmiques que interessava avaluar. **L'objectiu fou testar el procés per poder-lo realitzar en un futur a altres punts de Catalunya seguint el que estan fent els diversos observatoris fotogràfics del paisatge de França.**

Les tasques dutes a terme per l'Observatori del Paisatge l'any 2024 en el marc d'aquest projecte han estat:

- Decidir les dinàmiques paisatgístiques a seguir en el cas de la comarca de la Garrotxa i les localitzacions on es preveuen que siguin visibles.
 - Cercar i seleccionar imatges antigues de les localitzacions escollides i demanar-les en alta resolució.
 - Realitzar dues sessions amb els alumnes de l'Escola d'Art, una a l'inici per explicar el projecte, mostrar les localitzacions i què volíem i una segona sessió, al final del treball, per analitzar les fotografies i avaluar com havia anat el projecte.
 - Catalogar les fotografies a l'Arxiu d'Imatges de l'Observatori.
-

7.7.

Presència a les xarxes socials

L'Observatori del Paisatge és present a les **xarxes X (anteriorment Twitter), Instagram, Facebook i Vimeo**.

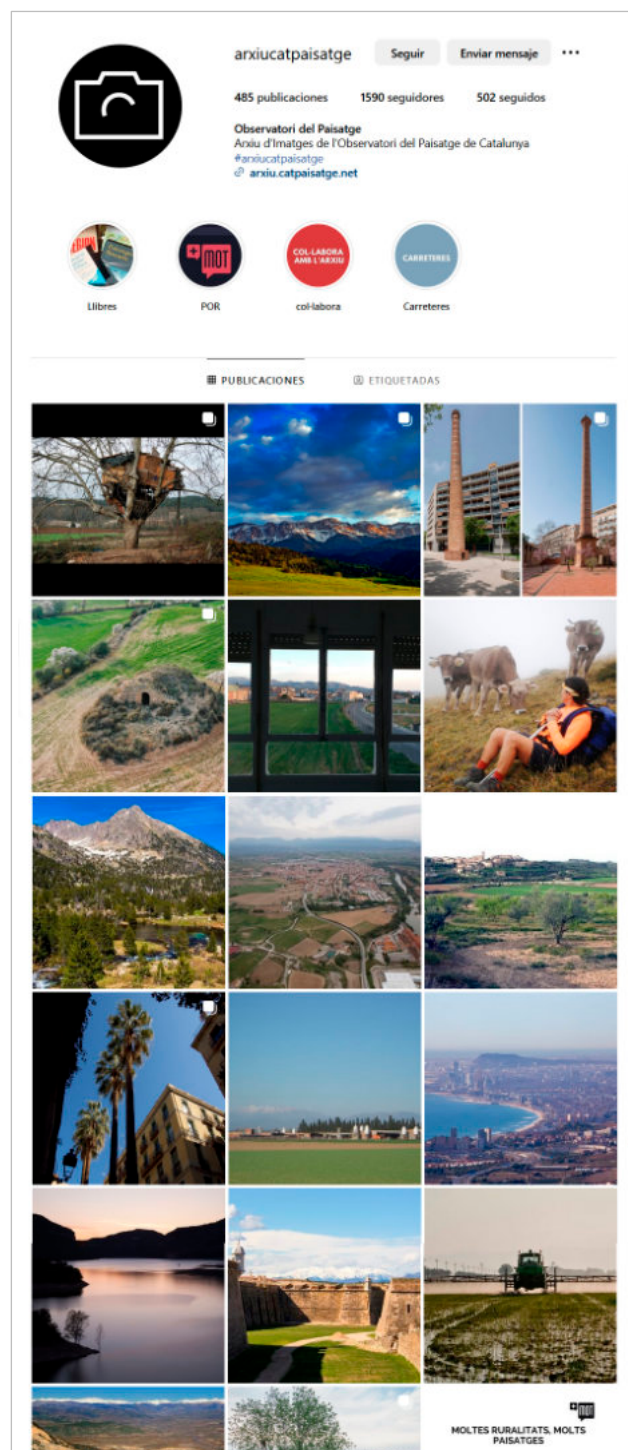
Els diferents comptes d'usuari són:

- X: @catpaisatge > 6.491 seguidors
- Facebook: @catpaisatge > 2.900 simpatitzants
- Instagram: @arxiucatpaisatge > 1.691 seguidors i 521 publicacions
- Vimeo: catpaisatge > 66 seguidors i 246 vídeos

L'objectiu principal de l'entitat pel que fa a les xarxes és el d'informar: donar a conèixer les activitats al màxim nombre de seguidors possible, sensibilitzar en temes de paisatge, crear comunitat i facilitar la interacció amb la ciutadania. S'utilitzen les xarxes per anunciar els propers esdeveniments que organitza l'Observatori o en els quals participa, compartir informació útil i recomanar articles o webs, etc.

Les tasques del 2024 relacionades amb les xarxes socials han estat:

- Informar dels actes que organitza l'Observatori del Paisatge, o en els quals participa organitzats per altres institucions o entitats.
- Cercar i compartir informació d'interès relacionada amb el paisatge, tan local, nacional com internacional (articles, documents, webs, notícies, etc.).
- Atendre les possibles consultes que arribin via missatge en qualsevol de les xarxes.

08

documentació

8.1.

Centre de Documentació del Paisatge

El Centre de Documentació del Paisatge és un **centre gratuït i obert a tothom, on es recull, s'organitza i es difon informació de tota mena referida al paisatge en general**. Les funcions principals són donar suport a l'Observatori del Paisatge en el desenvolupament de la seva activitat; donar suport als treballs de recerca sobre paisatge realitzats per institucions o particulars i oferir la màxima informació actualitzada i de qualitat a les persones interessades en el paisatge. Per aconseguir-ho **ofereix els següents serveis**: atenció de consultes in situ, per telèfon o per correu electrònic; préstec interbibliotecari (està integrat al Catàleg Col·lectiu de Biblioteques Universitàries de Catalunya); recull de premsa digital; servei de reprografia i intercanvi d'informació i documentació.

Les tasques dutes a terme aquest 2024 han estat:

- Atendre un total de 62 consultes, el 19 de les quals han estat presencials i la resta 81% via correu electrònic o telèfon. Pel que fa a la procedència, el 84% han estat persones de Catalunya o bé d'altres comunitats autònomes i el 16% restant provenien d'Itàlia, Dinamarca, Argentina, Brasil, Xile i Uruguai.
- Exposició d'una selecció de publicacions i documents sobre la temàtica de la jornada "El paisatge i el color. Percepció, significats i intervenció", celebrada a l'Espai Cràter d'Olot el dia 5 d'abril, amb la col·laboració del centre de documentació del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa.
- Suport bibliogràfic (cerca de documentació i elaboració de bibliografies) als tècnics de l'Observatori per elaborar articles, conferències i projectes.

- Catalogació del fons al Catàleg Col·lectiu de les Biblioteques de les Universitats de Catalunya (CCUC) i al catàleg local de l'Observatori (amb el programa Koha). Actualment el fons supera els 4.500 documents entre articles, llibres, revistes o tesis. Aproximadament un 80% d'aquest fons és en paper i la resta, un 20%, en suport digital.

- Difusió del Centre als visitants de l'Observatori. Cal destacar l'activitat del 23 de febrer, "Conversa oberta entre l'Observatori del Paisatge i nyamnyam (Ariadna Rodríguez i Iñaki Álvarez)" que va tenir lloc al centre de documentació i la visita del 19 de maig del grup Llegim Jardins de Barcelona.

- Presentació internacional del Centre de Documentació i dels recursos d'informació de l'Observatori del Paisatge el 26 de maig a la Jornada d'Estudi del Paisatge de la Universitat de Florència.

- Compra i intercanvi de documents i cerca de novetats bibliogràfiques.

- Difusió del fons elaboració de ressenyes de novetats i recomanacions al butlletí Paisatge-e.

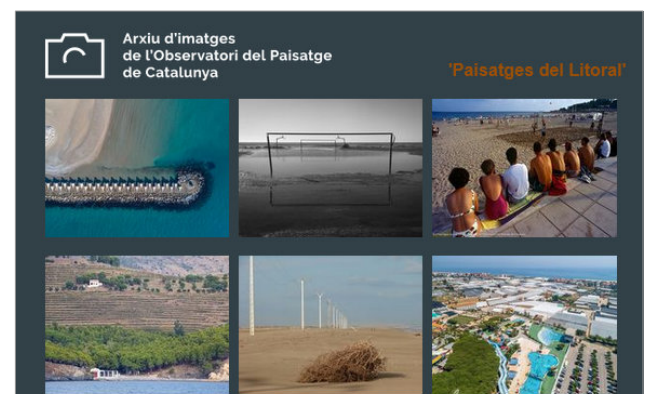
8.2.

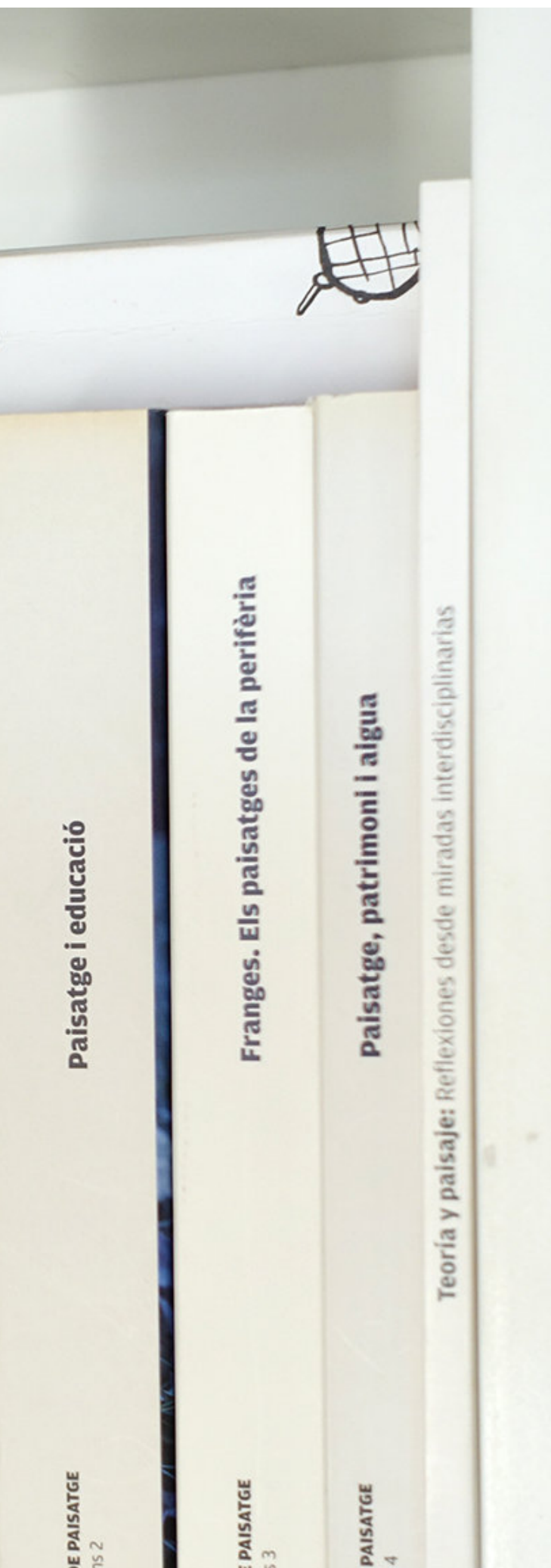
Gestió de l'Arxiu d'Imatges de l'Observatori del Paisatge

L'Arxiu d'Imatges de l'Observatori del Paisatge de Catalunya (arxiu.catpaisatge.net), és un arxiu digital on es recull i difonen fotografies dels paisatges contemporanis de Catalunya, amb la finalitat de promoure el coneixement, l'estudi, la conscienciació, la gestió i l'ordenació del paisatge. Al desembre de 2024 **l'arxiu contenia 3.450 imatges de quasi 200 col·laboradors** entre els quals hi ha fotògrafs professionals i persones aficionades a la fotografia. L'Arxiu doncs, és una eina en constant actualització, i oberta a col·laboracions ben diverses.

Les tasques dutes a terme aquest 2024 han estat:

- Catalogació de les fotografies fruit dels treballs tècnics de la pròpia entitat i validar les que els ciutadans han penjat a l'arxiu.
- Catalogació de les fotografies de diversos donatius, entre ells el de l'artista Roger Romagosa, resident de FaberLull; el de Roger Serrat-Calvó amb les imatges del llibre Olot Alot; i el de Gabriel Torné, fotògraf amateur.
- Elaboració de 4 galeries temàtiques, una per trimestre, i difusió a través del butlletí Paisatg-e. Els títols de les galeries (exposicions digitals de fotografies de l'arxiu) del 2024 han estat: "Dues Pedres. Paisatges persistents", "El paisatge i el color", "Paisatges litorals" i "Turisme i paisatge".
- Difusió del fons a través del compte d'Instagram @arxiucatpaisatge. A més a més de la difusió al llarg de l'any, el mes de desembre es va fer un calendari d'advent dedicat a les galeries temàtiques de l'Arxiu d'Imatges.
- Modificació del programa perquè aparegui un missatge indicant com citar la fotografia que es descarrega. D'aquesta manera es fa més visible com citar correctament les imatges de l'arxiu..

09

publicacions

PAISATGES DE L'AIGUA

03

The Landscape Catalogues. Methodology

Landscape Observatory | DOCUMENT

The Landscape
of Catalonia

Methodology

CS DE PAISATGE
S 3

Reptes en la cartografia del paisatge

DE PAISATGE
IONS 1

paisatge i salut

DE PAISATGE
INS 2

paisatge i educació

E PAISATGE
S 3

Franges. Els paisatges de la perifèria

La pedra s
com a motor d

CLARA NUBIOLA

HE CAMINAT
TOTS ELS CARRERS
D'OLOT

9.1.

Publicació del llibre Paisatge i món local. Visions, criteris i experiències (Núm. 4 sèrie Eines)

Aquest 2024 s'ha publicat el llibre **El paisatge en el món local. Mirades, criteris i experiències**. La publicació és el quart volum de la sèrie "Eines" de la col·lecció "Plects de Paisatge", i **recull la majoria de les contribucions que es van fer en els quatre cursos per a responsables polítics i tècnics de l'administració local organitzats entre els anys 2019 i 2022** amb les quatre diputacions catalanes. El llibre, a més, **recopila les ponències del Seminari Internacional "Governar el paisatge per ordenar el territori"**, coorganitzat l'any 2023 amb la Direcció General d'Ordenació del Territori, Urbanisme i Arquitectura del Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica de la Generalitat de Catalunya, i serveixen molt oportunament com a marc introductori i per aprofundir en noves formes d'implicació i governança en la gestió i ordenació del territori.

El resultat final ha estat una publicació que **inclou cinquanta-un capítols, en el qual han participat, ni més ni menys, que al voltant de setanta autors**. Com a reflex fidel dels propòsits dels quatre cursos i del seminari, s'hi representen mirades, disciplines i orígens ben diversos, la qual cosa és essencial per entendre la lògica i la idiosincràsia dels paisatges d'avui, i per actuar-hi adequadament.

La diferència principal amb altres publicacions de l'Observatori és que aquesta vegada el nombre d'experts és molt elevat i ha implicat multiplicar els esforços de gestió i revisió del contingut, però ha estat un repte editorial amb un resultat molt profitós per totes les persones vinculades en la gestió del paisatge.

Les tasques dutes a terme per difondre i distribuir la publicació durant el 2024 han estat:

- Revisió i il·lustració dels textos per enviar a maquetar.
 - Revisió de galerades.
 - Contacte amb els autors per tenir el vist-i-plau de la maquetació final i en cas necessari introducció dels canvis proposats.
 - Coordinació de la impressió.
-

9.2.

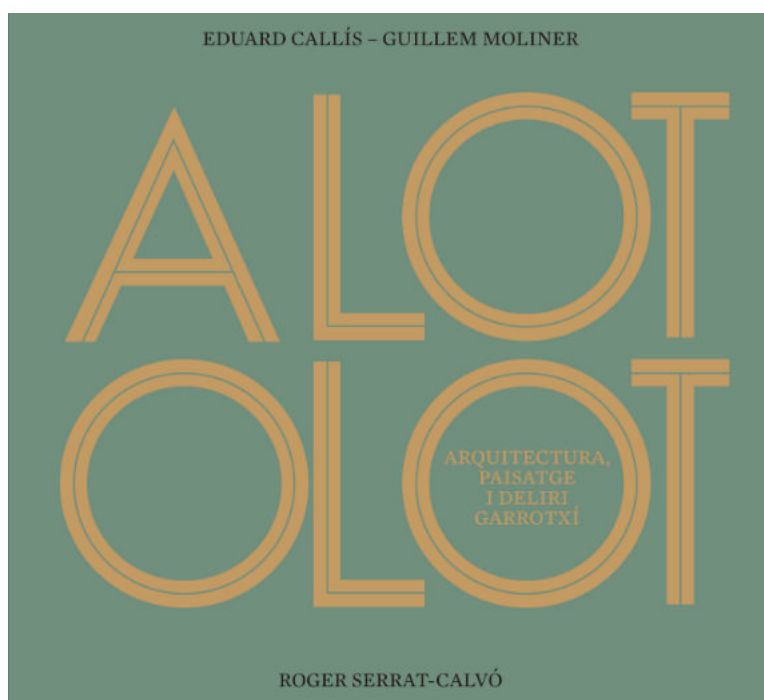
Coedició del llibre Alot Olot. Arquitectura, paisatge i deliri garrotxí

Durant l'any 2024 hem **coeditat amb l'Ajuntament d'Olot el llibre Alot Olot. Arquitectura, paisatge i deliri garrotxí**. Els arquitectes Eduard Callís i Guillem Moliner i el fotògraf Roger Serrat-Calvó són els autors d'aquest llibre. **El caràcter de la ciutat d'Olot i el seu entorn, a través del paisatge i l'arquitectura, centren l'assaig visual del llibre**. Tots els paisatges tenen caràcter, que equival a dir que tenen una personalitat, una idiosincràsia, una identitat que els fan diferents de qualsevol altre.

El llibre es va presentar el passat 15 de novembre a la sala d'actes de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa, a Olot, en un acte ple a vessar a on van participar a més dels autors, l'arquitecte Xavier Monteys, l'artista Clara Nubiola, el regidor, en aquells moments, de l'Ajuntament d'Olot Agustí Arbós, la directora de l'Arxiu Comarcal, Anna Bonfill i el director de l'Observatori del Paisatge de Catalunya, Pere Sala i Martí.

El treball dut a terme durant l'any 2024 ha estat:

- Coordinació amb els autors per decidir els continguts del llibre, sobretot els indrets concrets on anar a fotografiar.
 - Redacció d'un text pel llibre i correcció de català de tots els continguts.
 - Revisió de galerades.
 - Difusió i distribució de la publicació.
 - Participació i assistència a la presentació del llibre el 15 de novembre a la d'actes de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa.
-

9.3.

Distribució del llibre Repensant els jardins històrics. El passat en el present

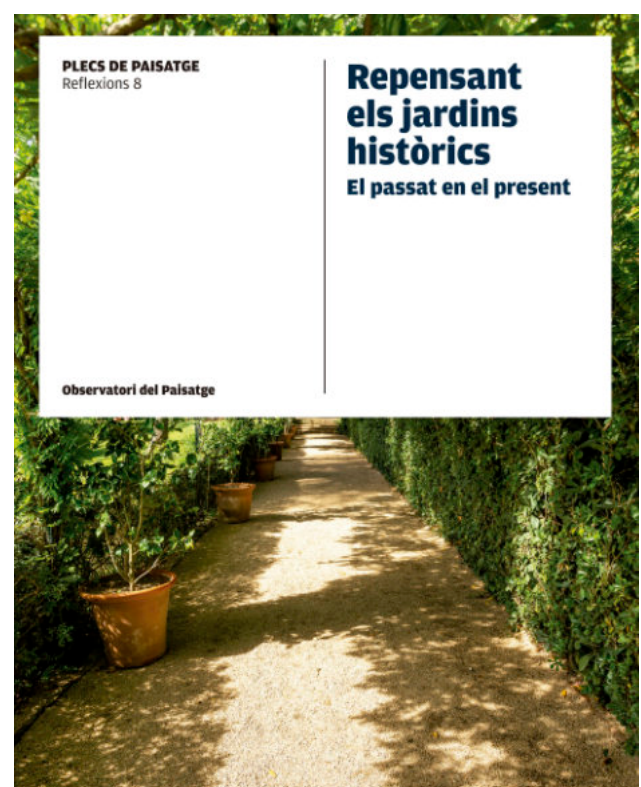
A finals del 2023 es va imprimir el vuitè volum de la col·lecció “Plecs de Paisatge”, titulat **Repensant els jardins històrics. El passat en el present**, concretament dins la sèrie “Reflexions”, que recull les ponències del seminari homònim que es va celebrar a Olot el juny de l’any 2022, organitzat per l’Observatori del Paisatge i la Direcció General de Patrimoni Cultural del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, i amb la col·laboració de l’Ajuntament d’Olot.

L’any 2024 s’ha fet la difusió de la **publicació coeditada amb el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya** a través dels diversos canals de comunicació que disposa l’Observatori del Paisatge i paral·lelament **s’han distribuït els exemplars a totes les persones que han col·laborat a la publicació i a les persones, entitats i administracions interessades en el tema**. Com totes les altres publicacions de l’Observatori, aquesta també està disponible a text sencer al web www.catpaisatge.net.

Les tasques dutes a terme per difondre i distribuir la publicació durant el 2024 han estat::

- Creació d’un apartat al web de l’Observatori amb la informació del llibre i el pdf del document perquè qualsevol persona pugui consultar-lo i descarregar-lo
- Divulgació a través dels diversos canals de comunicació de l’Observatori (web, xarxes socials, mailing) de la novetat editoria.
- Enviament d’exemplars en paper a les persones que han col·laborat en el llibre.

- Selecció de les persones, entitats i administracions relacionades amb la temàtica, i cerca d’adreces.
- Enviament dels exemplars via correu postal.

9.4.

Difusió del llibre “Ruinas i descampados”

Des del 2023 l'Observatori del Paisatge ha col·laborat activament amb la Universitat de Santiago de Compostela i amb l'editorial Abada Editores en la preparació de la **publicació de les ponències del Seminari Internacional “Ruinas y descampados”**, celebrat a Morille (Salamanca) l'any 2022, on van participar **diversos pensadors i especialistes en teoria i pràctica del paisatge de renom internacional**, i al qual l'Observatori ja hi va tenir un paper destacat tant en la seva concepció i organització com en el seu desenvolupament.

El llibre, publicat el 2024, s'emmarca en el projecte de recerca DEPARQ “Paisatges i architectures del error. Contra-història del paisatge a l'Europa llatina (1945-2020)”, impulsat per la Universitat de Santiago de Compostela i finançat pel Ministerio de Ciencia, Innovación y Universidades, i ha estat coordinada per Federico L. Silvestre i Sergio Meijide.

Les tasques que s'han dut a terme durant l'any 2024 han estat::

- Selecció de fotografies de l'Arxiu d'imatges de l'Observatori del Paisatge per a la coberta del llibre.
 - Divulgació a través dels diversos canals de comunicació de l'Observatori (web, xarxes socials) de la novetat editorial.
 - Distribució dels exemplars que es van rebre via correu postal.
-

9.5.

Elaboració d'articles per a llibres i revistes

Com a conseqüència de la participació de l'equip de l'Observatori en congressos, jornades, seminaris o congressos, o amb motiu de la publicació de llibres per part d'institucions i entitats diverses, **sovint es demana a l'Observatori la seva participació en les publicacions que se'n deriven.**

Els articles escrits pels membres de l'Observatori del Paisatge durant l'any 2024 són els següents:

■ Grau, Jordi. "Repensar els espais en tensió i d'oportunitat. L'experiència del Catàleg de paisatge del Penedès", dins Pere Sala i Martí, Gemma Bretcha, Laura Puigbert (eds.). El paisatge en el món local. Mirades, criteris i experiències. Olot: Observatori del Paisatge de Catalunya, 2024, p. 312-327.

■ Puigbert, Laura. "Eines i instruments per a la gestió i ordenació del paisatge de Catalunya", dins Pere Sala i Martí, Gemma Bretcha, Laura Puigbert (eds.). El paisatge en el món local. Mirades, criteris i experiències. Olot: Observatori del Paisatge de Catalunya, 2024, p. 24-41.

■ Sala i Martí, Pere. "Per què el paisatge ha de ser en el cor del model turístic", dins José A. Donaire; Manuel Poch (eds.). Un nou turisme per a un nou escenari. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2024, p. 107-130.

■ Sala i Martí, Pere. "Las franges del paisaje", dins Federico L. Silvestre i Sergio Mejide (eds.). Ruinas y descampados. Madrid: Abada, 2024, p. 173-190.

■ Sala i Martí, Pere. "The Landscape Observatory of Catalonia. A Journey of Fifteen Years", dins Mauro Agnoletti, Saša Dobričić, Tessa Matteini, Juan Manuel Palerm (eds.). Cultivating continuity of the European Landscape. New Challenges, Innovative Perspectives. Cham: Springer, 2024, p. 397-402.

9.4.

Elaboració i distribució trimestral del butlletí *Paisatg-e*

El butlletí Paisatg-e és un butlletí electrònic trimestral amb l'objectiu de difondre informació de referència sobre paisatge a Catalunya, a l'Estat espanyol i a escala internacional. Es distribueix en tres idiomes: català, castellà i anglès. És una eina d'opinió, informació i conscienciació que s'estructura en els següents apartats:

- L'Observador (article que obre el butlletí d'una personalitat de l'àmbit català, espanyol o internacional relacionada directa o indirectament amb la temàtica del paisatge)
- Mosaic (recull de notícies sobre paisatge)
- Territoris pel paisatge (iniciatives de planificació i gestió del paisatge en l'àmbit local a Catalunya)
- Paisatge digital (web recomanada vinculada al paisatge)
- Galeria d'imatges de l'Arxiu d'imatges de l'Observatori
- Publicacions d'interès (que hagin arribat de manera recent al centre de documentació)

Durant el 2024 el butlletí Paisatg-e ha tingut 2040 subscriptors, dels quals 1125 són de la versió catalana, 705 de la castellana i 210 de l'anglesa.

Les tasques dutes a terme durant del 2024 relacionades amb el butlletí Paisatg-e han estat:

- Conceptualització dels quatre butlletins (pensar en l'Observador, els continguts, etc.).
 - Contacte amb els quatre Observadors, els 'guest speaker' que inicia el butlletí (personalitats de l'àmbit nacional i internacional relacionats directament o indirectament amb la temàtica del paisatge) per tal que redactin l'article que obre la publicació. El 2024 han estat Observadors: Ariadna Rodríguez i Iñaki Álvarez, artistes; Riccardo Priore, Secretari del Conveni del Paisatge del Consell d'Europa; Caroline Guittet, cap del projecte Paisatges a l'Observatori del Medi Ambient de Bretanya (OEB) i José Antonio Donaire, professor de la Facultat de Turisme i director de l'INSETUR de la Universitat de Girona.
 - Redacció dels diferents apartats dels butlletins en català i traducció al castellà.
 - Gestió de la traducció (externa) dels continguts a l'anglès.
 - Cerca d'imatges que il·lustrin les diverses notícies.
 - Introducció del contingut i les imatges dels butlletins a la web en català, castellà i anglès.
 - Enviament dels butlletins a tots els subscriptors.
 - Contacte amb les institucions i persones que hi han aparegut per a informar-les de la publicació.
-

9.5.

Elaboració i distribució setmanal del butlletí *Dietari de Paisatge*

El Dietari de Paisatge és un **butlletí digital** que recull **setmanalment notícies sobre paisatge** publicades en els principals mitjans de comunicació escrits del món, amb un èmfasi especial en les novetats referides a Catalunya.

L'enviament d'aquest butlletí suposa fer una recerca diària de notícies d'interès de temàtica paisatgística publicades en els principals mitjans de comunicació i una selecció setmanal de notícies de més interès paisatgístic en diferents llengües (català, castellà, anglès, francès i italià) i temàtiques, tot prioritzant les notícies que fan referència a Catalunya.

El dietari té 1.084 subscriptors. I durant l'any 2024 se n'han enviat 43.

Les tasques del 2024 relacionades amb el butlletí Dietari han estat:

- Recerca diària de notícies de temàtica paisatgística, en diverses llengües.
 - Selecció setmanal de les notícies de més interès paisatgístic intentant respectar, si es pot, un equilibri de llengües (català, castellà, anglès, francès, italià i portuguès) i temàtiques, tot prioritzant les notícies que fan referència a Catalunya.
 - Enviament (preferiblement els dilluns) del butlletí a tots els subscriptors.
 - Incorporació d'una selecció de les notícies a l'apartat Hemeroteca de la pàgina web de l'Observatori.
-

9.6.

Elaboració i distribució mensual del butlletí *Agenda de Paisatge*

El **butlletí mensual** Agenda de Paisatge està estretament vinculat al web www.catpaisatge.net. És el recull dels actes que apareixen a l'agenda del web de l'Observatori i conté informació sobre congressos, jornades, cursos, conferències, presentacions, sortides, premis, projeccions i exposicions d'arreu del món, però amb un especial èmfasi en les que se celebren a Catalunya.

Durant l'any el butlletí Agenda s'ha enviat cada mes a través del correu electrònic, amb les activitats programades pel mes en curs i els dos mesos següents. A 31 de desembre de 2024 tenia 1647 subscriptors.

Les tasques del 2024 relacionades amb el butlletí Agenda del Paisatge han estat:

- Actualització diària de l'agenda de paisatge de la web.
 - Resposta a les peticions d'incloure activitats a l'agenda, tant de particulars com d'organitzacions i entitats.
 - Revisió de cada entrada per tal que la informació estigui actualitzada en el moment de l'enviament mensual.
 - Enviament del butlletí en els cinc primers dies de cada mes.
-

10

recerca

10.1.

Recerca pròpia de l'Observatori

L'Observatori del Paisatge de Catalunya és considerat un dels principals centres de recerca en paisatge a Europa (segons la European Science Foundation). Amb l'objectiu de generar coneixement i esdevenir un focus de divulgació d'idees en relació amb el paisatge, l'Observatori desenvolupa la seva pròpia **recerca, pensada per donar suport a bona part dels projectes que es desenvolupen**. L'Observatori també **impulsa la investigació sobre paisatge a partir l'adscripció de personal investigador català, espanyol i europeu amb estades i beques de formació**. En aquests casos, des de l'Observatori del Paisatge es fa un seguiment de la recerca desenvolupada i s'assessora els becaris quan és necessari.

Les tasques dutes a terme per l'Observatori del Paisatge l'any 2024 en el marc de la recerca són les següents:

- Definició dels criteris per a la determinació de fites en el paisatge pel conjunt de Catalunya utilitzant els catàlegs de paisatge com a base.
 - Recerca sobre la relació entre paisatge i canvi climàtic: impactes, possibles mesures de mitigació i adaptació.
-

11

Col·laboració en altres iniciatives i projectes

Durant l'any 2024 l'**Observatori del Paisatge** ha **continuat assessorant i participant en altres iniciatives i projectes**. Són, entre d'altres, les següents:

Membre del Patronat del Consorci del Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF)

Membre de la Comissió assessora de la Fundació Agroteritori

Membre del Comitè Científic del Parc Natural de les Capçaleres del Ter i del Freser

Membre de la Comissió Tècnica per al desplegament del Pla Cartogràfic de Catalunya.

Membre de la Comissió Assessora Fundació del Paisatge de Lleida

Membre Observador de l'Assemblea Urbana de Catalunya

Membre del Comitè d'Actors del projecte MIDMACC, adaptant la muntanya mitjana al canvi climàtic coordinat pel CREAF (2019-2024)

Membre de la Comisión de Seguimiento del Plan Nacional de Paisaje Cultural

Membre Corporatiu d'IFLA-Europe

Membre d'honor de l'organització internacional CIVILSCAPE

Membre de la xarxa Volubilis - Euro-Mediterranean Network for cities and landscapes

Membre de l'Associació per la Pedra Seca i l'Arquitectura Tradicional

Membre del jurat de les beques Enfooca. Premis Arnau Bartrina Luque (Olot)

Membre de la Comissió del Paisatge i la Sostenibilitat del Priorat-Montsant-Siurana

Soci del projecte europeu PETRA (POCTEFA), de posada en valor de la pedra seca als Pirineus i impulsat per la Comunitat de Treball dels Pirineus (2024-2026)

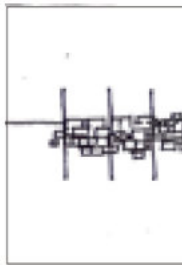
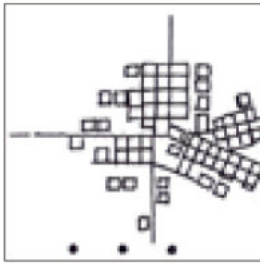
Membre del Comitè Científic de la col·lecció "L&SCAPE" de l'editorial Libria (Itàlia)

Membre del Consell científic internacional de la revista Tekoporá: Revista Latinoamericana de Humanidades Ambientales y Estudios Territoriales (Uruguay)

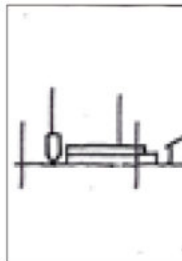
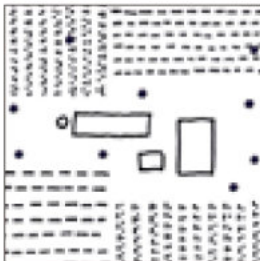

Indicadors

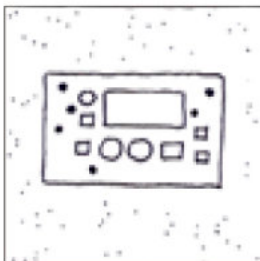
9B

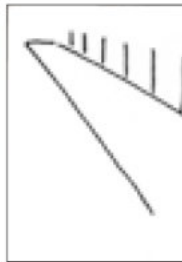
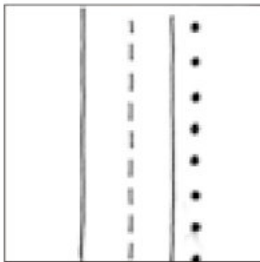
10B

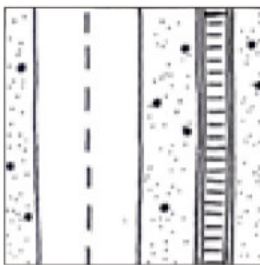
11B

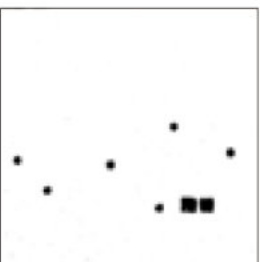
12B

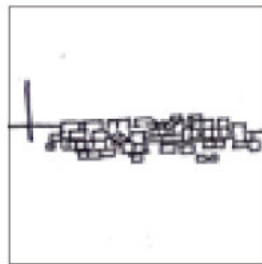
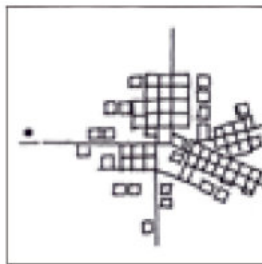
13B

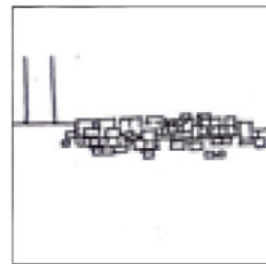
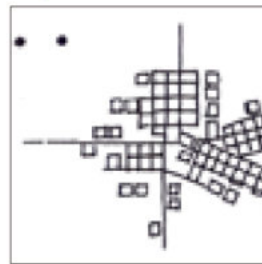
14B

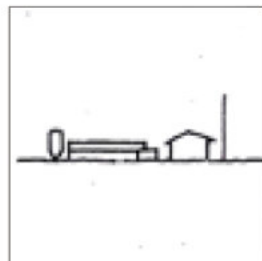
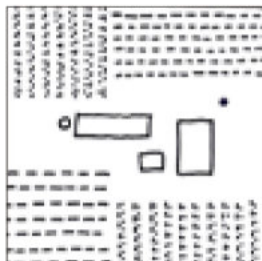
PAISATGES CONSTRUÏTS p. 98

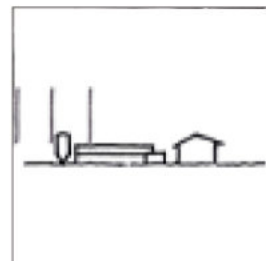
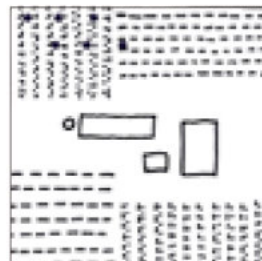
9A

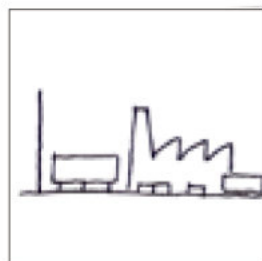
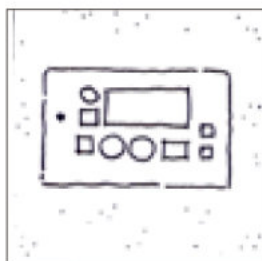
9B

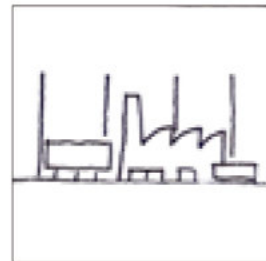
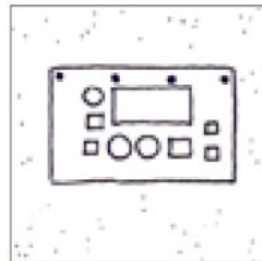
10A

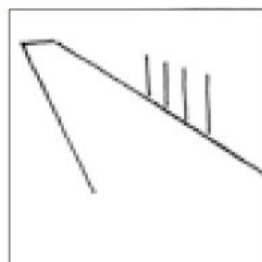
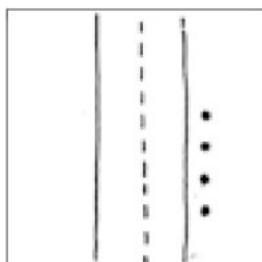
10B

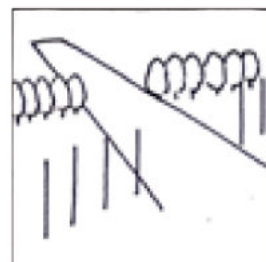
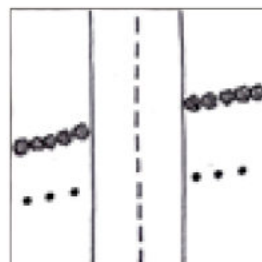
11A

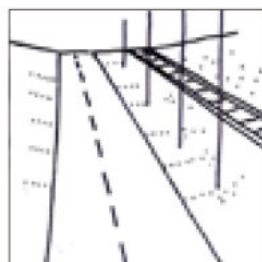
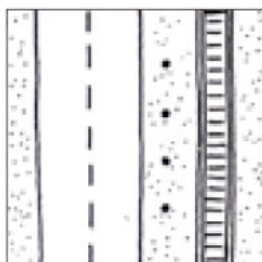
11B

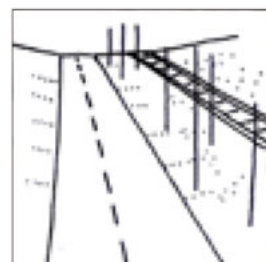
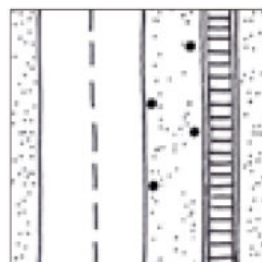
12A

12B

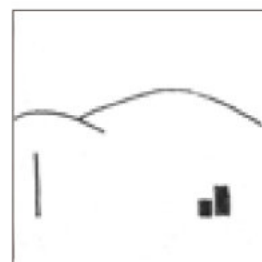
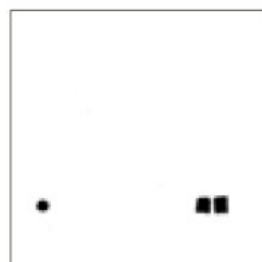

13A

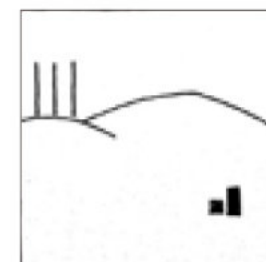
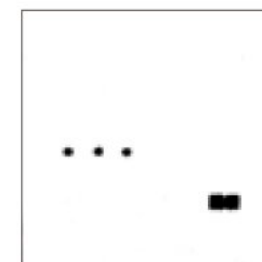

13B

FITES PAISATGÍSTIQUES p. 104

14A

14B

indicadors

documents de gestió i planificació
del paisatge:

3

llibres:

2

seminaris i jornades organitzats:

3

articles en llibres i revistes:

5

exposicions:

2

visites escolars:

294 alumnes

butlletins enviats:

59

subscripcions als butlletins:

4.771

20

visites web catpaisatge.net:

usuaris: 15.000
mitjana mensual usuaris: 1.250
procedència: 73% Espanya
percentatge de retorn: 59%

xarxes socials:

facebook: 2.951 seguidors
twitter: 6.491 seguidors
vimeo: 66 seguidors, 246 vídeos
instagram: 1.691 seguidors, 521 publicacions

Imatges digitals a l'Arxiu:
d'imatges

3.451

consultes ateses:

162

024

024

L'organigrama de treball
l'Observatori del Paisatge
a finals de 2024 és el següent:

Director

Pere Sala i Martí

Àrea tècnica

Gemma Bretcha, tècnica de gestió

Jordi Grau, tècnic de gestió

Anna Jiménez, tècnica de gestió

Laura Puigbert, tècnica de gestió

Àrea administrativa

Anna Montero, auxiliar administratiu

Montse Vila, tècnica de gestió

Recull de premsa

Recull de premsa: selecció d'alguns articles i notícies

Publicació: Diari Ara
Data: 4 de gener de 2024
Autor: Anna Mascaró
Titular: Hi ha penya-segats que gairebé no es veuen perquè són plens de cases

2

cultura i oci

Amb el suport de: Generalitat de Catalunya

Entre tu i jo

“Hi ha penya-segats que gairebé no es veuen perquè són plens de cases”

Conversa entre els experts en geografia i paisatge Nora Müller i Pere Sala

Anna Mascaró
Palma

En el territori i els seus paisatges hi ha els reflexos més fidels del passat i el present de les societats. Hi reflexionen els ambientòlegs Nora Müller (Berlín, 1989) i Pere Sala (Sant Feliu de Guíxols, 1975), que dirigeix l'Observatori del Paisatge de Catalunya.

D'on ve el vostre interès pel paisatge?

-N.M. Som alemanya, de formació ambientòloga, i he acabat el doctorat en Geografia. Vaig fer un projecte d'investigació sobre Pollença. Volia estudiar quines són les forces que l'han convertit en un dels municipis amb més densitat de lloguer vacacional a escala mundial. També he fet una tesi sobre el vi-

cie entre la conservació de la natura i el turisme a la serra de Tramuntana.

-P.S. El meu interès pel paisatge ve d'haver nascut i crescut a Sant Feliu de Guíxols, a la costa gironina. Vaig tenir una infància molt lligada al Massís de l'Ardènia. És el primer paisatge amb què vaig dialogar, era el meu espai de joc. Això em va despertar curiositat per descobrir les relacions entre els humans i els paisatges. A poc a poc em vaig adonar que el paisatge és un mirall de la salut de les relacions que tenim entre la societat i el territori.

“S'ha de donar vida al paisatge, no vendre'l com una postal” N.M.

Se li dona la importància que mereix?

-P.S. Des que es va aprovar el Conveni Europeu del Paisatge l'any 2000, ha entrat a l'agenda política. El paisatge és un concepte holístic, integrador, i un element fonamental per afrontar el canvi climàtic i la transició energètica.

Ens permet superar enfocaments sectorials.

-N.M. No faig servir gaire el terme 'paisatge'. Parlo més de territori, que en català reflecteix més la relació entre la humanitat i la natura. Des de la perspectiva del turisme, es creen imatges d'un paisatge molt idil·lí, i això aliena de la realitat, de la feina que s'ha de fer per tenir un paisatge així. Darrere les terrasses i marges de la Tramuntana, un terreny agrícola, hi ha molta feina, que no dona per viure avui en dia.

On hi ha l'equilibri?

-N.M. No ho sé. S'ha de poder viure d'allò que després dona lloc a aquest paisatge. Si només el concebem per mostrar, es perd. Se li ha de donar vida, no només vendre-ho com a postal.

-P.S. La concentració de turistes no només transforma el caràcter d'un lloc, sinó que provoca problemes d'accés a l'habitatge, inflació, altera relacions socials.

Anem cap a un model de proximitat. Viatjarem més a prop i farem estades més llargues, perquè s'incrementi el cost de la distàn-

cia. Hem de saber trobar l'extraordinari en allò quotidià. Hi ha un altre element que ajuda molt: la lentitud. Descobrir detalls, passar de la superficialitat a una experiència més profunda.

Describeu el mapa català i el de les Illes.

-P.S. Una paraula clau per al de Catalunya és 'diversitat'. A l'Observatori hem fet els catàlegs del paisatge. Un dels primers resultats va ser un mapa amb 134 paisatges. Pots esmorzar a Poblenou del Delta, dinar a la Seu d'Urgell i sopar a Girona, i has passat per vint paisatges. Això passa en molt pocs llocs del món. Després, cada un té el seu caràcter. Que sigui muntanyós, volcànic, depèn de la llum, dels cultius. Aquest caràcter és el que acaba explicant per què la gent se sent d'un lloc i no d'un altre.

“El paisatge és un element fonamental per afrontar el canvi climàtic” P.S.

-N.M. Pensa en una mena de relleu. Formentera, superpla, amb un color més d'arena. En el cas d'Eivissa, aquestes urbanitzacions fortes en alguns llocs de la costa i un interior amb muntanyetes, més boscos. La mar és bastant rellevant en el mapa, perquè desconnecta, o connecta, segons com es miri, el territori continu. A Menorca hi ha la part sud, amb roques, més propera pel que fa a la geologia, i la part nòrdica, molt més grisa, amb roques diferents. Molt de verd també, però amb moltes urbanitzacions a la costa. Mallorca encara està més construïda.

Amb dues zones muntanyoses, al llevant i al ponent. Al mig, aquest pla que no és tan pla. I una distinció en l'àmbit dels cultius: de la zona muntanyosa amb vinya, al Pla, amb més cereals, i al Raiguer, amb fruiters. La Tramuntana, amb cultius de cítrics i olives.

Com han canviat?

-N.M. Amb molta construcció. La modernització de les cases antigues per fer-les vacacio-

nals: on hi havia un safareig, ara hi ha una piscina. Si mires la costa, hi ha construcció amb molta densitat: pens en Andratx, Calvià, Cala Millor, la Coma, Canyamel, Costa dels Pins... Es veu en l'arquitectura, que canvia molt. Hi havia penya-segats, i ara gairebé no es veuen, perquè són plens de cases amb piscines.

-P.S. Una urbanització intensa del litoral i la metropolització. Hi afegeixo la pèrdua del mosaic agroforestal i de superfície agrícola, i un increment d'un bosc que és força jove, no productiu. L'any 1900 a Catalunya teníem un 45% de població activa agrària; ara, un 1,7%. Aquest mosaic agrari desapareix. Calen polítiques transversals. Hi ha iniciatives que treballen per revertir aquesta situació. Per exemple, a Mallorca, Amarar, per emprar el pi mallorquí per fer mobles. S'ha de donar resposta, donar vida, a uns boscos que s'abandonen.

Nora Müller
Ambientòloga

Pere Sala
Ambientòleg

RECOMANEN

Quatre elements del paisatge on detenir-se

N.M.

- Cal aixecar el cap del mòbil
- Cercar els petits detalls urbans i rurals
- Conèixer la història rere el paisatge
- Fixar-se en els canvis estacionals

P.S.

- Cal parar atenció a la diversitat del terreny
- Les xarxes de camins històrics
- La força de la gent que els manté
- La lluminositat de territoris ventosos

Publicació: Vilaweb

Data: 27 de gener de 2024

Autor: Montserrat Serra

Titular: La pedra seca, un paisatge persistent i de futur

vilaweb.cat

Dissabte 27.01.2024 21:40

La pedra seca, un paisatge persistent i de futur

Visitem amb Pere Sala, director de l'Observatori del Paisatge de Catalunya, l'exposició "Dues pedres. Paisatges persistents", al Palau Robert de Barcelona · És una mostra sobre les construccions de pedra seca, els seus valors i vigència i els paisatges que modula

Montserrat Serra

1337 Articles

Albert Salomé

251 Articles

L'Observatori del Paisatge de Catalunya ens proposa l'exposició "Dues pedres. Paisatges persistents", al Palau Robert de Barcelona, on serà fins el 2 de juny. El text del començament és ben clar i inspirador. Diu, entre més qüestions: "La pedra seca és una tècnica mil·lenària i universal que ha construït milers i milers de quilòmetres de parets i de construccions anònimes, de tipologia, dimensions i usos molt variats, que emergeixen a tort i a dret, algunes molt ben conservades i d'altres en un estat més aviat precari. Avui, però, la pedra seca no representa només un dels trets més característics dels nostres paisatges i un llegat patrimonial extraordinari, sinó que és, sobretot, una autèntica font d'inspiració i un contenidor excepcional d'aquells valors que tant ens hauran de servir per a fer front als desafiaments del món actual. Així, doncs, aquesta exposició pretén tant mostrar la riquesa i diversitat dels paisatges conformats per la pedra seca, com, sobretot, reivindicar la seva vigència, la seva persistència."

Hem parlat i passejat per l'exposició amb el director de l'Observatori del Paisatge de Catalunya, **Pere Sala**, que ha compartit el comissariat de l'exposició amb Jordi Grau, Joan Reguant i Joan Nogué. Amb ell, hem anat desgranant els valors que contenen les construccions de pedra seca per tots els Països Catalans i de les connexions i relacions directes i indirectes que ens permeten de vincular la pedra amb molts àmbits de la vida, del passat, del present i també del futur. Al llarg de la mostra descobrim la diversitat d'usos segons el lloc, però també la diversitat de paisatges que la pedra seca modula i com avui aquestes construccions tenen un paper important per a mantenir l'activitat agrícola i ramadera.

Diu Pere Sala: "Vam entendre que l'exposició era una gran oportunitat per a explicar la diversitat i riquesa de paisatges de pedra seca que hi ha a Catalunya, el valor que tenen aquestes construccions, la seva vigència i la seva persistència. D'aquí el títol, 'Paisatges persistents'. Per tant, mostrem la pedra seca no amb una mirada nostàlgica, ni de passat, sinó com un element útil, contemporani, actual i de futur. I volíem explicar-la des del paisatge, canviant d'escala. I entendre que els paisatges de Catalunya són plens de pedra seca, que estructura molts dels nostres paisatges i que l'activitat agrària de molts paisatges d'avui no s'explicaria sense aquesta tècnica."

inxera feta amb pedra seca durant la guerra del 1936-39.

er això comencem l'exposició mostrant que Catalunya és un país amb una gran diversitat de
isatges. Els catàlegs de paisatge de Catalunya n'han identificat i definit 134. I en aquest mosaic
paisatges diversos, hi és molt present la pedra seca. A més, volem explicar que si sortim del
ncipat i anem a la resta de Països Catalans també en trobem, i també en més llocs de la
diterrània. De construccions de pedra seca, n'hi ha a les Illes Balears, al País Valencià, a
rquia, a Grècia, a Itàlia..."

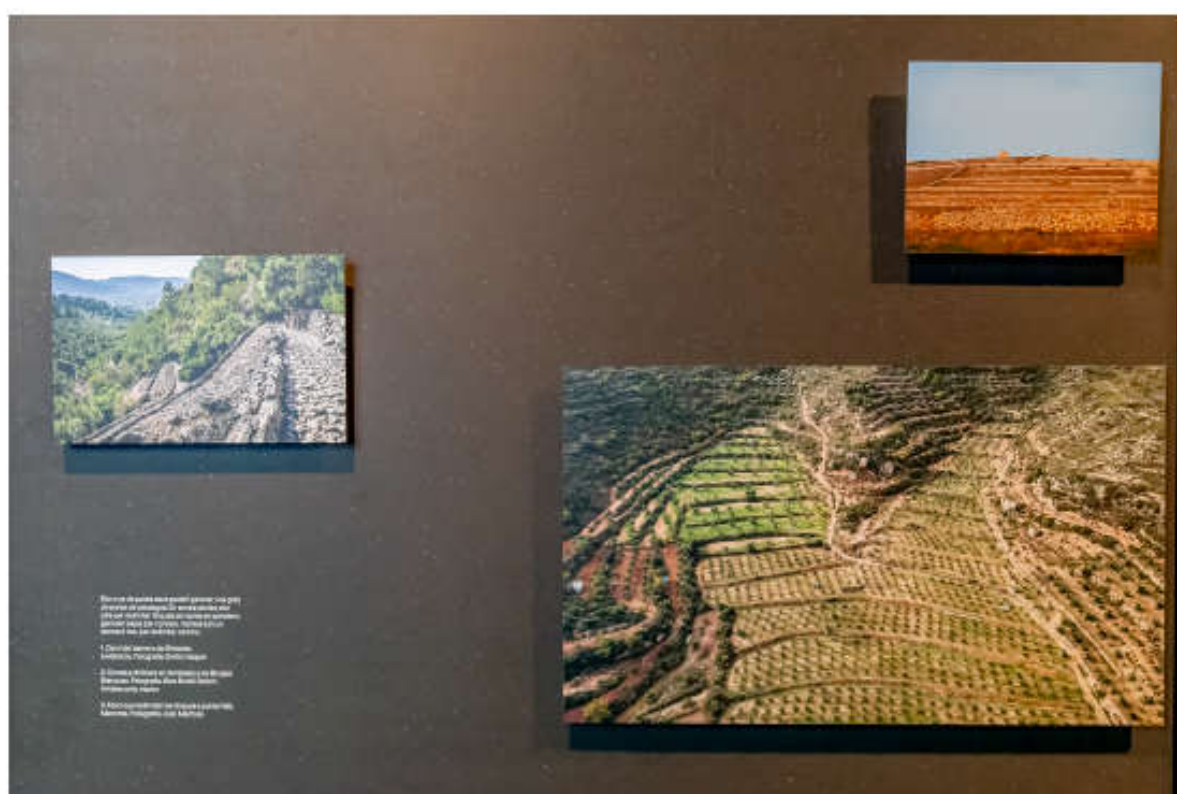
t paisatges de pedra seca, centenars de connexions

entrada, la mostra ens ofereix la tria de set paisatges representatius on la pedra seca té tipologies
sos diversos i s'expressa de maneres diferents, de nord a sud i d'est a oest. El primer paisatge
l'Altiplà de la Terra Alta, una zona de cultiu mediterrani, amb la vinya de protagonista. Comenta
re Sala: "Mostrem com al llarg del temps, des de l'any 1956 fins ara, han canviat aquests rius de
ya, que són fons de vall de la Terra Alta que s'han anat emboscant. O aquest gran mosaic que
cara es manté productiu i que s'estructura a través dels murs de la pedra seca. Alhora, vinculem
s altres elements. Per exemple, de la Terra Alta mostrem el celler cooperatiu de Gandesa, una de
catedrals del vi, obra de Cèsar Martinell. És un patrimoni vinculat a una agricultura que s'ordena
ravés dels murs de pedra seca. També recordem que la Terra Alta és l'escenari de la batalla de
bre i d'un xic més al nord, del front del Segre, oferim una fotografia magnífica de Robert Capa,
e mostra una trinxera feta de pedra seca darrere la qual un soldat republicà es protegeix. És
pressionant, aquesta imatge."

ntinua Sala: "La pedra seca ha pres usos diversos segons els paisatges. En uns llocs delimita
ques, en uns altres fa terrasses, en altres cabanes, pous... segons les necessitats d'usos i
icions. A la Solana de Baridà (Bellver de Cerdanya) podem veure com la pedra seca modela la
naderia sobretot. I en aquest àmbit descobrim una construcció ben interessant anomenada la
batera, que servia per a caçar llops. I a la plana del Baix Ebre i el Montsià, que es caracteritza

sobretot pel cultiu de l'olivera i també del garrofer, el que fa sobretot la pedra seca és delimitar les parcel·les i té la peculiaritat de tenir les valones, que són una mena de construcció per protegir les oliveres, que es troba reconeguda internacionalment. I a Sant Llorenç de Munt i l'Obac, que inclou la comarca del Bages, trobem les majestuoses tines de pedra on s'elaborava el vi, a peu de vinya."

A Vallbona de les Monges, paisatge de les Garrigues Baixes i la Vall del Corb, s'aixeca la cooperativa l'Olivera, que produeix sobretot vi i oli i que és un projecte d'agricultura social, d'integració de persones amb discapacitat. L'exposició s'hi fixa, perquè és un projecte inclusiu, que manté un paisatge estructurat amb pedra seca, un paisatge de memòria i avui també necessari per a la producció agrícola d'aquesta cooperativa.

Paisatges diferents.

I la peculiaritat del Cap de Creus és que amb la pedra seca s'han construït milers de quilòmetres de terrasses i de murs. Hi ha estudis que parlen de deu mil quilòmetres de terrasses de pedra seca. I eren construïts segons un sistema que permetia d'evacuar i distribuir l'aigua, per evitar-ne l'erosió. Sobre aquest paisatge, també es parla del monestir de Sant Pere de Rodes i el factor frontera a partir d'un vídeo on l'artista Dani Karavan explica el *Memorial a Walter Benjamin* de Portbou. "Expliquem el paisatge en el seu conjunt", diu Pere Sala. "La pedra seca és en diferents llocs on passen coses determinades. I es pot veure una pintura de Pitxot interpretant les pedres de Cap de Creus, i una foto d'ell al costat d'un faristol que aguanta una pedra. També s'explica, a partir de l'incendi del 2021 al Port de la Selva, com després del foc van emergir les construccions de pedra seca amagades a sota dels boscos, perquè són territoris que ara no es cultiven. Això passa a tot arreu. És l'expressió de l'abandó del món agrari i rural."

"En tot moment, en l'exposició mirem de mostrar i demostrar que la pedra seca no és un caprici sinó una necessitat i que avui no és un element nostàlgic sinó que és un element de futur. Reivindiquem un paisatge agrícola, de mosaic agro-forestal, en el qual es desenvolupa un producte de proximitat,

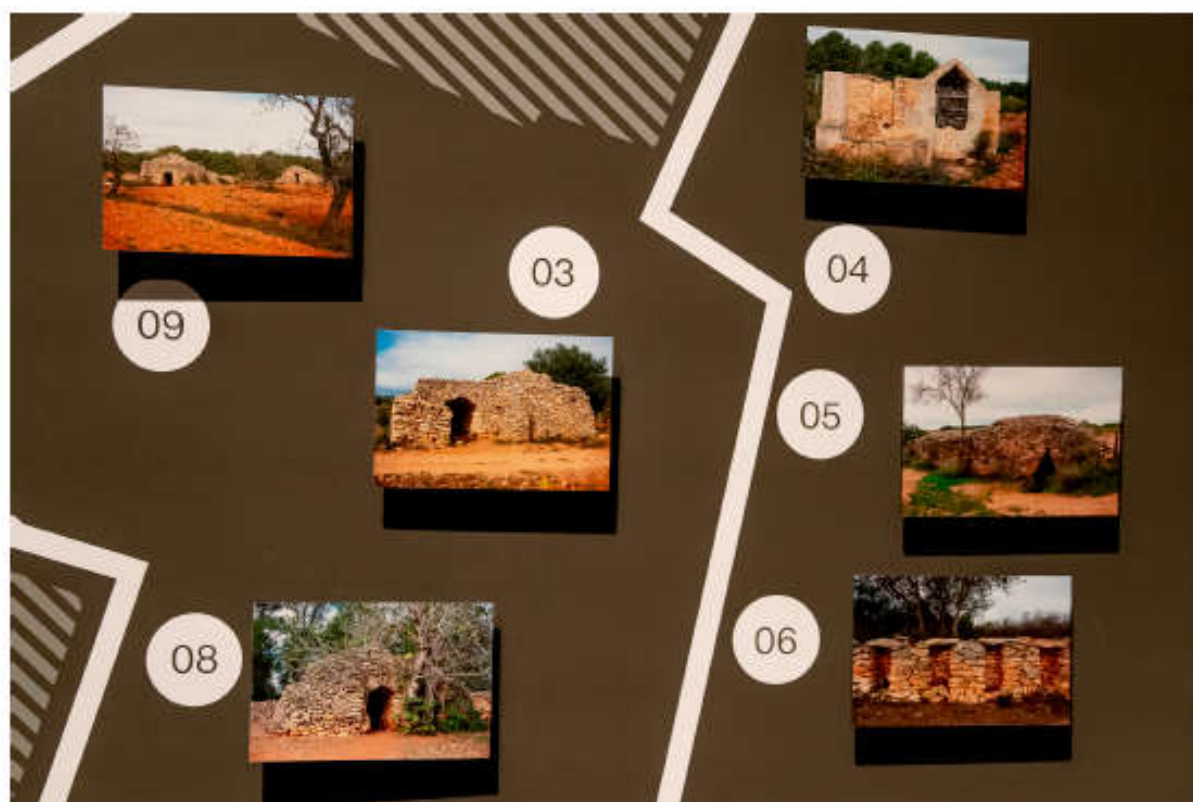
una producció respectuosa i és beneficiós de cara als incendis, etc. Reivindiquem el mosaic agroforestal a través de la pedra seca."

Els valors i la vigència de les pedres

L'exposició ens parla de la vigència d'aquestes construccions, de la importància que poden prendre en el context de canvi climàtic, de la seva idoneïtat, pels valors que les pedres contenen. Perquè, tal com s'explica en la mostra i recalca Pere Sala: "La **pedra seca és arreu**, que vol dir que la trobes a qualsevol lloc i des de sempre la pedra ha estat un element emprat per totes les civilitzacions per fer construccions. **La pedra és un element natural**, no té cap procés de transformació industrial, és inorgànic, sòlid, no contaminant, que fas servir en el seu estat original. Una altra idea important és que la tècnica d'aparellar les pedres de manera acurada i sense cap material d'unió ha permès convertir un destorb en **un recurs**. És la idea de despedregar i, mitjançant la creativitat i la destresa construir elements útils com ara bancals i terrasses per a l'agricultura i la ramaderia, per a traçar camins, etc."

"Les construccions de pedra seca contenen **un mestratge**. Hi ha una expertesa, una tècnica, que s'ensenya a l'escola de margers, perquè això no es fa de qualsevol manera. Volem mostrar que amb poca cosa es pot fer molt. La pedra és diversa. **S'adapta als diferents paisatges i els modula. El territori s'ordena a través de les pedres**. Associem la pedra a la idea de respecte, perquè té un munt de valors amb un cost ambiental zero (protecció contra l'erosió del sòl; augment de retenció de dipòsits sòlids i de nutrients; millora la humitat; espai pels animals i vegetals...). I finalment diem que la construcció amb pedra seca **és una tècnica vigent**, atès que els paisatges que anhelem i que busquem necessiten aquesta construcció perquè es puguin mantenir."

La idea de la vigència d'aquesta construcció i de l'oportunitat de futur que té és una de les aportacions més innovadores de l'exposició. Segons Pere Sala: "Per nosaltres ha estat un repte, perquè hem construït el relat reivindicant-ne la vigència i contemporaneïtat, la modernitat. I sobretot vinculant-ho amb els envits i valors que avui necessitem davant els desafiaments que tenim a escala global. És a dir: el reciclatge, la circularitat, la resiliència, la naturalitat, la biodiversitat, la humilitat, la cooperació... La pedra pot fer front als reptes que reivindiquem com a societat davant dels globals."

La pedra i la mà de l'home

Arribats al mig de l'exposició, en una gran pantalla que ocupa tota una paret i fent angle amb part d'una altra, es projecta una peça encarregada a la cineasta **Mercedes Álvarez**. La directora, mestra en silencis i enquadraments, en espais de contemplació, es mira la pedra seca del Priorat i assisteix a la construcció d'un mur de pedra seca al poble de la Figuera, on un pare pagès i la seva filla aixequen la construcció al tros, entre oliveres i vinyes més enllà.

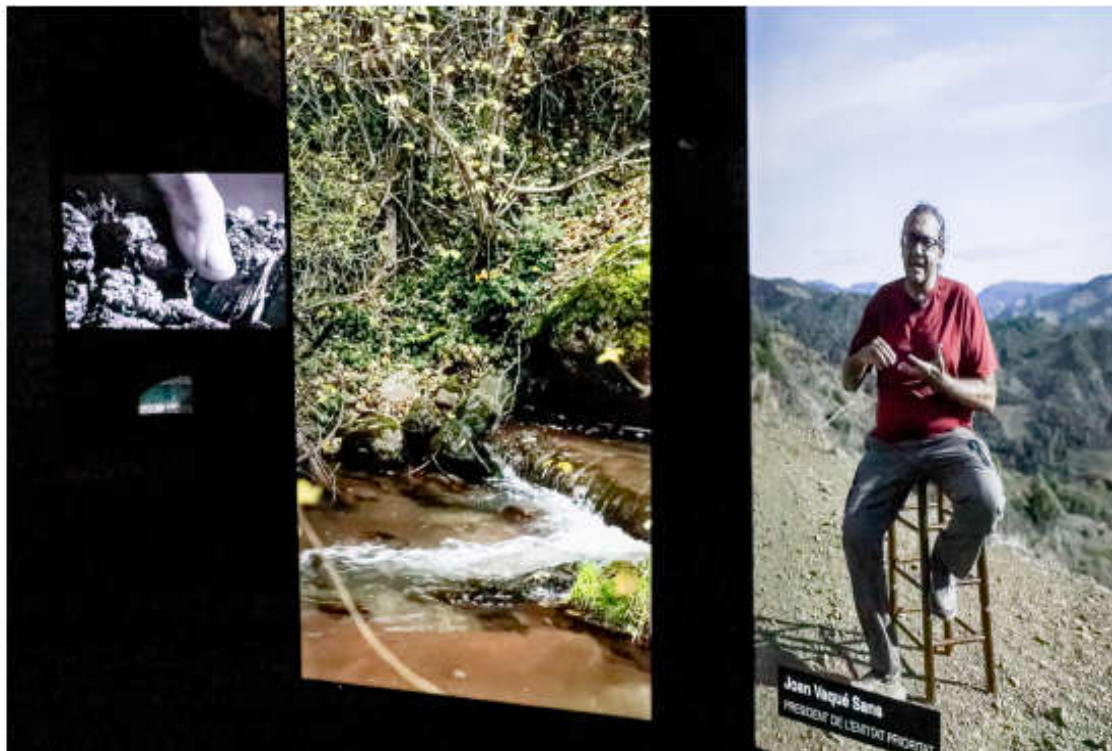
Al llarg de l'exposició es mostra un **glossari**, que desplega la riquesa lingüística que també va associada a la pedra seca i als diferents territoris i paisatges. "**Aubelló**" es diu a un canal o conducte subterrani de pedra seca que serveix per a canalitzar aigües sobreres d'un terreny. Aquest terme es fa servir a Mallorca i a les comarques del nord-est del Principat. Un altre exemple: "**estiràs**", que és un tronc en forma de forca o i grega amb travessers al damunt per a transportar pedres amb tracció animal, nom que s'usa a Castelló i les Borges Blanques. I encara un tercer exemple: a Tortosa s'entén per "**lligallo**" un camí ramader; faixa de terreny comunal que serveix per a passar-hi els ramats de bestiar que de la part baixa de l'Ebre van a pasturar a la muntanya.

Però continuem avançant per l'exposició i aleshores, sota els peus, sobtadament, trepitgem una terra gravosa. Canviem d'escala i ens endinsem per un passadís més estret, on se'ns despleguen les propietats de les pedres, que ja hem anomenat. I entre més veiem una fotografia amb l'artista **Joan Miró** recolzat en un mur de pedra seca a Mont-roig del Camp i l'arqueòleg **Eudald Carbonell** explicant en un vídeo la relació dels humans amb la pedra des d'antic. I diu que la intel·ligència humana es fonamenta en el llenguatge i en el treball amb la pedra. També l'artista **Sara Boldú** ha fet un vídeo especialment per a l'exposició. Li van demanar que anés a la Conca de Barberà, al voltant de Montblanc, per mostrar la diversitat de construccions de pedra seca que s'hi alcen. És una zona de secà especialment rica en aquestes construccions.

Es mostra com s'organitza la societat civil per preservar aquestes construccions, entre més, amb les

escoles de margers i impulsant iniciatives com ara la **Wikipedra** i més associacions com ara l'Associació de la Pedra Seca i l'Arquitectura Tradicional. La **Wikipedra** és una eina que permet d'inventariar les construccions de pedra seca i actualment ja se n'han inventariat unes trenta-sis mil, amb més de cinc-cents voluntaris darrere. La Wikipedra es coordina a l'Observatori del Paisatge. Pere Sala recorda que la UNESCO ha reconegut la tècnica de la pedra seca com a patrimoni cultural immaterial de la humanitat.

L'última part és un espai de reflexió amb el testimoni videogràfic de diferents activistes de diferents àmbits que reflexionen sobre els problemes i desafiaments actuals del món rural, un paisatge en crisi: sobre el despoblament, la manca de relleu generacional, l'abandó de l'agricultura, l'ordenació i gestió del territori, la manca de serveis, gestió del bosc, gestió dels incendis, el turisme, la sequera. Parlen **Joan Vaqué**, de l'associació Prioritat; **Rosa Cererols**, de la Universitat Pompeu Fabra i cofundadora del Konvent de Berga; **Marc Talavera**, del col·lectiu Eixarcolant; **Eva Bonet**, del celler Comalats a la Vall del Corb, entre més gent.

I s'arriba al moment final, més líric, on la pell i la pedra creen una mena de joc, de simbiosi imaginària, de fusió, de textures: la pell és paisatge i la superfície de la pedra també.

Per tancar, Pere Sala resumeix les voluntats de l'exposició: "Volem que la gent que visiti l'exposició s'emporti la idea que tenim un país de paisatges molt divers, que la pedra seca sobretot es configura en els paisatges rurals, que aquests paisatges estan en crisi, però l'element de la pedra té molta vigència i ens pot ajudar a aportar valor a aquests paisatges davant dels reptes globals."

Publicació: Onda cero

Data: 25 de gener de 2024

Autor: -

Titular: La piedra seca: una técnica arquitectónica milenaria que podría responder a los desafíos del futuro

La piedra seca: una técnica arquitectónica milenaria que podría responder a los desafíos del futuro

ondacero.es

ENTREVISTA EN JULIA EN LA ONDA

El Palau Robert de Barcelona, desde donde se está emitiendo hoy 'Julia en la Onda', acoge la exposición "2 piedras, paisajes persistentes", que recorre y analiza el arte arquitectónico de la Piedra Seca. Pere Sala, comisario de la exposición, y Roger Solé, artesano, defienden el valor de este tipo de construcciones.

ondacero.es

Madrid | 25.01.2024 18:25

Audio 20:50

• Código copiado

Aunque parezca impresionante, es posible construir casas, puentes y otro tipo de edificios únicamente uniendo piedras lo suficientemente bien esculpidas: el arte de la Piedra Seca, muy presente en los paisajes mediterráneos y especialmente en Cataluña, se lleva practicando desde hace miles de años en lugares del mundo tan remotos como Finlandia y Suecia. La exposición "2 piedras, paisajes persistentes" explora la presencia de esta piedra seca en más de 120 paisajes catalanes, y destaca algunos valores propios de esta arquitectura como la naturalidad, la reutilización, la humildad y la cooperación.

Pere Sala i Martí, comisario de la exposición y miembro del Observatorio del Paisaje, ha explicado en 'Julia en la Onda': "Lo que hemos querido transmitir en esta exposición es la gran diversidad de paisajes y estructuras de piedra seca que hay en Cataluña", y también "reivindicar su persistencia y su vigencia" en el mundo actual. "El hecho de poder divulgar nuestra función, es divulgar los valores que tienen los paisajes", ha declarado Sala. En su conversación con Julia Otero, Pere ha hablado de otros proyectos impulsados desde el Observatorio, como la Wikipedra, que busca recopilar toda la información posible acerca de este tipo de construcciones, con base las aportaciones de los usuarios interesados.

Roger Solé, profesional artesano de la Piedra Seca, también ha intervenido en el programa, y ha explicado que, con la técnica y los recursos suficientes, es posible construir casas y puentes sin ni siquiera emplear hormigón. "Hay que dejar un poco de banda el hormigón y trabajar con los materiales que tenemos más cercanos", ha explicado Solé, que ha reivindicado como la artesanía con Piedra Seca cumple con valores de sostenibilidad.

El artesano, además, ha explicado cómo forma a otras personas interesadas en esta estrategia para divulgar y evitar que la técnica de la Piedra Seca se pierda después de tantos siglos, y ha afirmado que este tipo de arquitectura podría ser útil si se invirtiesen más recursos en recuperación del patrimonio.

Publicació: Público

Data: 28 de gener de 2024

Autor: Judit Castaño

Titular: Vull rutes per descobrir els paisatges de pedra seca de Catalunya

Vuit rutes per descobrir els paisatges de pedra seca de Catalunya

Barraques, marges, tines, ponts... Les comarques interiors i del sud del país acullen bona part de les construccions fetes amb la tècnica mil·lenària de la pedra seca, molt present a les zones mediterrànies

Les tines de pedra seca que queden al Bages — *Arxiu*

BARCELONA

28/01/2024 11:19

JUDIT CASTAÑO

La **pedra seca** és un tret molt distintiu del paisatge català, sobretot de les comarques interiors i del sud del país. A banda del gran **valor històric** que tenen actualment les construccions fetes mitjançant la **tècnica mil·lenària de la pedra seca**, en el passat van ser clau per la pràctica de la ramaderia i pels cultius de l'olivera, la vinya, l'ametller i els cereals. El tret més característic és que **no necessiten ciment**, simplement són **pedres apilades** que s'aguanten les unes a les altres.

Són construccions en forma de barraques, cabanes, marges, basses, ponts, forns de calç, cisternes, arneres... L'Associació per la Pedra Seca i l'Arquitectura Tradicional (APSAT) ha inventariat **19.000 construccions** de pedra seca arreu del país, que es poden consultar a través del portal [Wikipedra](#). Algunes s'han senyalitzat i s'han creat **rutes temàtiques al seu voltant**. Destaquen **set paisatges** on les construccions de pedra seca en formen part intrínseca, com l'Altiplà de la Terra Alta, les Garrigues Baixes, el Camp de Tarragona o la Vall del Corb.

Et proposem vuit rutes per descobrir els paisatges de pedra seca de Catalunya. Si ets un amant d'aquest patrimoni, fins al 2 de juny, [el Palau Robert acull l'exposició Dues pedres. Paisatges persistents amb l'objectiu de difondre la riquesa patrimonial](#) d'aquesta tècnica mil·lenària.

Una nova exposició del Palau Robert reivindica els paisatges de pedra seca dels Països Catalans

Els Camins de Pedra de les Garrigues

Comencem per un dels territoris amb més riquesa patrimonial de pedra seca, les **Garrigues**. Els municipis de l'Espluga Calba, Fullella, Tarrés i Vinaixa comparteixen un paisatge amb una orografia accidentada on proliferen moltes construccions de pedra seca com marges, cabanes de volta, basses, cisternes i una llarga tradició del treball en pedra que ha donat personalitat als seus nuclis urbans.

Tots ells s'han unit i han creat [Camins de Pedra](#), una proposta esportiva que ofereix diversos circuits per a la pràctica d'esports com el senderisme, el trail running i el ciclisme. El projecte permet fer esport, gaudir de la natura i descobrir el patrimoni de pedra seca que hi ha a la zona.

Powered by [Wikiloc](#)

En concret, ofereix un centre de senderisme amb cinc circuits de 3 a 9 km de longitud de diferent dificultat i diversos circuits de trail running. Pel que fa al ciclisme, s'ofereix un circuit d'enduro de 20 km que va enllaçant diverses trialeres, la majoria de baixa dificultat. Els aficionats al món de les dues rodes també poden gaudir d'una oferta de 15 single tracks, alguns de més de 2 km de longitud, dels quals 4 són de pistes verdes, 4 de blaves, 4 de vermelles i 3 de pistes negres. També s'ofereix un circuit gravel.

Sis propostes per descobrir el Tarragonès, l'essència del passat romà a Catalunya

Les vies verdes a Arbeka

Seguim a les Garrigues, però aquest cop anem fins a **Arbeca**. El paisatge del seu terme municipal es caracteritza per les diferents construccions de pedra seca que el formen. De fet, s'ha senyalitzat una via verda, que enllaça Arbeka amb els Vilars a través del Canal d'Urgell on al llarg del recorregut es passa per tres cabanes de pedra seca declarades Patrimoni Immaterial de la Humanitat per la Unesco.

Una construcció de pedra seca a Arbeka. — *Turisme Arbeka*

Les cabanes del camí ral del Masroig (Priorat)

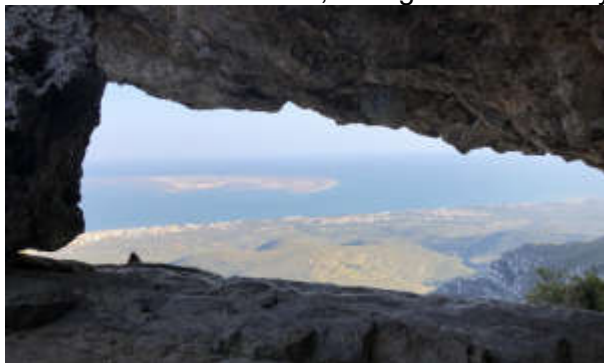
Anem fins al **Priorat**, característic per un paisatge ple d'oliveres, ametllers, vinyes i **barraques de pedra seca** construïdes pels pagesos. Un dels municipis que millor ha conservat el patrimoni de padra seca

és Masroig, que ha senyalitzat una ruta que segueix l'antic camí ral de Falset permet veure algunes d'aquestes construccions. En total recorre sis quilòmetres i mig en una ruta circular. Podreu visitar (i entrar dins) les barraques de cal Josepó i del Jaume el Xalet, la barraca del Joan de cal Quimet i la barraca del coll de la Falsetana.

Construcció de pedra seca a Masroig. — *Associació per la Pedra Seca i l'Arquitectura Tradicional (APSAT)*

La ruta de la Capona, a l'Alt Camp

Entre polígons i indústries petroquímiques, el Camp de Tarragona és un dels indrets més rics en patrimoni de pedra seca, sobretot a l'**Alt Camp**, ric en cultius d'oliveres, vinya, avellaners i ametllers. La pedra seca és potser l'element que dona més **personalitat** a la plana de l'Alt Camp. Hi trobem barraques de vinya, marges, cossiols, arneres o clapers perfectament integrats. Entre els municipis d'aquesta comarca destaca **el Pla de Santa Maria**, el segon de Catalunya amb més barraques inventariades: 715.

Sis excursions hivernals per fer en família aquestes festes

L'ajuntament ha senyalitzat un itinerari conegut com la ruta de la Capona de només **dos quilòmetres** que permet conèixer fins a vuit construccions de pedra seca. Veureu la barraca de l'era de la Capona, la barraca de la Capona, el cossiols de la Capona, les arneres, la barraca de l'Augé, les barraques de cal Greuet, el cossiols del Soleta i la barraca de les oliveres. En alguns trams, la ruta coincideix amb el **GR-175** de la ruta del Cister.

Construcció de pedra seca de la ruta de la Capona. — *Ajuntament del Pla de Santa Maria*

La ruta de la pedra seca del Montbaig

Als peus de la muntanya del Montbaig, al terme de Sant Boi del Llobregat (Baixa Llobregat), s'amaga una **ruta circular** de set quilòmetres i mig que surt de Sant Boi, passa per un tram de l'antiga ruta de la cabana de pedra seca, s'enfila a la torre del Benviure i torna per l'antic camí ral. Aquest recorregut ha estat recuperat per l'Ajuntament i us permetrà reconèixer marges i cabanes de vinya, algunes en ruïnes i d'altres recuperades.

Les tines del Bages

En aquesta llista no podien faltar les tines de pedra seca més ben conservades d'Espanya. Les trobem al cor de la comarca del Bages, a la Casa de les Tines o Tines dels Tres Salts, ubicades a l'extrem de ponent de Talamanca, a tocar del riu Llobregat. És un conjunt de set tines de pedra seca construïdes entre els segles XVIII i XIX que antigament s'utilitzaven per fer vi a les vinyes que quedaven molt lluny dels pobles.

Barraca pedra seca, Santa Maria de Horta de Avinyó, El Bages. — *Maria Rosa Ferré*

Entre Rocafort de Bages i el Pont de Vilomara, a la vall del Flequer, podeu fer la ruta de les tines, un itinerari circular que permet descobrir aquestes grans construccions de pedra seca, morter i ceràmica.

La pedra seca de la Terra Alta

La [Terra Alta](#) és una comarca amb molta història, i no només perquè va ser [l'escenari d'una de les batalles de la Guerra Civil espanyol més conegudes](#), també ho és pel paisatge de pedra seca gràcies als cultius de vinya i oliveres que la caracteritzen. Al municipi de la **Fatarella** hi trobarem marges de 4 i 5 metres, camins, pous i cabanes de volta fetes mab la tècnica de pedra seca.

No gaire lluny, a **Riba-roja d'Ebre** (Ribera d'Ebre), també hi ha unes construccions de pedra seca molt peculiars, els forns d'oli de ginebre, antigament destinades a la producció d'aquest oli de propietats terapèutiques.

Camins de la pedra seca a Sant Llorenç Savall

També podem trobar construccions de pedra seca ben a prop de la capital catalana, concretament a **Sant Llorenç Savall** (Vallès Occidental). Hi ha un itinerari que combina cultura i senderisme tot descobrint un paisatge de barraques de vinya i marges de pedra seca ocults pel bosc .

Publicació: Diari de Barcelona

Data: 29 de gener de 2024

Autor: -

Titular: El Palau Robert reivindica la pedra seca en una exposició

ART

El Palau Robert reivindica la pedra seca en una exposició

La mostra 'Dues pedres. Paisatges persistents' viatja per diversos indrets rurals dels Països Catalans

PER ACN
FOTOS MARIA PRATDESABA

El Palau Robert acollirà fins al 2 de juny l'exposició *Dues pedres. Paisatges persistents*, una mostra que reivindica la tècnica de la pedra seca i la seva aportació als paisatges dels Països Catalans i que es podrà visitar de forma gratuïta. Així ho ha indicat en declaracions a l'ACN el seu comissari, Pere Sala, que l'ha reivindicat com a mecanisme "viu, contemporani i de futur". Així, ha afegit que aquesta tècnica té uns "valors claus" per desafiaments actuals com el canvi climàtic, ja que "és natural, no contaminant i contribueix a l'estalvi d'aigua i energia". Per això, la mostra viatja per diversos indrets rurals i convida el visitant a conèixer "els valors històrics, simbòlics, i sobretot productius" de la pedra seca, segons ha apuntat Sala.

La tècnica de la pedra seca, que consisteix a aparellar pedres sense cap material d'unió, s'ha utilitzat durant segles arreu dels Països Catalans i ha permès "despedregar molts terrenys" per convertir-los en productius. Per això, l'exposició *Dues pedres. Paisatges persistents* en vol reivindicar la seva "persistència i vigència", tal com ha afirmat Sala. A part de les seves funcions productives, la pedra seca és, segons el comissari, un exemple de sostenibilitat, "perquè es pot reciclar i, a més, es troba a tot arreu i no s'ha d'anar a buscar fora de Catalunya".

Per això, la mostra convida el visitant a descobrir la tècnica d'una forma "no només nostàlgica", sinó com a un "element actiu i de futur". "No és un caprici construir amb pedra seca, és una necessitat en molts paisatges rurals pel manteniment de l'agricultura", ha valorat Sala. I ha afegit que també és un mecanisme molt útil per la preservació de la biodiversitat, perquè dins els forats que es formen entre les pedres "s'hi amaguen insectes que el camp necessita per créixer millor i amb més qualitat".

Dividida en tres àmbits

Està dividida, tal com ha explicat el comissari, en tres àmbits. El primer descriu la gran diversitat paisatgística de pedra seca de Catalunya i es centra en set paisatges. El segon posa el focus en les característiques i valors que fan de la pedra seca "un bé universal" i el tercer es fixa en el repoblament del món rural i les conseqüències positives que té per a la recuperació dels paisatges la presència de les construccions de la pedra seca.

L'exposició compta amb exemples reals de set paisatges de pedra seca, que s'acompanyen amb altres recursos audiovisuals i gràfics de diversos indrets dels Països Catalans, passant per l'Altiplà de la Terra Alta, la Solana del Baridà, les Garrigues Baixes i la Vall del Corb o la Plana del Baix Ebre, entre d'altres.

Estils

L'ART

L'harmonia de colors en el paisatge, recepta contra els nyaps urbanístics

Paisatgistes, artistes i arquitectes treballen per fer més amable la coexistència entre natura i civilització

ANIOL COSTA-PAU
GIRONA

Hotels a primera línia de costa, entre pinedes i penya-segats, ciutats o pobles travessant rius i valls, fàbriques i naus industrials en polígons als afores dels nuclis urbans, o carreteres i vies de tren que travessen planes de prats i conreus. A Catalunya, qualsevol paisatge, per molt idíl·lic o isolat que sigui, sempre conté, en més o menys mesura, una intervenció humana que defineix, forma part i altera els colors de l'entorn. Des del blanc de les puntes muntanyoses nevades durant l'hivern dels Pirineus, passant per la carta de blaus de l'horitzó del mar, les tonalitats verdoses dels boscos o els grisos de la calç de les pedres, fins als oxides de les argiles i els metalls. Tot és ple d'accions antropomòrfiques que, en convivència amb el món natural, configuren la pauta cromàtica de cada racó del país.

Conscients que la construcció en el món és inevitable, paisatgistes, artistes i arquitectes treballen des de fa temps per intentar fer més amable, harmònica i agradable aquesta coexistència entre natura i civilització. Amb una mirada multidisciplinària, proposen, cas per cas, pautes i guies de construcció per amalgamar el color de les obres humanes amb els tons propis del paisatge. Per reflexionar sobre aquestes qüestions, aquest divendres, 5 d'abril, diversos experts del sector

es reuniran a l'Espai Cràter d'Olot durant la jornada *El paisatge i el color*, organitzada per l'Observatori del Paisatge, amb la col·laboració del Solist Centre d'Art Contemporani, l'Ajuntament d'Olot i el departament de Territori de la Generalitat. "El color contribueix a donar caràcter als llocs amb els quals interconnectem dia a dia, alhora que ens desperta emocions, així que cal preguntar-nos com podem servir-nos més i millor del color a l'hora d'intervenir en cada paisatge", avança Pere Sala, director de l'Observatori del Paisatge.

El maquillatge com a camuflatge

Un dels ponents de la jornada és el pintor i paisatgista gironí Ignasi Esteve, que aposta per "maquillar" les construccions humanes, no per falsejar-les, sinó per camuflar-les amb una paleta en consonància amb l'entorn natural i donar una vistositat agradable a les arquitectures que, d'entrada, són incòmodes a la vista. "És cert que maquillar amb els colors de la natura pot ser un acte pervers perquè vol dir que acceptem la construcció, però, tenint en compte que no es pot posar fre a la depredació continuïta i l'expansió, almenys amb el color podem mitigar l'impacte i manifestem un sentiment de vergonya", diu l'artista. I continua: "El paisatge és un escenari col·lectiu que ens identifica, un espai de salut que ens fa sentir bé; per això quan hi detectem coses lletges ens alterem i amb l'art podem intentar que les coses siguin més boniques i agradables".

Identitat
Cada ciutat té un mapa de colors marcat pels materials constructius de l'entorn

Vegetació
Calen accions per ajudar les plantes a mantenir els seus colors de vida

Esteve, que actualment exposa una retrospectiva de la seva obra a la Fundació Fitó de Girona, ha treballat amb diferents exemples pràctics de construccions, i ha mostrat l'abans i el després a través d'un procés digital de tractament d'imatges, a vista d'ocell o des d'un mirador llunyà. Però no hi ha recepta màgica sobre quina carta de color dissimula els edificis de manera agradable, ja que la textura, la llum, la perspectiva, la forma o la lluminositat aporten matisos en cada cas. Així sí, en donar algunes pistes: "Sovint funcionen els tons foscos de verd o blau, ja que tenen un efecte de minvar la forma", defensa. Tanmateix, "En tot cas, la resposta la dona cada lloc, però no la paleta dels verds de les plantes, sinó sobretot el dels peus, mirant si el terreny és terrós, oxidat, marronós, ocre o més blanquinós".

El paisatge urbà, també en risc

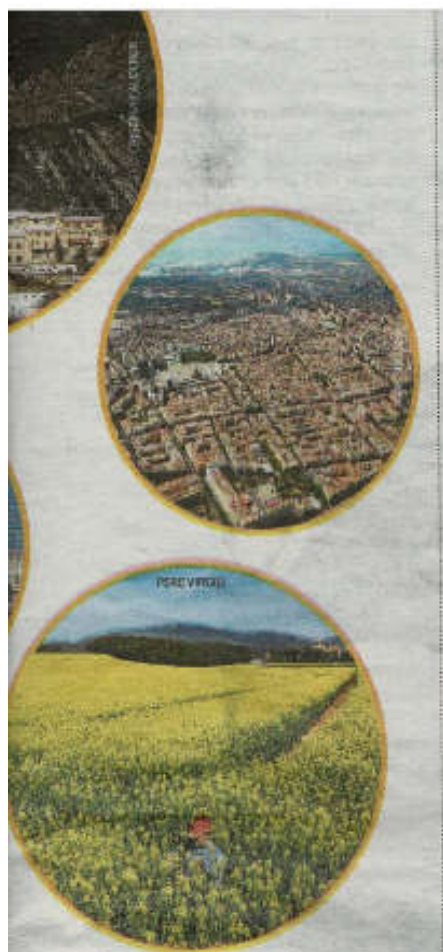
Ara bé, no només fa mal a la vista quan una construcció natissera i llampant destaca entre un bosc, sinó també quan, dins d'un conjunt de construccions urbanes, n'hi ha una que desentonava respecte al canó de la resta. Just això és el que intenta evitar l'estudi Gabinet del Color, fundat el 1989 per l'arquitecte Joan Casadevall, pioner en l'estudi arqueològic dels materials, estils, modes i evolucions que marquen el denominador comú de la paleta cromàtica d'una ciutat. El 1992, l'estudi va rebre l'encàrrec de definir la "memòria cromàtica" del passat i present de Barcelona per a la cam-

panya dels Jocs Olímpics i, des de llavors, han ajudat a configurar els colors històrics dels plans moderns d'ordenació municipal de ciutats com Girona, Lleida, Figueras, Vic o Olot, a més de Màlaga o Madrid. "Moltes vegades tenim punts en els paisatges urbans que ens semblen agressius i urticants, així que, amb l'anàlisi del cromatisme urbà, intentem que els arquitectes atenuin les seves intervencions", defensa Casadevall. I afegeix: "Algunes vegades pensen que poden fer el que vulguin i que com més singular i divorçada de una casa, millor, però correm el risc de la improvisació, de deslligar-nos de l'arquitectura tradicional i perdre l'harmonia". "Quasi sempre que volem canviar aquestes regles acabem apareixent nyaps", certifica.

Així doncs, segons Casadevall, es pot afirmar que cada ciutat té un mapa de colors que li és propi, marcat sobretot pels materials constructius de l'entorn: "La paleta de Barcelona la marca la pedra de tons ocals de Montjuïc, ja que tots els arrebossats i estucs de les façanes històricament han intentat imitar aquestes tonalitats; o Olot, per exemple, les grades volcàniques són una característica fonamental, amb el seu to fosc i dur, que s'utilitzen per als carreus o per fer revestiments a les cases", explica Casadevall.

El color com a activista climàtic

El color del paisatge no és aliè als efectes devastadors de l'emergència climàtica, ja que als boscos de Ca-

talunya es fa evident que, per culpa de la sequera extrema, molts arbres no sobreviuen i queden grisos, sense fulles, i dibuixen un rastre fosc i preocupant entre les arbredes. Per això la paisatgista i professora Miriam Garcia defensa que, abans que adaptar les construccions als canvis dels colors del paisatge, cal plantejar accions per ajudar les plantes a mantenir els seus colors de vida: "Els estudis del canvi climàtic són abstractes i poden semblar que parlen d'un futur llunyà, però els canvis cromàtics dels arbres per l'escalfament global són molt tangibles; vull reivindicar el color com un activista climàtic", manifesta Garcia. I afirma: "Parlar del color en termes estètics i d'integració pot ser una mica frívol, ja que per a mi ara mateix el color és una qüestió de salut".

Més enllà d'aquesta quantitat de branques i fulles seques per la manca d'aigua a molts boscos del Mediterrani, el canvi climàtic també ha fet estralls imperceptibles per a l'ull humà a la fauna i la flora: "Les flors estan canviant la seva composició per protegir-se de la insolació més gran dels rajos ultraviolats, i això ho pateixen els pol·linitzadors; d'ells en depenen els cultius i el 75 % d'espècies del planeta", sosté la professora. Garcia també treballa en el despatx Landlab, a Sant Cugat, que dissenya mecanismes d'enginyeria per millorar el funcionament metabòlic de les plantes a la ciutat. Una de les seves últimes obres és un jardí de drenatge sostenible a la plaça Enric Granados de Barcelona. —

Actualitat

El govern reconeix Eudald Morera

L'empresari garrotxí rep la Medalla al Treball President Macià 2023, que reconeix personalitats destacades del món empresarial

La Generalitat de Catalunya ha concedit la Medalla al Treball President Macià 2023 a dinou persones amb l'objectiu de reconèixer diferents personalitats que, dins el món empresarial, hagin destacat per les seves qualitats, pels mèrits personals o pels serveis prestats en benefici dels interessos generals. Entre els guardonats, hi ha el garrotxí Eudald Morera, que dirigeix, conjuntament amb la seva família, el Grup Morera, grup empresarial creat el 1955.

L'empresa insígnia del grup és Royalverd, una companyia de referència internacional en el disseny, construcció, manteniment i assessorament tècnic de gespa esportiva en la indústria del futbol. En concret, ha instal·lat la gespa d'esdeveniments esportius com els mundials de futbol del Brasil o de Qatar i les finals de Champions League de diferents països, dels estadis dels Jocs Olímpics de Rio de Janeiro i de la majoria dels camps de futbol professionals de l'estat espanyol. Una de les altres iniciatives més destacades de l'empresari de la comarca va ser la creació, després de ser diagnosticat d'un càncer de pàncrees l'any 2020, del festival solidari Vallvíva, que se celebra a l'estiu des del 2021. Del projecte, que reuneix grans artistes del panorama musical del moment, en va sorgir la Fundació Vallvíva, entitat fundada conjuntament amb l'empresa Noel Alimentaria que emprèn accions de col·laboració amb el Campus Vall d'Hebron, un dels centres de referència mundial en l'àmbit de la investigació de la salut i, especialment, del càncer.

Altres garrotxins guardonats. Des de la creació de les medalles i les plaques al Treball President Macià, que tenen història des de l'any 1938, el govern ha reconegut, pel que fa als garrotxins, l'enginyer industrial i llicenciat en farmàcia Alexandre Juanola, el president de la Cambra de Comerç de Girona Domènec Espadalié, la doctora Maria Rosa Almirall, el notari Manel Faus i el fundador del B-Crek, Josep Maria Nogué.

El paper del color en el paisatge agrupa una setantena de persones a l'Espai Cràter

L'Espai Cràter va acollir divendres passat la jornada *El paisatge i el color. Percepció, significats i intervenció*, una iniciativa organitzada des de l'Observatori del Paisatge de Catalunya. L'esdeveniment va agrupar una setantena de persones entre tècnics d'ajuntaments, arquitectes, geògrafs, artistes, professors i estudiants de belles arts i educació que van debatre sobre com es poden llegir els colors del paisatge. La jornada, gratuïta, va comptar amb la col·laboració del Bòlit Centre d'Art Contemporani i de l'Ajuntament d'Olot.

Conversa reivindicativa entre tres generacions de dones olotines

Dijous passat, al Cafè Art Fontanella XII, va tenir lloc l'activitat "Conversa entre dones", un col·loqui entre tres dones de diferents generacions. L'acte va estar moderat per Meius Ferrés, que, amb un to informal i fresc, va anar plantejant preguntes perquè les participants –la regidora de l'Ajuntament d'Olot Laila El Gamouchi, la presidenta de l'associació de dones Alba Catalina Sellas, i l'activista social i estudiant de filologia Júlia Crivillés– aportessin un ventall d'idees per debatre. La conclusió de la jornada va ser positiva i es va determinar que, tot i la diferència d'edat entre les participants, existia un punt en comú en el fet que la situació de les dones ha anat millorant al llarg del temps, però que encara queda molta feina per fer. L'esdeveniment s'emmarcava en els actes del B-M de la secció olotina del grup polític Esquerra Republicana de Catalunya (ERC).

Cap de setmana de colleccionisme

Dissabte 13, de 9 a 2 del migdia a la plaça Hospital es farà el mercat de colleccionisme organitzat per Olot Antic. I l'endemà, diumenge 14, de 2/4 de 10 a 1 del migdia tindrà lloc el mercat de compra i venda de colleccionisme en general organitzat per l'Associació d'Amics Col·leccionistes de la Garrotxa. Aquesta cita serà especial, ja que com a novetat, i aprofitant la proximitat de Sant Jordi, també es podran adquirir punts de llibre.

Estils

Demostració de la construcció d'un mur de pedra seca al jardí del Palau Robert per part del mestre marger Albert Gavaldà. FERRER/ARA

La pedra seca, una tècnica ancestral per encarar millor el futur

Una exposició al Palau Robert reivindica les múltiples possibilitats d'aquesta tècnica constructiva

JORDI BES LOZANO
BARCELONA

Les construccions de pedra seca han estat indispensables en la configuració de molts paisatges de Catalunya, les Balears i més enllà, fins al punt que en són uns dels trets més identitaris. Per això en moltes zones rurals i en unes altres que ho van ser i que ara són plenes de bosc, s'hi poden trobar murs, terrasses i barraques de pedra seca que han estat de gran utilitat per a la pagesia. L'exposició *Dues pedres. Paisatges persistents*, que es pot visitar al Palau Robert de Barcelona fins al 2 de juny, reivindica el profund llegat de la pedra seca a Catalunya. A més, en defensa la vigència davant els reptes del present i el futur, com ara per posar fre a la pèrdua del mosaic agroforestal i al despoblament rural i per mitigar els efectes del canvi climàtic, perquè eviten l'erosió, retenen l'aigua de la pluja al camp i contenen la virulència dels incendis forestals.

"La pedra seca és una tècnica mil·lenària i universal d'aparellar pedres de manera acurada i artesanal, sense cap material d'unió, que permet aixecar estructures diverses", s'explica a l'exposició, una iniciativa de la Generalitat produïda per l'Observatori del Paisatge de Catalunya per encàrrec del Palau Robert. El director de l'observatori, Pere Sala, ha comissariat la mostra amb Jordi Grau, Joan Reguant i Joan Nogué. Considera que la pervivència de la pedra seca "no és un caprici, sinó una necessitat de futur". Amb la pedra s'aprofita un recurs natural que podria ser un destorb per conrear

Utilitat
Retenen
l'aigua de la
pluja al camp i
contenen la
virulència
dels incendis

Necessitat
S'aprofita
un recurs
natural que
podria ser
un destorb
per conrear

permet una gran varietat de construccions, les quals han perdurat durant un llarg temps, afavoreix que hi proliferin plantes i animals i es pot reutilitzar. "Els paisatges de pedra seca tenen una sèrie de valors que reivindiquem per fer front als reptes de la humanitat", recalca Sala.

Un patrimoni per redescobrir

L'exposició s'articula en tres àmbits. De pedra seca n'hi ha en molts dels 134 paisatges amb què l'observatori divideix Catalunya territorialment. El primer àmbit de la mostra se centra en set d'aquests paisatges, amb exemples de construccions de pedra seca ben diversos: de la serralada del Baridà (Cerdanya), una llobatera, un corral per atrapar llops; de la plana del Baix Ebre - Montsià, les valones, o troncs per protegir les oliveres; de la plana de l'Alt Camp, la Ruta de la Capona, un itinerari per conèixer barraques i altres

construccions, com cossols per emmagatzemar aigua, i de Sant Llorenç del Munt i l'Obac - el Cairat, les llines de vi de la vall del Flequer. A més, se'n destaquen les oportunitats que ha brindat, com ara per a la cooperativa social L'Olivera, dedicada al vi i l'oli, però també com s'ha abandonat, com al cap de Creus, on es calcula que hi pot haver almenys 10.000 quilòmetres de murs de pedra seca, assegura Sala. Així i tot, de vegades només s'hi pensa quan un incendi els despulla de la vegetació.

A continuació l'evocador audiovisual *Escriure en el temps*, de la cineasta Mercedes Álvarez, pot fer despertar l'admiració per l'ofici de marger, que és el constructor de pedra en sec. L'audiovisual encapçala el segon àmbit de l'exposició, del qual es pot sortir carregat de raons per valorar la pedra seca com un patrimoni de primer ordre. Tant és així que aquesta tècnica constructiva

UN PROJECTE SOCIAL RECUPERA VINYES EN DESAPARICIÓN

Joves extutelats han participat en l'elaboració d'una gamma de vins fets amb raïm de vinyes en perill de desaparèixer per falta de relleu generacional. Són

participants del projecte Coop-era, amb el qual la cooperativa Actua busca una sortida laboral a col·lectius d'exclusió social i alhora treballa per garantir la continuïtat de

l'agricultura. Tres anys després d'iniciar els primers treballs al Penedès, aquesta és la primera gamma de vins elaborats amb varietats tradicionals de la zona.

UN OFICI QUE TÉ DEMANDA

L'ofici de marger té futur i malgrat que, com diu Sala, "algú es pot pensar que això és apilar quatre pedres", implica coneixement. El marger Albert Gavalda, que aquesta setmana ha fet una exhibició de la tècnica al Palau Robert, explica que cal triar bé les pedres, que s'han de col·locar al llarg i que té "unes lleis simples, però que s'han de dur a terme". En el cas d'un mur, cal que estigui inclinat cap al talús o bé que les pedres més grosses vagin a sota.

Més enllà dels pagesos, avui la pedra seca atrau l'interès del turisme rural, ajuntaments, parcs naturals i cellers. Gavalda diu que hi ha demanda per refer marges i erigir-ne de nous, però també de construccions fetes només amb pedra seca o foinades amb pedra, com ara cases per al tros. Tot i que està convençut que les múltiples construccions existents "demostrin la viabilitat" d'aquests projectes, també diu que falten estudis arquitectònics que ho avalin.

El rha après equivocant-se perquè l'antigor generació no ha pogut transmetre l'ofici: "Els avis en sabien fer, els pares ho van perdre i ara els nens intentem recuperar-ho, però ningú ens n'ha ensenyat". A qui vulgui ser marger li recomana formar-se i tenir present que l'ofici ha d'agradar, perquè "és moure pedres tot el dia", tant si s'està a 40 com a 0 graus.

Diverses imatges de l'exposició *Dues pedres. Paisatges persistents* al Palau Robert de Barcelona, que es pot visitar fins al 2 de juny i reivindica el profund llegat de la pedra seca a Catalunya. FOTOS: MANOLAGARCIA

va ser reconeguda el 2018 com a Patrimoni Cultural Immaterial de la Humanitat per la Unesco. A més, es recorda que tot hom té al seu abast poder visitar construccions i identificar-ne gràcies a la Wikipedra, un mapa col·laboratiu de la pedra seca a Catalunya i indrets pròxims de la Catalunya del Nord i l'Arieja, on hi ha inventariades més de 36.000 construccions.

Finalment, al tercer àmbit es reivindica la revitalització de les zones rurals com una oportunitat per preservar la pedra seca. S'hi mostra un vídeo que fa reflexionar sobre la importància que ha tingut, sobre què passa perquè fins i tot s'arribi a perdre i els motius pels quals convé evitar-ho. La geògrafa i professora de la UPF Rosa Cerarols hi explica que la pedra ha estat "un element estructural i estructurant" del territori, d'aquells indrets més resilient, però també dels més pobres: "Ho hem d'entendre com un llegat, com un patrimoni i com un valor per ell mateix per entendre d'on venim".

Els seus usos han estat ben diversos: al Priorat ha estat fonamental per habilitar terrasses als costers per al cultiu de la vinya, recorda Joan Vaqué, president de l'associació Prioritat, i també ho ha estat per als murs que delimiten els camins que s'obren pas entre prats i boscos, afegeix Gemma Cots, impulsora i responsable del Museu de Camins, si-

tuat a l'aire lliure a la vall de Siarb (Pallars Sobirà). Ara bé, la pedra seca no ho ha tingut fàcil amb el des poblament rural, que es va accelerar a les dècades del 1960 i 1970, i amb la pèrdua del model de pagès tradicional, que s'ha vist substituït per la producció d'un sol producte en grans extensions. "Aquí comencen a fer nosa els marges de pedra seca, els ametllers que estan en un bancal, aquells camins estrets, perquè la maquinària necessària per a grans produccions és poc compatible amb aquests elements singulars del paisatge", adverteix al vídeo Marc Talavera, president del Col·lectiu Eixar-

colant, que treballa per recuperar llavors tradicionals.

La necessitat d'un camp viu

Preservar la pedra seca no és vist com un fenomen aïllat, sinó lligat al manteniment del caràcter rural del paisatge. "Recuperarem el camp, la pedra seca i les varietats -que es cultiven- si hi ha persones que poden viure dignament fent de pagesos o pageses, i això passa per pensar què mengem i què hi ha darrere del que mengem, a més de les polítiques agràries públiques que impulsem", diu Talavera, i Cerarols és partidària de donar "segones oportunitats" al territori: "Hem de reciclar algunes de les pràctiques que han sigut mil·lenàries i que ens expliquen quina és la forma resilient d'habitar".

Per a Roger Solé, cofundador de l'Associació Gremi dels Margers de Catalunya (que ofereix formació i assessorament), la pedra seca és "un sistema constructiu tan bo que té moltes adaptacions". Inclús es pot incorporar a l'arquitectura contemporània: "A nivell econòmic també pot ser supercompetitiva i fins i tot pot abaratir grans projectes". Creu que amb pedra seca es podrien erigir moltes parets de 4 o 5 metres que ara es fan amb formigó o escullera. De fet, l'exposició acaba amb una pila de pedres amuntegades a terra, com a símbol de les seves múltiples possibilitats. "Amb tan poc es pot fer tant", resumeix Sala.

Publicació: El Punt Avui

Data: 11 de maig de 2024

Autor: Imma Merino

Titular: La pedra seca com una resistència

EL PUNT AVUI+

CINEMA 11 maig 2024 2.00 h

DIT O FET PER DONES

La pedra seca com una resistència

'Escrlure en el temps', de Mercedes Álvarez, al Palau Robert

IMMA MERINO

Aviat farà vint anys –com passa el temps– va començar a fer-se visible *El cielo gira*, crònica d'un món en procés de desaparició: els últims habitants d'un poble de Sòria que, exiliats del progrés i

Mercedes Álvarez, autora del documental 'El cielo gira', aporta la peça 'Escrlure en el temps' a l'exposició

abandonats, hi representen una forma de vida ancestral acordada amb els cicles de la naturalesa. La crònica, o el testimoni,

‘Dues pedres’, al Palau Robert

conviu amb una mirada poètica al paisatge lligada al retorn al lloc d'origen de l'autora de la pel·lícula: Mercedes Álvarez, l'última persona que, l'any 1966, va néixer en aquell poble, Aldealseñor, del qual la seva família va marxar cap a Pamplona quan ella tenia quatre anys.

Llicenciada en història per la Universitat del País Basc, realitzadora d'informatius a TVE, directora d'un curt de ficció, *El viento africano*, Mercedes Álvarez va traslladar-se, a finals del segle passat, a Barcelona per cursar la primera edició del màster de documental de creació de la UPF. Tenia el projecte de fer *El cielo gira*. Una de les inspiracions va trobar-la en un text d'Italo Calvino, *Pavese i els sacrificis humans*, a propòsit de *La lluna i les fogueres*: el protagonista d'aquesta novel·la, que a la vegada hi fa de narrador, torna al seu lloc d'origen al Piemont, vint anys després d'haver emigrat als EUA, per saber què fa que un poble sigui un poble. La resposta té a veure amb una memòria col·lectiva que, com un secret vinculant, és portadora d'històries reals i fabulades que, transmeses de generació en generació, esdevenen mites i llegendes. Ho sabem aquells que, havent nascut ja fa molts anys, som d'un poble. Com també sabem que aquest vincle es va perdent, de manera que un poble va deixant de ser un poble.

En el cas de Mercedes Álvarez, la transmissió li va arribar pels familiars que, un cop instal·lats a Pamplona, van cultivar el vincle amb el seu poble transportant-ne la memòria col·lectiva. És així que, des de petita, va escoltar històries:

la de l'home al qual se li van podrir els diners que va enterrar; la de la nena rica que, pobreta, no sabia riure i que vivia en un palau on s'amagaven uns ous d'or; aquelles relacionades amb la gent que va emigrar a Amèrica. "Tots els fantasmes sortien del conte d'un matí de boira", diu la veu narrativa de la cineasta. Aquestes històries van estimular-li la imaginació i van crear-li un sentiment de pertinença que és a l'origen d'una pel·lícula que va concebre com un tribut als que va considerar com els últims habitants pròpiament d'Aldealseñor. A partir d'aquí, va voler retratar-los amb la consciència que amb ells desapareixeria una memòria i també unes formes de vida que, lligades al món rural, s'havien mantingut pràcticament iguals al poble durant segles: quasi no en resta cap. A la vegada, Álvarez va registrar com Aldealseñor, de manera semblant a tants altres llocs, vivia un procés de transformació: els horts i els camps serien abandonats mentre a l'horitzó es divisaven els aerogeneradors, exhibint una prepotència més pròpia de gegants que de molins de vent, i a l'antic Palau s'hi feien obres per convertir-lo en un hotel a l'espera dels turistes que s'afegirien a la gent de ciutat amb una segona residència. Tot i els canvis, també s'hi fan presents les pedres que persisteixen en el temps com una forma de memòria: dòlmens, castres celtibers, una torre àrab i, no gaire lluny, les ruïnes de Numància.

El cielo gira va fer una llarga gira amb premis per diversos festivals, va tenir un cert èxit comercial a l'Estat espanyol i va estrenar-se en diversos països. Era un moment en què es feia cas al documental celebrant, com si això fos una novetat i no estigués inscrit en tota la història del cinema, la seva hibridació amb la ficció o, com en el cas, amb el dietari, l'assaig i

el poema fílmics. Malauradament, aquesta atenció havia desaparegut quan al 2011, després d'una llarga gestació, Álvarez va presentar el seu segon llargmetratge documental, *Mercado de futuros*, amb el qual va donar compte d'una transformació del món urbà que no ha fet més que desenvolupar-se i, de fet, agreujar-se. També, encara que sigui en relació amb una realitat diferent de la d'*El cielo gira*, s'hi parla de la memòria (o de la seva pèrdua) i de mons en procés de desaparició.

Rodada en bona part al pavelló d'una fira immobiliària a Barcelona, *Mercado de futuros* vol fer present la pèrdua d'identitat de les ciutats en la mesura que, organitzades en funció de la lògica del mercat, els nous espais s'hi construeixen amb els centres comercials com a referència, els comerços amb franquícies van fent que tots els centres històrics s'assemblin i, evidentment, l'especulació urbanística sempre troba nous llocs per a la construcció d'edificis idèntics. A través de la mirada d'Álvarez, sempre en diàleg amb la del seu company i coguionista Arturo Redín, les fires immobiliàries es mostren com un escenari que, ocupat per imatges, maquetes i simulacres, miniaturitza i simbolitza el món urbà. Són decorats que, amb el seu artifici, representen els espais sense ànima, sense memòria i, per tant, sense identitat que s'escampen per les ciutats. En aquests escenaris, amb la xerrameca dels venedors immobiliaris, fa la impressió que tot el món està en venda sense haver-hi la certesa que les construccions per comprar (siguin a Budapest, a Dubai o a qualsevol illa convertida en un "paradís per a la inversió") existeixin realment. El real ha perdut substància i consistència. O potser, de fet, l'única realitat existent és la del mercat. Força ignorada quan va estrenar-se, és

molt recomanable veure-la: està disponible a la plataforma Filmin.

Des de *Mercado de futuros*, Mercedes Àlvarez no ha fet cap pel·lícula més. És una llàstima. Tanmateix, ha fet moltes altres coses, entre les quals cursos sobre el documental i sobre la manera de filmar el paisatge; classes a la universitat, en particular a la Pompeu Fabra; col·laboracions amb el projecte *Cinema en curs*, que inicia nens i adolescents en la pràctica cinematogràfica, i peces audiovisuals destinades a exposicions. He volgut fer memòria dels dos extraordinaris documentals d'aquesta cineasta per arribar a recomanar vivament una obra seva que forma part de l'exposició *Dues pedres. Paisatges persistents*, que vol mostrar la riquesa patrimonial dels murs de pedra seca, tan presents arreu en el món rural català, i convidar a la reflexió sobre el present i futur dels territoris on són amb la seva realitat física i com a símbol d'una resistència. Produïda per l'Observatori del Paisatge de Catalunya, es pot veure des de fa mesos al Palau Robert. Si no l'han vista, tenen temps fins al 2 de juny vinent i allà hi trobaran *Escriure en el temps*, amb la qual Mercedes Àlvarez aborda de nou la transmissió d'un llegat i, així doncs, una forma de memòria: la tècnica mil·lenària de la pedra seca que ajunta les pedres sense res que les enganxi. També hi palpita un món amenaçat de desaparèixer, però que en aquest cas s'entossudeix a resistir com la pedra seca.

Filmada la construcció d'un mur en el terreny del mas Miramar, de la família Viejobueno-Cavallé i situada al Priorat, és emocionant veure com s'ajunten (i sentir-ne la sonoritat) les pedres. També s'hi mostra la terra, el fluir de l'aigua, el cel que sempre gira. L'efímer, passant-hi el temps, i alhora etern. O, almenys,

persistent.

Publicació: RTV Vilafranca.cat

Data: 20 de maig de 2024

Autor: Miquel Cuenca

Titular: L'EIP vol que el catàleg del paisatge del Penedès sigui clau en l'execució del Pla Territorial

rtvvilafranca.cat
DIARI MULTIMÈDIA DE L'ALT PENEDÈS

≡ Actualitat, Destacats 20 maig 2024 Miquel Cuenca

L'EIP vol que el catàleg del paisatge del Penedès sigui clau en l'execució del Pla Territorial

L'Institut creu que el futur Pla no contempla, de manera rellevant, el nou catàleg, al que solament se li va dedicar el 5% del temps emprat en la sessió de presentació de l'avantprojecte.

El passat dimecres, Vilafranca va acollir la presentació de l'avantprojecte del Pla Territorial del Penedès.

La sessió, que va durar al voltant d'unes tres hores, va servir per explicar de manera detallada els apartats del projecte, entre ells el nou catàleg paisatgístic del Penedès, situat a l'annex de l'avantprojecte.

Tot i això, entitats elaboradores d'aquest catàleg, com l'Institut d'Estudis Penedesencs, creuen que l'explicació d'aquest últim apartat va ser menys acurada i més curta del previst.

Per l'EIP, aquesta nova carta del paisatge, aprovada amb caràcter previ pel Departament de Territori aquest mes de febrer, ha de ser l'element referencial del futur Pla Territorial. Per una banda, constata des d'un punt de vista més detallat i supramunicipal la diversitat i riquesa paisatgística del Penedès. I, per una altra banda, fixa per primer cop els objectius de qualitat paisatgística de les 16 unitats de paisatge del territori.

És per això, que Herrera creu que el catàleg hauria de representar un capítol més de l'avantprojecte del Pla, i no sols una referència de l'annex.

El nou catàleg estarà en exposició pública fins al proper 7 de juny, moment en què s'iniciarà el procés d'aprovació definitiva.

Publicació: Ràdio Falset

Data: 25 de maig de 2024

Autor: -

Titular: La Carta del Paisatge del Priorat es presenta a Brussel·les

La Carta del Paisatge del Priorat es presenta a Brussel·les

El president del Consell Comarcal del Priorat, Sergi Méndez, ha participat aquesta setmana a Brussel·les en els seminaris d'acció política sobre com apropar a la ciutadania el Pacte Rural Europeu, que impulsa la Comissió Europea. En el marc d'aquestes jornades, es va presentar l'experiència de la Carta del Paisatge del Priorat.

Tal i com explica el president de l'ens comarcal, la bona feina feta en els darrers anys al Priorat "és un exemple per a altres regions europees". "La Carta del Paisatge, en vigor des del 2012, és un instrument que permet determinar quins són els objectius que volem treballar com a territori per conservar el nostre paisatge, un paisatge entès en un sentit molt ampli, no tan sols des del punt de vista estètic o natural, si no també des del punt de vista social i econòmic", destaca en declaracions a Ràdio Falset.

En aquest sentit, Méndez, afirma que la Carta del Paisatge és la llavor que ha portat la comarca a presentar candidatura per ser declarada patrimoni mundial de la UNESCO i que l'ha convertit en un referent: "Tot aquest procés, que va començar amb el moviment en contra de la implantació de parcs eòlics al Montsant i que va continuar amb la Carta, va ser l'espuma que va servir per desenvolupar un model propi de gestió del territori que avui dia, com hem pogut comprovar a Brussel·les, és un referent europeu".

El Pacte Rural Europeu treballa per fer front als reptes i oportunitats per al desenvolupament rural a nivell de tota la Unió Europea. "És una iniciativa que vol posar en marxa mecanismes de garantia i treball que incideixin directament en el desenvolupament rural", explica Méndez, que continua: "vindria a ser un simil a la feina que s'està fent a nivell català amb l'Agenda Rural, és a dir, establir accions concretes per fer front als reptes que s'estan vivint des de la ruralitat, com per exemple la connectivitat, la mobilitat, l'accés a l'habitatge, les sobiranes energètica i alimentària, i també amb una especial incidència en el model de governança, és aquí on el Priorat és un clar exemple, per plasmar aquestes iniciatives en un model participatiu i de cogovernança entre agents públics i privats".

Així, durant les jornades, també es van posar exemples d'altres regions rurals europees. "Vam conèixer les experiències de la Vall del Loira i d'una àrea de muntanya de la zona dels Apenins italians. Tots compartim aquests models de participació público-privada i també som el que s'anomena bottom-up, és a dir, que moviments sorgeixen de la societat civil i van pujant per les administracions", explica el president del Consell Comarcal.

La participació del Priorat en aquestes jornades europees s'ha dut a terme de la mà de l'Observatori del Paisatge i de l'Associació d'Iniciatives Rurals de Catalunya.

De l'agricultura al turisme: el potencial del paisatge gironí

Laura Fanals

Els regadius del Baix Ter i el Daró, els conreus de la Vall d'en Bas i la Vall de Bianya o les vinyes i oliveres dels aspres, a l'Empordà, formen part del paisatge agrari de les comarques gironines. Però, poden tenir també potencial turístic? Per tal de respondre a aquesta pregunta, la Generalitat i l'Observatori del Paisatge de Catalunya han treballat conjuntament per editar l'estudi *Enogastronomia i paisatge. El paper dels paisatges agraris singulars en rutes enogastronòmiques*, un document que, entre altres aspectes, identifica 25 paisatges agraris singulars del país que poden convertir-se en rutes enogastronòmiques. El document parteix de la base que el turisme responsable i durador en el temps «*fuig dels paisatges mediocres, malmesos i homogenitzats*», i en canvi en busca d'«*originals, autèntics, estèticament agradables i ben cuidats*». La proposta s'emmarca dins del Pla de Turisme enogastronòmic de Catalunya (2022-2027) i inclou cinc paisatges clau que compten amb prou potencial per atraure aquest tipus de turisme a les comarques de Girona: els conreus de regadiu a la Vall d'en Bas i la Vall de Bianya, els regadius del Baix Ter i el Daró, els mosaics agroforestals dels terraprims de l'Empordà, les vinyes i oliveres dels aspres de l'Empordà i la closa cerdana.

1. Conreus de regadiu a la Vall d'en Bas i la Vall de Bianya

El pla assenyala que la singularitat d'aquestes zones agrícoles rau en la seva elevada fertilitat, la disposició i mida de les àrees de cultiu i la seva extensió en el context del Prepirineu català, on bàsicament predomina el bosc. Les activitats agrícoles que s'hi han practicat al llarg del temps, afegeix el document, han contribuït a la creació d'un paisatge «homogeni, endreçat, amb parcel·les de mida similar», entre les quals es troben petits nuclis i masos on es poden resseguir els cursos fluvials. «La disposició dels conreus a la plana del fons de vall, juntament amb els relleus elevats que les envolten, provoquen una harmonia visual de conjunt molt singular», indica el document. Tot plegat és el que converteix aquest paisatge en especialment atractiu.

2. Regadiu del Baix Ter i el Daró

A banda i banda dels rius Ter i Daró s'ha anat desenvolupant una agricultura de regadiu que utilitza l'aigua dels cursos, de les sèquies i dels canals que se'n deriven o bé del sistema d'aqüífers que sostenen els rius. I és que, en aquesta zona, l'aigua ha tingut un paper clau per al seu desenvolupament. Segons subratlla el document, la zona està força antropitzada i compta amb nuclis de població d'origen medieval, així com masies disperses, algunes de les quals tenen torres de defensa contra la pirateria degut a la seva proximitat amb el mar. La presència significativa d'aigua ha permès el desenvolupament d'una complexa xarxa d'infraestructures hidràuliques associades als cultius de regadiu, com per exemple el rec del Molí de Torroella. També tenen un valor simbòlic i identitari la tramuntana i la silueta del massís del Montgrí.

3. Mosaic agroforestal dels terraprims de l'Empordà

Es tracta d'una zona de secà en un terreny ondulat solcat per torrents i rieres que arriben al Fluvià. En aquest cas, el document destaca que l'orografia ha fet que molts camps no estiguin sempre al mateix nivell que els seus veïns, i també el fet que l'alternança entre els camps de conreu de secà i els retalls de boscos té «un valor estètic remarcable». En aquest sentit, descriu com «la seqüència de buits i plens, la disposició de la vegetació i els canvis en textures i colors al llarg de les estacions proporciona uns contrastos d'especial interès». Pel que fa als nuclis de població, sovint han tingut una estructura compacta al voltant de l'església o castell. En aquest cas, com és el cas de Sant Mori, Colomers o Vilopriu, entre altres. A més, el Fluvià ha deixat una «marcada empremta a la seva ribera i ha creat paisatges fluvials d'interès». En global, l'informe assenyala que aquest territori ha estat transformat, per regla general, «amb proporció i equilibri».

Paisatge de vinyes a l'Alt Empordà. / DdG

4. Vinyes i oliveres dels aspres de l'Empordà

Aquest paisatge agrari de plans ondulats se situa entre la plana empordanesa i les serres de l'Albera i el Cap de Creus. En aquesta zona hi ha una gran quantitat de construccions de pedra seca, pròpies d'aquest indret, i la vinya hi juga un paper fonamental: hi ha nombrosos cellers, la majoria dels quals treballen sota la DO Empordà. Pel que fa al cultiu de l'olivera, sobretot a Espolla, Garriguella i Vilajuïga, també ha permès el desenvolupament d'un sector de producció d'oli. En aquest cas, un dels principals valors estètics del paisatge «és la combinació dels conreus d'oliveres i de vinyes i els retalls forestals arbrats», així com els canvis cromàtics de la vinya al llarg de l'any.

5. Closa cerdana

Es tracta del paisatge agrícola de les parts més baixes de la vall cerdana, on el conreu de cereals conviu amb la ramaderia. Moltes de les closes cerdanes estan associades a masos cerdanes, construïts durant els segles XVIII i XIX com a centres de l'explotació agropecuària i que van tenir un paper molt destacat en la transformació de la plana. Així doncs, segons assenyala l'informe, la closa cerdana «té un valor estètic, històric i identitari elevat». També afegeix que el seu contrast de colors i textures «la converteixen en un paisatge d'especial valor estètic», fet al qual se li ha de sumar que és un paisatge envoltat per cims alts com Puigpedrós, la Tossa d'Alp o el Cadí.

Publicació: El Punt Avui

Data: 16 de juliol de 2024

Autor: Xevi Sala

Titular: Hem de posar ordre en les energies renovables

Pere Sala, a la plaça Clarà, patrimoni natural de la Garrotxa, a prop de la seu de l'Observatori del Paisatge de Catalunya. ■ MANEL GABO

Pere Sala Ambientòleg i director de l'Observatori del Paisatge de Catalunya

“Ordenar i gestionar bé el paisatge també és rendible”

■ Dirigeix l'Observatori del Paisatge, que s'acosta als 20 anys, i orienta les polítiques després d'escoltar la gent del territori

■ Ja s'han catalogat fins a 134 paisatges a tot Catalunya, que no coincideixen amb comarques ni amb municipis

Xavi Sala
diu

Som a la ciutat d'Olot, al cor de la Garrotxa, la comarca que ofereix alguns dels millors paisatges del nostre país, tot i que per al nostre entrevistat no hi ha paisatges que destaquen per damunt dels altres, tots tenen els seus valors. I cal que els tractem amb cura perquè incideixen en la nostra qualitat de vida. L'ambientòleg Pere Sala viu rep a l'edifici de l'antic hospital, ara polivalent, a la seu de l'Observatori del Paisatge de Catalunya, que actualment dirigeix i on ha treballat durant els 20 anys que l'entitat acosta complir. Des d'aquí s'ha impulsat la iniciativa de catalogar el paisatge de tot el Principat, establint unitats de paisatge que no necessàriament es corresponen ni amb el límit de les comarques ni

tampoc amb el dels municipis. Amb nom propi com ara Ardenys-Cadriells, Xaragall del Vallès, Altripà de la Terra Alta, Empordanet-Baix Ter... i, situat amb una configuració geogràfica adaptada a la realitat natural i de les persones que hi estan directament vinculades. Tot plegat, amb el convenciment que el paisatge és part de la nostra identitat i que només en garantint el futur si som capaços de combinar conservació i rendiment des de molts àmbits que poden anar des del social fins a l'econòmic i el creatiu.

D'entrada, el nom de l'entitat ja és una declaració inequívoca d'intencions: la prioritat és primer observar el paisatge per després intervenir-hi de manera molt meditada.

Observar no significa només mirar, sinó també passejar-hi, treguer-hi, escoltar-hi, dialogar-

hi, escoltar les persones que hi viuen, sacsejar-hi, amb la finalitat de gestionar-lo i intervenir-hi adequadament. L'Observatori és on es troben la reflexió teòrica i l'aplicació pràctica en relació amb les polítiques de paisatge. És un punt de trobada, obert, molt més flexible, entre l'administració, la universitat, el sector professional i la societat civil. Col·laborem amb l'administració en l'Àmbit estatal i local per desplegar la llei del paisatge de Catalunya, aprovada el 2005, i els principis del Conveni Europeu del 2000.

Fa dinou anys i mig que l'Observatori funciona amb aquest vincle, com un consorci vinculat al Departament de Territori. Quin balanç en fa?

Hem identificat tota i cadascuna dels paisatges de Catalunya, els seus valors, les seves dinàmiques,

ques, i s'han definit de manera participativa els objectius de qualitat paisatgística. Informació fonamental per orientar les polítiques polítiques. Hem obert una primera fase d'investigació per fer un salt endavant i anar més enllà.

Un dels objectius de la llei del 2005 era textualment aconseguir "una evolució harmònica del paisatge fent-la compatible amb el rendiment econòmic". S'està aconseguint?

A vegades es veu el paisatge com un element limitador. Els nostres esforços se centren a fer-ne emergir els valors i veure'n com un actiu per al desenvolupament d'un lloc o com una font d'inspiració per a projectes creatius. No només els valors naturals o estètics, perquè a vegades en lliga el paisatge només a una qüestió estètica. Estem parlant de valors so-

cial, productius, patrimonials, simbòlics... I no ens quedem només aquí, per exemple, estem treballant amb la Direcció General de Turisme, perquè en aquest sentit el paisatge és un recurs de primer ordre, per buscar plegats models que siguin afavoridors per al sector i també per al paisatge.

Ara estem en ple debat sobre la turistificació. És realment possible un turisme respectuós amb el paisatge?

Ha de ser possible. Cal una alternativa al model de masses que ha provocat en alguns casos el deteriorament del paisatge. Tenim al damunt una crisi climàtica i energètica; estem obligats a canviar el model. L'alternativa inclou posar al centre els valors de cada paisatge. Per exemple, un determinat turisme es podria aliar amb explotacions petites i mitjanes, moltes cops familiars, que sovint són les més conscientment per aquesta necessitat. I les que donen lloc a productes de més qualitat i més surs, a paisatges més diversos i més dos patrimonialment, i als mosaic agraris que trobem a faltar quan hi ha un incendi forestal. El paisatge permet construir un munt de polítiques.

“

No som un país de paisatges espectaculars sinó de racons i raconets, de gran diversitat

El model turístic s'ha de canviar, però l'urbanístic també és una assignatura pendent. Als anys setanta van proliferar urbanitzacions il·legals a dies dels boscos que van generar molts problemes als ajuntaments, i la recent crisi econòmica ha repetit una mica la situació, amb polígons i edificacions que han quedat a mig far per falta de finançament.

El model d'urbanització que estem actualment estent expant, no és un model del qual ens podem sentir orgullosos, amb molts problemes pel que fa a la mobilitat, el risc d'incendis forestals i, en general, la qualitat del territori. Amb els catàlegs de paisatge, fets amb la col·laboració de les universitats públiques catalanes, mirem de radiografiar entre moltes altres coses això, sempre de manera participativa, ho reafirmo, perquè hi ha la percepció compartida que, per exemple, existeix una sèrie d'elements que han proliferat els últims decenni i que embruten i empobrecen el paisatge espais urbanitzats.

Pere Sala Ambientòleg i director de l'Observatori del Paisatge de Catalunya

zats sense desenvolupar, edificis abandonats, illes i construccions dissonants... que s'oposen a la qualitat i, de retruc, a la competitivitat d'un territori.

De tot això, n'ha sorgit un mapa molt complet i original, que ha cartografiat tots els paisatges de Catalunya, fins a 134.

Efectivament, al mapa hi surten fins a 134 unitats de paisatge. Això vol dir que som un país amb una diversitat i una riquesa de paisatges de les més altes de tot Europa. Pots esmentar a Sant Feliu de Guíxols, anar a dinar a Olot i dormir al Poblenou del Delta i creuaris una trentena de paisatges diferents. Això no passa enlloc més d'Europa.

Són unitats que no coincideixen ni amb els municipis, ni amb les comarques ni amb les demarcacions, sinó amb una determinada realitat paisatgística. I totes tenen un nom consensuat amb la gent. És un mapa de Catalunya nou, com si diguéssim.

Per fer el mapa de les unitats de paisatge s'ha tingut en compte

Pere Sala, davant alguns dels volums del Centre de Documentació del Paisatge. ■ INÀUL LLADÓ

“

Les renovables s'han de desenvolupar en espais urbanitzats més que no pas en sòls agrícoles

el relleu, la vegetació, els mosaic agraris, l'arquitectura i també la percepció de la gent que hi viu, com s'hi sent vinculada. I és un mapa que ja té utilitats pràctiques: per exemple, la unitat del Lluçanès ha fet una carta de paisatge, els ajuntaments de la unitat de Roquetes recuperen les antigues relacions de veïnatge entre les valls de Mieres, de Sant Miquel de Campmajor i de Llímena. A les Garrigues Altes estan impulsant des de fa temps estratègies urbanístiques amb el Departament de Territori i altres de desenvolupament local. I la Diputació de Girona ha utilitzat les unitats de paisatge agrícoles per elaborar els seus plans estratègics, plans d'acció per a l'energia sostenible i el clima. No són només tipologies de paisatges, també són espais de vida, contenidors de memòria col·lectiva, la concreció d'un imaginari paisatgístic al servei de la societat.

Com fem compatible el desenvolupament de les energies renovables amb el respecte pel

Records de la infantesa

L'empremta de les excursions al massís de l'Ardènia

Pere Sala és ambientòleg per la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), ha treballat al Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat, és assessor del Consell d'Europa, professor associat a la UPF i dirigeix l'Observatori del Paisatge de Catalunya des de l'any 2017. Era un nen quan va començar a sentir la vocació que l'ha dut al càrrec actual, quan feia excursions al massís de l'Ardènia amb els amics. La connexió amb les Gavarres, el mar i Sant Feliu de Guíxols forma part del seu desenvolupament vital. En aquest escrivir és on ha jugat i ha crescut. "La meua vinculació amb el paisatge ha

estat des de sempre, després he tingut el privilegi i la sort de poder dedicar-me a allò que ja em captivava quan era petit. Després de la universitat vaig tenir l'oportunitat de fer un llibre sobre la transformació del paisatge a Sant Feliu que em va permetre començar a explorar els mètodes d'anàlisi del paisatge." Quan li demanes quin seria el seu paisatge català preferit, es calça bé el barret de director per dir: "No hi ha paisatges millors o pitjors; per a nosaltres no hi ha un paisatge tò. Absolutament tots els paisatges tenen els seus valors, i com a societat hem d'injectar-los qualitat a tots."

paisatge?

Amb la rigida proliferació de les plaques fotovoltaïques, es posa en risc l'ocupació de grans extensions de sòl agrícola, precisament en un país on en tenim molt poc en comparació amb d'altres. Les renovables han de tenir més a desenvolupar-se en espais molt "lootats", en sòls d'edificis industrials o en vègides al voltant d'infraestructures

més que no pas en sòls fèrtils. Hem d'anar cap a una sobirania energètica, però no per ser que ho fem en perjudici de la sobirania alimentària. Hem de posar-hi ordre, a les energies renovables, i una manera de fer-ho és que les plaques per produir energia solar es posin preferentment en espais ja transformats, sovint ja maltractats. Aquesta, a més, és una ma-

nera de donar valor a aquests espais, donar identitat i significat a llocs que els han perdut.

Com es veu des de l'Observatori del Paisatge el polèmic projecte del parc eòlic marí a l'Alt Empordà?

En general, cal dir que, de la mateixa manera que hem de prioritzar els sòls transformats per a les fotovoltaïques, tant a

terra com al mar no podem posar molins eòlics on se posen molins eòlics en un cobiment, a qualsevol lloc i de qualsevol manera. Al mar també hi ha regles d'ordre, d'harmonia. No estem inventant res; els escocesos, els danesos, els holandesos ja ho fan. Està demostrat que allà on s'han tingut en compte els valors del territori la percepció social és més favorable.

Parlava fa un moment dels espais periurbans, que molta gent va descobrir durant el confinament per la pandèmia. N'hem après alguna cosa? Els donem la importància que tenen, a aquests espais redescoberts?

La pandèmia ens va servir per redescobrir l'entorn dels nostres pobles i ciutats, per redescobrir els espais quotidians. Moltes vegades visitem a llocs exòtics perquè volim veure alguna cosa extraordinària i resulta que el més interessant es pot trobar a tocar de casa. Per això cal reivindicar el paisatge de proximitat. No som un país de grans paisatges espectaculars, com poden ser els

“

La pandèmia ens va servir per redescobrir l'entorn dels nostres pobles, per descobrir els espais quotidians

fjords de Noruega. Catalunya és més aviat un país de racons i racons, cadascun amb la seva identitat i la seva memòria. Hem viscut molt de temps desconnectats de paisatges propers com els periurbans, si bé en un futur ens han de permetre reconnectar-nos no només amb la natura i el patrimoni, sinó també amb funcions bàsiques com l'alimentació saludable i la salut. Perquè ara sabem que si estan ben cuidats tenen una gran capacitat per relaxar-nos, per promoure la interacció social i per reduir l'aïllament. Les perifèries urbanes sovint les hem marginat, però són llocs estratègics en el futur.

Qui visita l'observatori no es pot perdre el Centre de Documentació.

Tenim una important funció de sensibilització, però també de documentació especialitzada en paisatge. Amb llibres que no trobaràs a cap llibreria, que provenen d'institucions, d'entitats o particulars. És un servei per als tècnics i també per a tothom qui els vulgui consultar. ■

Publicació: La Vanguardia

Data: 29 de juliol de 2024

Autor: Antoni Ortí

Titular: Piedra a piedra: barracas y bancales para viajar al pasado

Piedra a piedra: barracas y bancales para viajar al pasado

Antonio Ortí

Los paisajes rurales mediterráneos tienen en las construcciones en piedra a uno de sus elementos distintivos. Son piedras viejas, rotas en trozos irregulares hace muchos siglos y doradas por el sol, que han envejecido sin barniz ni esmalte hasta convertirse en un testimonio de formas de vida del pasado. Piedras inmortales que ahora, con la necesidad de sostenibilidad, vuelven a reivindicarse.

Pese a tratarse de una técnica ancestral, las construcciones en piedra seca (así llamadas por emplearse únicamente piedras de distintos tamaños, sin ningún tipo de argamasa) han vuelto al primer plano. Hasta el 2 de junio se ha celebrado en el Palau Robert de Barcelona la exposición *Dues pedres. Paisatges persistents* que explica cómo hace aproximadamente doscientos años en zonas que hoy son bosques había terrazas agrícolas escalonadas que daban de comer a los más humildes. A su vez, en los últimos años han surgido gremios de constructores de márgenes, tanto en Mallorca (desde el año 2016) como en Catalunya (aquí a partir del 2021) para transmitir esta ocupación milenaria a las futuras generaciones.

Simplemente apilando piedras se han levantado muros y bancales

Observatori del Paisatge

El arte de despedregar campos para hacerlos cultivables y el posterior aprovechamiento arquitectónico de los pedruscos, fue declarado en el 2018 patrimonio cultural inmaterial de la humanidad por la Unesco. La candidatura fue presentada de forma conjunta por Croacia, Chipre, Francia, Grecia, Italia, Eslovenia, Suiza y España. En la península e islas encabezaron la propuesta las comunidades con mayor patrimonio pétreo: Baleares, Comunidad Valenciana, Catalunya, Andalucía, Aragón, Canarias, Asturias y Extremadura.

A Agustí Esteve, el presidente de la Asociación per la Pedra Seca, la afición le vino a finales de la década de 1970 de la mano de Josep Maria Jujol, un discípulo de Gaudí interesado en la arquitectura popular cuyos abuelos maternos tenían en Tarragona dos barracas muy bien cuidadas, rodeadas de numerosos bancales. “Una construcción de piedra seca –explica Esteve desde el salón de su casa, rodeado de los 48 números de la revista Pedra Seca que promueve desde diciembre del año 2000– es aquella que se ha levantado colocando piedra sobre piedra sin ningún tipo de elemento de unión entre ellas, ni barro, ni argamasa ni, por descontado, cemento”.

Port de la Selva, mas Alfares

Robin Townsend

Según Esteve, las primeras construcciones en piedra aparecen hace 10.000 años en el periodo neolítico, coincidiendo con el comienzo de la agricultura y el sedentarismo. Posteriormente, hubo ciclos (como el imperio romano, la conquista árabe de España, etc.) donde se intensificó la construcción en piedra seca, aunque pocas de estas edificaciones persistan, según explica Jenar Fèlix, autor del libro “La pedra seca al cap de Creus” y uno de los mayores conocedores de este campo.

La piedra seca está de moda

A título anecdótico, en la región italiana de la Puglia, hubo pueblos enteros que se construyeron con piedra seca para que sus habitantes no tuvieran que pagar el impuesto que allá por el año 1600 se aplicaba al mortero, según desvela Fèlix. En Alberobello, por ejemplo, todavía existen casas en piedra blanca con tejados cónicos que parecen sacadas de una escena de El Señor de los Anillos. Originalmente no eran más que casuchas usadas por los campesinos para guardar las herramientas o cobijar a los animales, aunque actualmente sean la última moda entre quienes buscan algo diferente al sur de Italia.

Paisajes de algarrobos, almendros, olivos y viñas escalaron desde mediados del siglo XVII hasta comienzos del siglo XX montaña arriba “gracias al trabajo ininterrumpido de catorce o quince

generaciones”, cuantifica Fèlix. La gran fiebre de rellanos de tierra en terrenos en pendiente se produjo en España a mediados del siglo XVIII cuando cambió el sistema de propiedad y a los campesinos se les permitió acceder a una pequeña extensión de tierra (normalmente yerma o de pastoreo), a la que familias enteras dedicaron un esfuerzo incalculable para poder hacerla productiva. “Pasar de no tener nada, a poder cultivar unos cuantos olivos, almendros o viñas, representó un gran cambio”, consigna Fèlix. La fórmula escogida no siempre fue el diezmo, sino que cada caso fue un mundo aparte. “En ocasiones, se cedía la tierra a cambio de una carga de aceite y cuatro gallinas por Navidad”, señala este experto tras analizar algunos de estos contratos.

Según una investigación, la Europa de la piedra comprende toda Irlanda, la mitad del Reino Unido, la costa occidental de Francia, una parte de Suiza, los Balcanes y los territorios situados a ambas orillas del Mediterráneo. Por su parte, la Europa de la madera se sitúa justo al norte de esta franja. Pero también hay piedra seca, aunque menos, en el interior y el norte de España, especialmente en Aragón, Extremadura, Asturias y Galicia, así como en muchos lugares del sur de Europa basados en la agricultura de secano.

Trulli en la Puglia italiana

Pixabay

“El aprovechamiento de las piedras de cada lugar geográfico hace que sean estructuras muy armónicas, perfectamente integradas en el paisaje”, manifiesta Jordi Grau, técnico del Observatorio del Paisaje de Catalunya y uno de los cuatro comisarios de la exposición sobre la piedra seca que se celebró en el Palau Robert de Barcelona. “La piedra seca no es solo una técnica arquitectónica popular, sino también cultura oral, antropología e historia”, salpimienta.

“En términos generales, las construcciones sin argamasa no acostumbran a perdurar más de doscientos años”, responde Grau en relación a cuándo pudieron construirse las barracas y banales que se mantienen en pie. Se trata de las mismas piedras que vivieron la invención de la agricultura, pero también los acontecimientos históricos posteriores.

Barracas, muros, bancales, caminos, tinas y loberas

Simplemente apilando una piedra sobre otra, los campesinos han levantado miles de kilómetros de muros y bancales, construido barracas y refugios, empedrado caminos para atravesar las montañas, pero también edificado fuentes de agua, hornos abovedados, cavas para almacenar la nieve, tinas de piedra para el vino, corrales para el ganado, incluso loberas (unos recintos semicirculares de piedra donde se ponía un señuelo para atrapar a los lobos que diezmaban al ganado). Con un denominador común: su belleza intemporal.

Se trata de viejos paisajes agrarios que nada saben de modas. Arquitectura en granito, pizarra o roca calcárea, testimonio de paisajes que fueron hegemónicos durante siglos y que hoy nuevos pastores, viejos olivaderos y productores de queso o turrón se esfuerzan en mantener.

Canteros trabajando en construcciones de piedra seca

Robin Townsend/Observatori del Paisatge

Los nuevos picapedreros

Cuando un bancal se desmorona, explica Cándid Miró, un maestro jubilado de L'Escala (Girona) que desde hace unos años reconstruye bancales en el Empordà, "lo primero que hay que hacer es apartar piedras y tierra hasta llegar a la base y empezar la reconstrucción desde allí". En realidad, cualquier piedra puede ser de utilidad, sobre todo las grandes, regulares y planas, aunque también las pequeñas ayuden a faltar a las anteriores. "Tota pedra fa paret", indica Miró al respecto. A la postre, reconstruir un bancal viene a ser como completar un rompecabezas donde todas las piezas acaban encajando, sin otro cemento que la paciencia. Ahora bien, las barracas construidas artesanalmente, presentan el problema de que es imposible visar el proyecto por motivos de seguridad. En vista de ello, Francia ha creado la figura del maestro de obras para este tipo de construcciones, informa Jenar Fèlix, para que algunos proyectos puedan ser aprobados en caso de cumplir ciertas condiciones. Este fue el motivo, señala Fèlix, por el cual los hermanos Roca tuvieron que recurrir a un constructor francés para que firmara los planos de Mas Marroch, un

espectacular espacio en Girona que cuenta con muros de piedra seca y una impresionante cúpula.

En Tarragona, las barracas de piedra seca se desperdigaban desde el norte hasta el mismo balcón del delta del Ebro, entre barracas encaladas de gruesas paredes, olivos centenarios, almendros, algarrobos y matorrales de romero. En el alto Maestrazgo, en Vilafranca del Cid (Castellón), hay más de 1.000 kilómetros lineales y discontinuos de parets, casi una muralla, y más de 1.500 casetas de pastor (entre 15.000 y 20.000 en la Comunidad Valenciana), así como bancales, azagadores y aljibes. En Cadaqués, el azul intenso del mar se combina con la ancestral piedra desnuda, gris y negra, para configurar un paisaje enigmático capaz de dejar de piedra. En este territorio fronterizo, muchos bancaleiros anónimos cincelaron durante años montañas volcánicas hasta que dieron vino, años antes de la llegada de la filoxera al norte de Catalunya en 1879.

Ladillo: Rutas de la piedra seca

En la actualidad, cada vez existen más rutas para conocer estas construcciones en piedra seca. Una de las primeras fue la de la Capona (Tarragona), inaugurada en 2003. No obstante, en los últimos años han proliferado los itinerarios (solamente en Catalunya, hay más de doscientos). Martí Bestard, por ejemplo, es un guía de montaña que realiza rutas por la sierra de Tramuntana de Mallorca. Una de ellos, indica, discurre por el barranco de Biniaraix a través de un camino empedrado que data de la época romana y que luego hicieron servir los musulmanes. "Este recorrido solo se puede realizar a pie o en burro, así que es como regresar al pasado", explica.

No obstante, cada vez hay más campos abandonados que acaban siendo pasto de pinos, encinas y matorrales. En Catalunya, "pese a que cada vez son más los ayuntamientos que las declaran Bien Cultural de Interés Local, estas construcciones no tienen ningún tipo de protección genérica", avisa Grau.

Horno de piedra seca

Toni Orti

El objetivo es proteger a las más de 36.000 edificaciones de este tipo que hay solamente en Catalunya, según el inventario realizado en la Wikipedra por más de 600 voluntarios, y lo mismo

en el resto de la península e islas, para que la filosofía que emana de esta técnica ancestral sea tenida en cuenta en el futuro.

Publicació: Diari Ara

Data: 30 de setembre de 2024

Autor: -

Titular: Com poden conviure les renovables i el paisatge?

14

PUBLICITAT

DIJOURS 30 DE SETEMBRE DEL 2024 ara

COM PODEN CONVIURE LES RENOVABLES I EL PAISATGE?

2 D'OCTUBRE A LES 11.30 H
ATENEU BARCELONÈS

Parlarem de la necessària convivència entre el paisatge, el territori i l'objectiu comú de desenvolupar noves infraestructures d'energia renovable. Buscarem referents europeus i parlarem dels nostres reptes. Com el territori i el paisatge poden facilitar la transició energètica a Catalunya?

CONFERÈNCIES

Jean-Pierre Thibault (president l'Associació Paysages de l'Après-Pétrole)
Bertrand Folléa (director de la Càtedra Paisatge i Energia de l'École Nationale Supérieure de Paysage)

TAULA RODONA

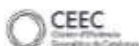
Marta Marsó (tècnica de l'Oficina de Transformació Comunitària (FMIT) de l'ACM)
Josep Bàguena (president de la Societat Catalana d'Ordenació del Territori, filial de l'Institut d'Estudis Catalans)
Pere Sala (director de l'Observatori del Paisatge de Catalunya)
Enric Brazis (director d'Endesa a Catalunya)

Moderat per **Esther Vera**, directora de l'ARA

ACTE

Reserva l'entrada gratuïta a
d.ara.cat/transicioenergetica
o escanejant el codi QR

La planificació, el desllorigador de les renovables a Catalunya

Els experts reclamen el Pla Territorial de les Renovables

Crònica

XAVIER GRAU
DEL CERRO
BARCELONA

Una bona planificació pot ser la solució per impulsar les renovables a Catalunya. Aquesta és una de les principals conclusions de la jornada sobre com poden conviure les renovables i el paisatge, organitzada per l'ARAI Endesa amb la col·laboració del Clúster d'Eficiència Energètica de Catalunya i l'Observatori del Paisatge. Entre les principals reclamacions sobre la taula, el PLATER, el Pla Territorial de les Renovables.

Prèviament a la taula rodona, dues ponències per conèixer com han abordat el problema a França, amb Jean-Pierre Thibault, president de l'Associació Paisatges després del Petrol, i Bertrand Folléa, director de la Càtedra Paisatge i Energia de l'Escola Superior del Paisatge. I algunes aportacions clau: Thibault va explicar que el paisatge "és un concepte dinàmic i evolutiu" i s'ha de tenir en compte que "no tots els territoris són iguals".

Folléa, en la mateixa línia, va deixar clar que el paisatge no és quelcom estàtic. "No és una pintu-

ra ni una postal, no està congelat", assegurava el catedràtic francès, i va fer un simil: s'ha d'integrar tot igual que una partitura comuna ajunta la interpretació dels músics d'una orquestra en una sola música. De les dues intervencions, a més, s'extreu la mateixa conclusió: perquè el sistema funcioni cal concertació i participació del territori i la seva gent.

La taula rodona, moderada per la directora gerent de l'ARA, Georgina Ferré, va comptar amb la participació del director general d'Endesa a Catalunya, Enric Brazis; la tècnica de l'Oficina de Transformació Comunitària de l'Associació Catalana de Municipis, Marta Marsó; el director de l'Observatori del Paisatge de Catalunya, Pere Sala, i el president de la Societat Catalana d'Ordenació del Territori, filial de l'Institut d'Estudis Catalans, Josep Bàguena.

Un punt d'acord entre tots. Ho va deixar clar Marta Marsó: cal aprofitar al màxim les teulades, els polígons industrials, abocadors, pedres i altres zones antropitzades per desplegar renovables; però no serà suficient, també caldrà ocupar sòl. D'aquí la necessitat d'una bona planificació i del màxim diàleg i participació del territori. "El PLATER

01. Imatge de la taula rodona a l'Ateneu, amb Georgina Ferré, Enric Brazis, Marta Marsó, Pere Sala i Josep Bàguena.
02. Jean-Pierre Thibault.
03. Bertrand Folléa.
PÀG. TERCERA

s'ha de fer ja", va sentenciar Marsó. Enric Brazis va reconèixer que hi ha "manca de planificació", mentre Sala reclamava que el PLATER "ha de ser una planificació global de tot el territori". Però malgrat l'oposició que generen les instal·lacions de renovables en el territori, Josep Bàguena explicava que percep un canvi en alguns municipis. "Ara ja hi ha ajuntaments que comencen a introduir criteris en la seva normativa urbanística en positiu, planificant on es podran posar les instal·lacions", explicava. Sala, per la seva banda, apuntava que els ciutadans han de veure "la quotidianitat d'aquestes infraestructures" en el territori, però també va fer la seva reclamació: "Hem de saber encaixar el projecte en el lloc, i no el lloc en el projecte".

El director de l'Observatori del Paisatge va fer un altre apunt respecte a la integració de les renovables en el territori. "On hi ha menys rebuig és on la gent del territori ha participat tant en el disseny com en el benefici" de les instal·lacions. Per a Enric Brazis, donar veu al territori "és un requisit bàsic". De fet, el director d'Endesa té clar que "si no hi ha un benefici per al territori, un projecte no es podrà dur a terme". Per això explica que quan tenen un

projecte identifiquen els possibles interlocutors i dialoguen, malgrat que reconeixia que en molts casos no és fàcil i fins i tot hi ha qui s'hi nega. A més d'oïr el capital del projecte al territori, com estableix la normativa catalana, va dir que la seva companyia acostuma a anar més enllà, arreglant camins, millorant el territori per prevenir incendis o restaurant àrees naturals.

Equilibri territorial

Josep Bàguena apuntava que en el desplegament de les renovables hi ha "un tema de desequilibri territorial". Per exemple, explicava, la majoria d'aerogeneradors es concentren a Catalunya en comarques amb poca demanda elèctrica. "És una qüestió d'equilibris", deia, i "si no busquem mecanismes de compensació i d'equilibri, aquests grups del territori que s'hi oposen tindran raó". Brazis, però, matisava que no és només un tema de paisatge, sinó que s'ha de tenir en compte que els recursos són on són. És a dir, no a tot el territori hi ha vent suficient per generar electricitat, apuntava. I també defensava la hibridació d'activitats, la denominada agrovoltàtica, és a dir, la integració de les instal·lacions combinades amb l'agricultura i la ramaderia.

De fet, el professor Folléa també aposta per la hibridació d'activitats. El catedràtic demanava "creativitat" a l'hora de dissenyar i integrar les renovables amb altres activitats en el territori, i també feia un apunt: potser no calen grans parcs, sinó que cal integrar, inscriure en el paisatge, recosint-ho tot bé, i amb la participació de professionals qualificats. "Small is beautiful", assegurava aquest catedràtic, que indicava que "cal que tinguem un desenvolupament més petit que estarà més a prop de la gent".

Publicació: L'Ebre

Data: 22 d'octubre de 2024

Autor: -

Titular: La Terra Alta engega un procés participatiu per redactar la Carta del Paisatge de la comarca

Home » Turisme » La Terra Alta engega un procés participatiu per redactar la Carta del...

La Terra Alta engega un procés participatiu per redactar la Carta del Paisatge de la comarca

Per Redaccio 22 d'octubre de 2024

Foto: Cedida

El passat dijous, 17 d'octubre, el [Consell Comarcal de la Terra Alta](#) va celebrar la primera sessió participativa per continuar el procés de redacció de la Carta del Paisatge de la comarca, que va comptar amb la participació de més de vint persones de diversos àmbits. Aquest instrument té com a objectiu implicar la ciutadania, les institucions, les empreses i les entitats socials en la conservació i millora del paisatge terraltenc, així com establir les bases per a una gestió sostenible del territori, en harmonia amb la seva riquesa natural, cultural i històrica.

[Eva Amposta](#), vicepresidenta segona del Consell Comarcal de la Terra Alta, i [Jordi Martín](#), conseller comarcal de Promoció Econòmica i Turisme, coincideixen a destacar la importància del projecte. "El paisatge de la Terra Alta és patrimoni de tots. Amb la redacció de la Carta del Paisatge, volem garantir que les generacions futures puguin gaudir d'un entorn preservat i gestionat de manera sostenible. És el moment de parlar, consensuar i treballar conjuntament per mantenir la nostra identitat i paisatge. Per aquest motiu, animem tothom a participar i aportar les seves idees i propostes en aquesta Carta".

Així, el Consell Comarcal de la Terra Alta fa una crida a tota la ciutadania per participar activament en aquest procés. "La implicació de tothom és fonamental per garantir que la Carta del Paisatge respongui a les necessitats i aspiracions del territori. En els pròxims mesos, es duran a terme diverses activitats participatives per assegurar la inclusió de les veus de la comarca".

La iniciativa s'emmarca en el Projecte Arrelament: accions per l'equitat i l'equilibri territorial, finançat pel departament de Territori, Habitatge i Transició ecològica i el Ministeri per a la

Transició Ecològica i el Repte Demogràfic, i compta amb un pressupost de 14.701,50 euros.

Un instrument estratègic per a la gestió del paisatge

La Carta del Paisatge és un document estratègic regulat pel Decret 343/2006, en el marc de la Llei del Paisatge. El seu objectiu és consensuar les línies mestres per a la protecció, gestió i ordenació del paisatge de la Terra Alta, tenint en compte els valors ecològics, estètics i identitaris de la comarca. Aquest procés es basa en la col·laboració voluntària de tots els actors implicats i pretén reforçar el compromís col·lectiu amb la preservació del paisatge.

El passat 2 d'octubre, tots els representants polítics dels municipis de la comarca van ser convidats a una jornada informativa per conèixer els detalls del procés de redacció de la Carta del Paisatge. Aquesta sessió va permetre aclarir dubtes i plantejar qüestions sobre les implicacions, compromisos i fases del projecte. L'acte va comptar amb la participació de vuit ajuntaments i amb la presència de membres de l'Observatori del Paisatge, ARCA, el Programa Arrelament (del Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica) i la consultora Limonium.

Ara, el procés de redacció de la Carta del Paisatge es desplega en diverses fases:

1. Diagnosi del paisatge: Ja s'ha completat una anàlisi de l'estat actual del paisatge, s'han identificat els elements clau i les principals problemàtiques. Aquest informe, realitzat a partir de la sessió celebrada el passat 2 de juliol, va ser presentat durant la sessió del 17 d'octubre i pròximament estarà disponible per a consulta.
2. Participació ciutadana: El 17 d'octubre es va iniciar la fase participativa amb un taller dedicat a definir els objectius de qualitat paisatgística, element essencial per a l'acord comarcal i la redacció de compromisos futurs. El següent taller es durà a terme la tercera setmana de novembre.
3. Redacció del document: Amb les aportacions recollides durant les sessions participatives, es redactarà un programa d'estratègies i accions concretes per a la gestió del paisatge.
4. Aprovació i difusió: Finalment, es presentarà el document definitiu en una sessió pública i s'aprovarà per les autoritats competents.

Per a més informació sobre el procés de redacció de la Carta del Paisatge i les activitats programades, es pot consultar la pàgina web del Consell Comarcal: <https://terra-alta.cat/carta-del-paisatge>.

